

MUSEION

INFORMATOR MUZEUM ZIEMI LUBUSKIEJ W ZIELONEJ GÓRZE

NR 41

ISSN 1506-6193

KWIECIEŃ 2018

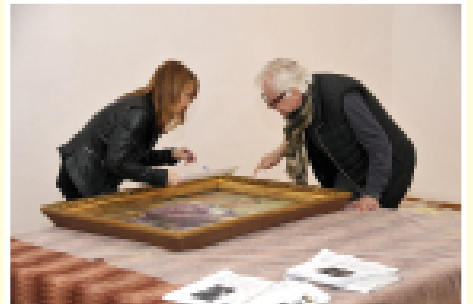
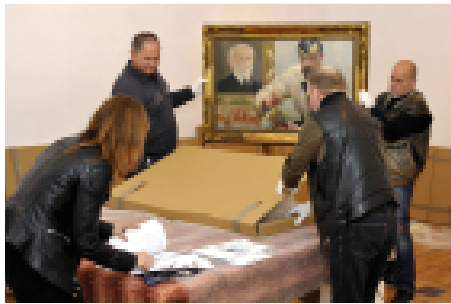
W numerze m.in.:

- M. Gawęda-Szymaniak – Historyczna wystawa dzieł Jacka Malczewskiego w Zielonej Górze
- U. Kozakowska-Zauchna – Tekst kuratorski towarzyszący wystawie obrazów J. Malczewskiego
- I. Korniluk – *100-lecie Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze*
- L. Dzieżyc – *Oblicze wiary – ikony...*
- L. Dzieżyc – *Zbigniew Horbowy – Magia szkła*
- L. Kania – *Punkt widzenia 30/60*
- I. Myszkiewicz – *Zielonogórski Underground w obiektywie Władysława Czulaka*
- L. Kania – *Piotr C. Kowalski – dwie wystawy*
- L. Dzieżyc – *Tadeusz Kuntze (1727-1793)...*
- M. Gawęda-Szymaniak – *Jerzy Piotrowicz (1943-1999). W kręgu hiszpańskich mistrzów*
- A. Cincio – *MZL wzbogaciło się o nowe zbiory*
- A. Błażyńska – *Hiszpańska Noc w Muzeum*
- U. Rogowska – *Warsztaty edukacyjno-plastyczne podczas Nocy Hiszpańskiej*
- A. Cincio – *Wystawa poświęcona zielonogórskiej „winiarni”*
- A. Błażyńska – *Baletnica w oknie...*
- A. Błażyńska – *Jacek Frąckiewicz – Malowidła - Pracownia 72*
- G. Wanatko – *Imaginarium. Malarstwo iluzjonistyczne Olega Shupliaka*
- I. Korniluk – *My zielonogórzanie, nasz lubuski dom... Dr Włodzimierz Kwaśniewicz...*
- A. Cincio – *Lubuskie wino z francuskim akcentem*
- L. Dzieżyc – *Zegary i pogodomierze o tematyce łowieckiej ze zbiorów Bogdana Kowalce*
- Igor Myszkiewicz – *Paprocki historii...*
- A. Błażyńska – *Spacer po anatomii*
- M. Gawęda-Szymaniak – *Teresa Miszkin – Przemijanie*
- A. Maksymowicz – *Wystawa W drodze do niepodległości. Kanadyjski przystanek...*
- Z. Zalewska – *Spotkanie z Tomaszem Brodą*
- Z. Zalewska – *Zielonogórskie Muzeum w ogólnopolskich projektach...*
- E. Maciejewska – *Zielonogórskie Zaduszki...*
- A. Cincio – *Zdzisława Kraśko (1947-2018)*
- I. Korniluk – *Wizyta w mieście przodka*
- A. Maksymowicz – *Świadczenia losów reemigrantów z Francji – wyjątkowy dar...*
- A. Polak-Woźniak – *Sprawozdanie z konferencji: Zielona Góra – przeszłość, teraźniejszość...*
- J. Duber – *Skok w przyszłość*
- Z. Zalewska – *Sprawozdanie z działalności MZL w Zielonej Górze za 2017 rok*
- U. Rogowska – *Z życia Muzeum...*

Jacek Malczewski
Autoportret, między 1908 a 1915 r.,
olej, dykta, 104 x 70,5 cm,
własność Muzeum Narodowego w Krakowie

Jacek Malczewski w Zielonej Górze

Marta Gawęda-Szymaniak

Historyczna wystawa dzieł Jacka Malczewskiego w Zielonej Górze

Urszula Kozakowska-Zauchna – kurator wystawy oraz Leszek Kania – dyrektor MZL podczas wernisażu

W dniach od 28 kwietnia do 25 czerwca 2017 roku w przestrzeniach ekspozycyjnych Muzeum Ziemi Lubuskiej zwiedzający mieli wyjątkową okazję kontemplować dzieła Jacka Malczewskiego, jednego z najwybitniejszych artystów w historii polskiego malarstwa. Prezentacja 33 obrazów w Muzeum okazała się niebywałym sukcesem frekwencyjnym. W czasie ośmiu tygodni trwania wystawy odwiedziło ją ponad sześć tysięcy widzów. Był to pierwszy, historyczny pokaz prac czołowego reprezentanta Młodej Polski, zwanego ojcem symbolizmu w polskim malarstwie przełomu XIX i XX wieku. Nigdy dotąd nie eksponowano w Zielonej Górze obrazów

Malczewskiego w tak bogatym zestawie ilustrującym w syntetyczny sposób całokształt jego twórczości.

Zaprezentowane dzieła pochodziły ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie, drugiej co do wielkości kolekcji dzieł słynnego malarza w Polsce. Odzwierciedlały one różnorakie wątki tematyczne podejmowane przez artystę na przestrzeni lat, począwszy od problematyki narodo-martyrologicznej, malarskich odniesień do poetyckich utworów Juliusza Słowackiego oraz dzieł Artura Grottgera inspirowanych powstaniem styczniowym, przez motywy autobiograficzne, liczne przedstawienia portretowe nacechowane intrygującą symboliką, po kameralne kompozycje pejzażowe. Nie zabrakło również znakomitych autoportretów, stanowiących niezwykle istotny i bogato reprezentowany nurt w malarstwie mistrza Malczewskiego.

Kuratorką wystawy była Urszula Kozakowska-Zauchna, historyk sztuki i kierownik Działu Sztuki Nowoczesnej MNK, a spiritus movens tego niecodziennego wydarzenia – dyrektor MZL Leszek Kania.

Tytuł: *Jacek Malczewski 1854-1929 – prace z kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie*, w ramach cyklu *Arcydzieła polskiego malarstwa*

Czas trwania: 28 IV – 25 VI 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: Urszula Kozakowska-Zauchna

Urszula Kozakowska-Zauchna

Tekst kuratorski towarzyszący wystawie obrazów Jacka Malczewskiego

W sztuce polskiej Jacek Malczewski zajmuje szczególne miejsce. Był malarzem, który w swoim ogromnym dorobku artystycznym pozostawił wciąż fascynujące nas dzieła o trudnej, czasami niemożliwej do odszyfrowania treści, oscylującej pomiędzy problemami ojczyzny, życia, śmierci, miłości, a także pomiędzy romantycznymi wizjami a metafizyką.

Jacek Malczewski należy do pokolenia, które uformowane zostało przez ostatnie dekady XIX wieku: przez romantyczno-powstańczą atmosferę domu rodzinnego, a także przez idee i wielkość Jana Matejki. Jednak już w czasie studiów w matejkowskiej „majsterszuli” demonstracyjnie odrzucił jego dyktat, głosząc, iż w cudzych chomątach nie mogą jakoś maszerować. Tym samym odrzucił ideały artysty XIX-wiecznego, którego celem

miało być ilustrowanie heroicznych dziejów Polski, a poprzez malarstwo służba narodowi. Malczewski stawiał sobie zaś pytanie: *Dlaczego mam przez źle zrozumiany patriotyzm dłużej się uczyć, a do tego źle uczyć.*

O „zerwaniu” z Janem Matejką zdecydowało również poczucie własnej wartości i przeświadczenie słuszności obranej przez siebie misji – *czeka więc teraz świat (...) na artystę, który by wlał w duszę świata całego, całej ludzkości w (...) formę wyśmienitą, rysunkową, który by obrazami swymi poruszał i wzruszał widzów, który by (...) grał na sercach ludzkich wszystkimi uczuciami ducha, który by obrazami swymi budował i prowadził ludzkość – na drodze duchowej ku wyższemu celom prawdy, cnoty i piękna.*

Początkowo twórczość Jacka Malczewskiego była silnie osadzona w polskich realiach i polskiej historii

zdominowanej przez martyrologię, walki o odzyskanie niepodległości, powstania przeciwko zaborcy, a także tragiczne zsyłki Polaków na daleką Syberię. Inspiracji dostarczały mu dzieła Artura Grottgera, a nade wszystko poezja Juliusza Słowackiego. Echa fascynacji Słowackim odnaleźć można na przestrzeni całej twórczości Malczewskiego, np. w prezentowanym na wystawie obrazie *Derwid* z 1902 roku. Artysta sięgnął tu do *Lilli Wenedy* i sportretował oślepionego przez okrutną Gwinonę Derwida, króla Wenedów, który dźwiękami swej cudownej harfy pobudzał męstwo poddanych walczących z Lechitami, zaś dla Malczewskiego stał się ucieleśnieniem artysty postrzeganego tu jako przewodnik narodu.

„Dwie postacie (Satyr)”, 1906, olej, deska, 63 x 77 cm

Temat Sztuki i Artysty dostarczał Jackowi Malczewskiemu wiele skojarzeń symbolicznych. W swoich pracach toczył malarskie rozważania zarówno o roli Artysty, ale również o jego miejscu w świecie, odpowiedzialności, która na nim ciąży, jego pracowni malarskiej, inspirujących, a zarazem dręczących go kobietach-muzach – miał także trudny dylemat wyboru idei właściwej dla jego sztuki. Stąd też pełne niepokoju autoportrety – wizerunki dumnego i wyniosłego artysty, czasem nawet przebranego w zbroję, owego młodopolskiego „Pana Panów”, który stoi ponad światem, niezrozumiany przez filisterskie społeczeństwo.

Dopiero obrazy malowane pod koniec życia zmieniają się, stają się, tak jak *Rok 62-gi*, refleksją nad nadciągającą starością lub jak jeden z ostatnich jego wizerunków, pochodzący z 1926 roku *Autoportret*, który emanuje bezwzględna prawdą – patrzy na nas stary, zmęczony człowiek, schodzący z piedestału sławy. Były to lata, w których Malczewski już „gaśl przerażony nieubłaganą prawdą życia”, był jak „ślepnący orzeł [który] siedzi osowiały w fotelu, beczynne dłonie wodzą po poręczach, na stole szkicownik z napoczętym, niezdarnym rysunkiem”.

Tematem obrazów Malczewskiego stały się również Muzy, w tym ta najwierniejsza – Maria Balowa – sportretowana m.in. w kompozycji *Moja dusza*, pojawiająca

się także jako Chimera grająca na gitarze czy harpia towarzysząca Tobiaszowi. Bohaterami swoich obrazów uczynił również modeli, sportretowanych m.in. w 1897 roku, w scenie rozgrywającej się w ogrodzie przed jego krakowską pracownią, przez który wędrują chłopcy i mężczyzna w wojskowym płaszczu, ale z kozłimi kopytkami. To aktualni modele malarza wędrują do jego krakowskiego atelier. Bohaterowie obrazu znani są już z innych kompozycji Malczewskiego – mali chłopcy towarzyszyli namalowanej w tym samym roku Madonnie z obrazu *Madonna i dzieci*. Wojskowy płaszcz – sybirski szynel – był rekwizytem pojawiającym się wielokrotnie w kompozycjach artysty, w różnych kontekstach tematycznych.

W niezwykle skomplikowanej symbolicznie twórczości Jacka Malczewskiego szczególnie trudne do interpretacji są portrety, pełne osobliwych, nie zawsze zrozumiałych atrybutów. Portretowanym, obok chimer, satyrów, pegazów, towarzyszyły skowronki – symbolizujące świat i nadzieję, miłość i radość życia; zimorodki – anonsujące zło; koniki polne – łączone z lekkomyślnością i brakiem dbałości o przyszłość; cykady – związane ze śmiercią; kojarzące się ze świtem kogutki – symbolizujące również czas, czujność, ofiarność; ślimaki – oznaczające wytrwałość, upór, rozważę; jaja-pisanki – wszechświat i płodność czy gąsienice – kojarzące się ze zmianami na lepsze. Tak niezwykle świat pojawiał się również na drugim planie portretów. Artysta wypełniał go nie tylko fantastycznymi istotami, ale także nierealnymi pejzażami odwołującymi się do charakteru czy zainteresowań portretowanego. Motywy te pojawiają się na konterfektach między innymi Erazma Barączka, kolekcjonera sztuki i nacelnika Salin w podkrakowskiej Wieliczce; malarza Stanisława Dębickiego; wiceprezydenta Krakowa Józefa Sarego, trzymającego w ręce przepoczwarkającą się gąsienicę będącą aluzją do roli, jaką portretowany odegrał w rozwoju Krakowa; Stanisława Witkiewicza, twórcy „stylu zakopiańskiego”, którego najdoskonalszym przykładem jest zakopiańska Willa pod Jedłami widoczna w tle portretu, budowana przez fauny, oraz przyjaciela Artysty, Mieczysława Gąseckiego, konserwatora i kolekcjonera, który na obrazie *Młoda Polska* trzyma w rękach majolikowy wazon, a obok niego widnieją sztalugi malarskie z zawieszonym kościotrupem, które intrygująco kojarzą się z malarstwem Arnolda Böcklina i jego *Autoportretem ze śmiercią grającą na skrzypcach*.

Wyjątkową pracą w dorobku Malczewskiego jest prezentowana na wystawie kompozycja *Don Kichot i Sancho Pansa*, będąca wspomnieniem z wielkiej podróży – ekspedycji archeologicznej, którą Malczewski odbył do Grecji i Azji Mniejszej wraz z zaprzyjaźnionym z nim hrabią Karolem Lanckorońskim z Rozdołu. Trasa wiodła przez Wiedeń, Triest, wzdłuż albańskich wybrzeży Adriatyku, Pireus, wyspę Rodos, do Atalii w Turcji; w drodze powrotnej zwiedzili Ateny.

Artysta w żartobliwy sposób sportretował siebie i Lanckorońskiego nad jeziorem Beysehir w drodze do Konya. Dla Malczewskiego ekspedycja ta stała się źródłem doświadczeń, obserwacji, przeżyć, które zaowocowały

dopiero kilka lat później w ikonografii jego malarstwa wyraźnie inspirowanego mitologią grecką; to właśnie podczas wyprawy w jego świadomości artystycznej zaczęły pojawiać się postacie faunów, syren, centaurów, chimery. Wyprawa ta zaowocowała również wieloletnią przyjaźnią tego wyrafinowanego humanisty z młodym malarzem.

„Tobiasz z Harpią”, 1909, olej, tektura, 72,5 x 91 cm

Jacek Malczewski był również twórcą wrażliwym na piękno pejzażu; najchętniej malował krajobrazy okolic Krakowa czy widoki zakola Wisły z perspektywy krakowskiego Zwierzyńca. Były to zazwyczaj niewielkie, urokliwe, szkicowe kompozycje, tak odległe od skomplikowanego świata jego kompozycji figuralnych. Te na pierwszy rzut oka całkowicie banalne motywy: fragmenty krajobrazu, schodki w ogrodzie, studnia na podwórku, drewniany płot, nie tylko świadczą o wielkim umiłowaniu przez artystę otaczającej go natury, ale także dają się odczytać jako próba materializacji duchowego aspektu najbardziej prozaicznego wycinka rzeczywistości. Uchwyczone w tych pejzażach fragmenty otaczającego malarza świata ulegają swoistej nobilitacji jako najbliższe dostępne twórcy okruchy uniwersum. Widoki z okien własnego domu stają się jeszcze jednym dowodem szczególnej wrażliwości Malczewskiego na metafizyczny aspekt rzeczywistości, który umiejętnie podpatrzony w najbliższym otoczeniu, przekazuje nam równie złożone przesłanie, jak znany z innych jego dzieł świat pełen teatralnych gestów i fantastycznych postaci.

Jacek Malczewski prowadził również działalność pedagogiczną – był profesorem Szkoły Sztuk Pięknych 1896-1900, późniejszej Akademii Sztuk Pięknych, gdzie ponownie w latach 1911-1921 nauczał, a pomiędzy rokiem 1912-1914 piastował godność rektora.

Swoje prace wystawiał od 1877 roku, najpierw w TPSP w Krakowie i we Lwowie, w Salonie Krywulca w Warszawie, a od 1888 roku również za granicą – w najważniejszych ówczesnych ośrodkach artystycznych – w Wiedniu, Monachium, Berlinie i Paryżu.

Od lat dwudziestych, wraz z pogarszającym się stanem zdrowia, Malczewski coraz częściej przebywał i malował w Charzewicach koło Zakliczyna – w majątku córki Julii i jej męża Feliksa Meyznera, a także u sióstr Bronisławy Malczewskiej i Heleny Karczewskiej w Lusławicach. W 1926 roku postępująca choroba oczu uniemożliwiła mu dalszą pracę malarską. Zmarł 8 października 1929 roku w swojej willi na Salwatorze. 12 października odbył się uroczysty pogrzeb; trumna ze zwłokami artysty ubranymi w habit tercjarski, przy dźwiękach dzwonu Zygmunta została złożona w Krypcie Zasłużonych w kościele oo. Paulinów na Skalce w Krakowie obok sarkofagów Adama Asnyka, Teofila Lenartowicza, Henryka Siemiradzkiego i Stanisława Wyspiańskiego.

„Rok 62-gi”, 1916, olej, dykta, 60 x 72 cm

Reprodukowane obrazy są własnością Muzeum Narodowego w Krakowie.

Jacek Malczewski (1854-1929) – jeden z najwybitniejszych i najbardziej uznanych artystów w historii polskiej sztuki, urodzony w Radomiu, zmarł w Krakowie. Studiował w krakowskiej Szkole Sztuk Pięknych (m.in. u Jana Matejki), w której następnie był profesorem, oraz w École des Beaux-Arts w Paryżu. Początkowo tworzył wiejskie sceny rodzajowe. W latach 1882-95, nawiązując do twórczości Juliusza Słowackiego i Artura Grottgera, wykonał wiele realistycznych obrazów o tematyce związanej z martyrologią po powstaniu styczniowym, odznaczających się brunatnym, monochromatycznym kolorystem. Około 1890 roku zwrócił się do symbolizmu, tworząc odrębny styl, łączący baśniowość i realizm, operując żywą gamą barwną o dysonansowych zestawieniach. W obrazach tych, pełnych nastroju smutku i zadumy, powracają metaforycznie ujęte treści patriotyczne i mistyczne, postaciom realnym towarzyszą często fauny, rusałki, aniołowie itp. Malował świetne portrety, również o wymowie alegoryczno-symbolicznej, komponowane przeważnie na tle pejzażowym. Osobny i bogaty nurt w sztuce Malczewskiego stanowią jego autoportrety.

Izabela Korniluk

100-lecie Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze 1917-2017

W 2017 roku Kościół pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze obchodził swój setny jubileusz. Z tej okazji w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze przygotowano wystawę poświęconą dostojnemu jubilatowi.

Na ekspozycję pt. *100-lecie Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze 1917-2017* złożyły się m.in. plansze przedstawiające dzieje obiektu, parafii oraz działalność poszczególnych proboszczów, plany architektoniczne oraz przedwojenne i powojenne zdjęcia świątyni. Dzięki uprzejmości ks. Mirosława Maciejewskiego, obecnego proboszcza, zaprezentowano kilka cennych eksponatów, a wśród nich kielich mszalny, zabytkową monstrancję, pierwszą pieczętkę używaną od 1949 roku przez proboszcza Wincentego Kowalskiego i pamiątkowy medal autorstwa Józefa Stasińskiego, wydany z okazji 50-lecia zielonogórskiej świątyni. Muzealnikom udostępniono także archiwalne dokumenty, wśród których znalazły się prawdziwe „perełki”. Do najcenniejszych należała dokumentacja techniczna przechowywana w oryginalnych teczkach z logo firmy Beuchelt & Co., która była odpowiedzialna za budowę kościoła. Można sądzić, po doskonałym stanie dokumentów i planów, że akta znajdujące się w parafialnych pomieszczeniach ponad 100 lat, były dobrze zabezpieczone. Warto odnotować dokumenty techniczne, oferty, kosztorysy, korespondencję z poszczególnymi firmami oferującymi swoje usługi, szkice czy dokładne plany architektoniczne poszczególnych fragmentów budynku. Z archiwaliów dowiadujemy się o kolejnych etapach budowy świątyni.

Kościół, który miał być wotum błagalnym za poległych na frontach I wojny światowej żołnierzy, zaczęto wznosić jeszcze w trakcie działań wojennych. Kamień węgielny pod budowę położono 21 marca 1915 roku. W kolejnym roku ukończono budowę. W niemieckim Grünbergu kościół otrzymał nazwę Erlöserkirche (Kościół Zbawiciela). Uroczyste jego poświęcenie nastąpiło 3 stycznia 1917 roku, w rocznicę urodzin Georga Beuchelta. Powstała duża i nowoczesna, jak na owe czasy, świątynia – jej powierzchnia wyniosła 1000 m², szerokość 23,6 m, zaś w najdłuższym miejscu miała 47,3 m i mogła pomieścić ok. 2000 wiernych (1200 miejsc siedzących – 800 na parterze i 400 na emporach). Obiekt wyposażony został w ogrzewanie, zegar i organy o napędzie elektrycznym. Wnętrze ogrzewano ciepłym powietrzem wypływającym głównym przewodem spoza ołtarza. Koszt całej budowy, łącznie z działką, na której stanął budynek, wyniósł 475 900 marek. Kościół charakteryzowała doskonała akustyka, która umożliwiała organizowanie koncertów, jego wystrój był bardzo surowy, a najważniejszym elementem była ambona.

*Ks. Mirosław Maciejewski – proboszcz parafii
pw. Najświętszego Zbawiciela i kurator wystawy dr Izabela
Korniluk podczas wernisażu w MZL*

Od 1949 roku parafia pw. Najświętszego Zbawiciela miała czterech proboszczów: ks. Wincentego Kowalskiego (1949-1969), ks. Konrada Herrmanna (1969-1996), ks. Zbigniewa Stekiela (1996-2011), ks. Mirosława Maciejewskiego (od 2011 roku). Każdy z proboszczów pozostawił swój ślad w życiu parafii i starał się jak najlepiej wypełniać swoją służbę kościelną. Dbano o duchowe i materialne zaplecze. Niewątpliwie kościół pw. Najświętszego Zbawiciela jest ważną świątynią w dziejach miasta, w której na przestrzeni lat odbywało się wiele wydarzeń związanych ściśle z życiem duchowym wiernych. W murach kościoła miały miejsce również i inne działania związane z życiem świeckim – koncerty, spotkania z ciekawymi ludźmi, przedstawienia teatralne, wystawy.

Prawdziwym rarytasem na ekspozycji okazała się 100-letnia gipsowa makieta kościoła, znaleziona w jednym z pomieszczeń wiodących na wieżę kościelną. Makieta znakomicie odwzorowuje zewnętrzne detale architektoniczne bryły świątyni, choć w niektórych aspektach rzeczywistość odbiega od projektu.

Wystawę w Muzeum przygotowano również dzięki hojności i życzliwości Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Zielonej Górze oraz Fundacji Pro Cultura et Musica im. Edyty Stein z Zielonej Góry.

Tytuł: *100-lecie Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze 1917-2017*

Czas trwania: 25 I – 26 III 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Izabela Korniluk

Longin Dzieżyc

Oblicze wiary – ikony ze zbiorów zielonogórskiego Muzeum

Początki zbioru sztuki ikonowej w zielonogórskim Muzeum sięgają roku 1973. Jest on efektem wieloletniej współpracy z Urzędem Celnym, placówkami Straży Granicznej, Policją oraz Urzędem Skarbowym. Zespół w chwili obecnej liczy blisko 250 dzieł powstałych od XVIII do początku XX wieku. Dominuje ikona rosyjska, a wielowiekowy dorobek pisarzy ikon obejmuje oprócz motywów bizantyjskich także wizerunki rosyjskich świętych oraz postacie historyczne.

Wystawę w Muzeum otwierały dzieła z najpopularniejszym w malarstwie ikonowym motywem Chrystusa Pantokratora, w trzech układach kompozycyjnych: popiersiowym, tronującym oraz całopostaciowym. Największym i nietypowym obiektem jest używana w obrzędach Wielkiego Piątku i Wielkiej Soboty malowana na płótnie płaszczonica z początku XX wieku. W tej pierwszej części wystawy najmłodszy miał okazję ułożyć ze specjalnie przygotowanych puzzli wyobrażenie tronującego Chrystusa.

Za przedstawieniami Chrystusa znalazł się szczególnie czczony i ulubiony święty Kościoła Wschodniego – święty Mikołaj, zwany cudotwórcą. Określany jest też mianem „ruskiego boga”, a na prowincji Rosji do początku XX wieku uważany był prawie powszechnie za czwartą osobę Trójcy Świętej. Utożsamiano go z Chrystusem i Bogiem, był i jest popularny zarówno w Kościele Wschodnim, jak i Zachodnim.

Wyjątkowym kultem i szacunkiem na Rusi otaczała Matkę Boską. Ikony ją przedstawiające tworzyły na wystawie największy zespół muzealiów. W sztuce bizantyjskiej ukształtowało się wiele typów i wariantów ikonograficznych wizerunków maryjnych funkcjonujących w różnych przedstawieniach, których nazwy są najczęściej toponimami miejscowości narodzin ich kultu. Przedstawienie Matki Bożej Smoleńskiej miał namalować ewangelista Łukasz. To jej przepisywano pomoc w obronie Smoleńska przed Mongołami i Tatarami. Do typowych przedstawień izografii 2. poł. XIX wieku należą wizerunki *Matki Bożej Pocieszycielki Wszystkich Strapionych Radość*, rozciągającej płaszcz opieki.

Odmienny typ tworzą ikony poświęcone najważniejszym wydarzeniom prawosławnego kalendarza, tak zwane świąteczne. Należy do nich między innymi cykl dzieł *Wszystkie Święta* ukazujący wokół *Zmartwychwstania i wstąpienia do otchłani* przedstawienia kolejnych świętych prawosławnych.

Rolę malowanych ksiąg dla niepiśmiennych pełniły natomiast mineje z rzędami świętych i świętą na każdy miesiąc roku.

Do najcenniejszych w muzealnym zbiorze należą XVIII-wieczna ikona z malowanym w koczgu Chrystem Chrystusa czy nieco późniejsza dwustrefowa *Narodziny Matki Bożej*. Zespół zabytków sztuki prawosławnej tworzą także dzieła prawowiernych staroobrzędowców i ich naśladowców. Odlewane są w mosiądzu, zdobione często różnobarwnymi emaliami, nadającymi im indywidualnego charakteru.

Dr Longin Dzieżyc – kurator wystawy

Na wystawie pokazywaliśmy je w różnych jej częściach, mniejszych rozmiarów plakietki wotywnie nawiązywały do malowanych na desce ikon z przedstawieniami świętych. Były wśród nich także tzw. krzyże raspatijne z ukrzyżowanym Chrystusem oraz wieloczęściowe poliptyki dwu-, trzy- lub czterokwaterowe zwane składekami. Do najokazalszych zabytków w tej grupie należał tzw. Koimesis przedstawiający Zaśnięcie Matki Bożej. Prezentowany zespół ikon to zaledwie wycinek bogatych dzieł tej sztuki wprowadzającej w pełen ekspresji i oryginalności świat kultury bizantyjskiej. Wystawie towarzyszyły dwa wykłady przybliżające sztukę ikony. Dotyczyły jej historii oraz współczesnych tendencji w jej rozwoju na przykładzie Polski i Ukrainy.

Tytuł: *Ikona – oblicze wiary, XVIII-XX w., ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej*

Czas trwania: 22 II – 12 V 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Longin Dzieżyc

Longin Dzieżyc

Zbigniew Horbowy – Magia szkła

Bezpośrednim przyczynkiem do zorganizowania wystawy Zbigniewa Horbowego była 30. rocznica jego współpracy z Muzeum Ziemi Lubuskiej. Profesor należy do najwybitniejszych polskich projektantów szkła. Pochodzi z Kresów, które w wyniku II wojny światowej musiał opuścić osiedlając się w Kargowej na Ziemi Lubuskiej. Pod wpływem szkolnego kolegi Jerzego Antkowiaka (znanego projektanta mody i stylisty) zdał egzaminy do Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych we Wrocławiu. Tu kształcił się w Katedrze Szkła Artystycznego w pracowni legendy polskiego szklarstwa profesora Stanisława Dawskiego. Praca dyplomowa Zbigniewa Horbowego to pierwszy zrealizowany przez niego pełen zestaw szkła użytkowego. Po studiach został projektantem w szczytnieńskiej hucie, którą później kierował. Natomiast w 1963 roku rozpoczął pracę naukową na Wydziale Ceramiki i Szkła wrocławskiej uczelni.

Fragment wystawy

Od połowy lat 60. przez blisko 10 lat Zbigniew Horbowy prowadził próby ze szkłem dwuwarstwowym. Jednak szczególnego rodzaju sukcesem artystycznym i handlowym projektanta było zastosowanie pod koniec lat 60. XX w. szkła spienionego typu „antico” do wyrobów unikatowych i dekoracyjnych. Pęcherzyki powietrza, które kiedyś dyskwalifikowały wyrób teraz w zamyśle profesora stały się nowym ważnym elementem wewnętrznej struktury szkła. Z inspiracji artysty w 1974 roku powstała Huta Szkła Artystycznego Barbara w Polanicy, pełniąca rolę eksperymentalnego studia dla młodych projektantów.

Całą twórczość Horbowego, zarówno w projektach odnoszących się do szkła artystycznego jak i użytkowego, cechuje maksymalna funkcjonalna prostota formy

i klarowność linii. Artysta doskonale orientował się w aktualnych osiągnięciach szkła światowego, nawiązując do wzornictwa skandynawskiego.

Szczególny sukces Zbigniewa Horbowego polega na przybliżeniu polskiego szkła do osiągnięć światowych w tej dziedzinie. Jego dokonania dotyczą zarówno bogactwa wzorów, szerokiego zakresu oddziaływania projektów o charakterze dekoracyjnym i użytkowym, jak i dużej dostępności jego wyrobów.

Prace profesora Horbowego znajdują się w wielu muzeach, galeriach i prywatnych mieszkaniach. W styczniu 1987 roku Jan Muszyński, pomysłodawca i twórca galerii autorskich w zielonogórskim Muzeum, dokonał pierwszych zakupów jego dzieł. Łącznie od 1987 do listopada 1990 roku pozyskano 64 obiekty, które znalazły się w Dziale Winiarskim. W zbiorze są szkła artystyczne zrealizowane w latach 1976-1986. Część z nich to nawiązujące charakterem do historycznych muzealiów Działu kieliszki, puchary, karafki, ale także dzbany, butle, patery, wazony czy świeczniki. Obok dominujących form grubościennych czy typu „antico”, znalazły się także obiekty ze szkła cienkościennego.

Na wystawie *Zbigniew Horbowy. Magia szkła* pokazaliśmy obiekty ze zbiorów Muzeum, wyroby projektu artysty powstałe w firmie „Inco” oraz przykłady dokumentujące współpracę profesora z zielonogórskim Polmosem. Ta ostatnia grupa obiektów powstała z okazji 50-lecia Lubuskiej Wytwórni Wódek Gatunkowych Polmos w Zielonej Górze. W 1996 roku profesor zaprojektował unikatowy zestaw szkła do napojów „Exclusive” oraz okolicznościowe karafki. Na zlecenie wytwórni powstały też projekty butelek do wyrobów alkoholowych. Oprócz związków z regionem lubuskim o charakterze rodzinnym, współpracą z zielonogórskim Muzeum oraz Polmosem, profesor Horbowy jako rektor Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu wspierał także działania zmierzające do utworzenia na zielonogórskiej uczelni instytutu plastycznego.

Opracowanie na podstawie:

B. Banaś, *Zbigniew Horbowy*, Wrocław 2009; A. Sarnowicz, *Szkło Horbowego*, „Format” 1993, nr 1-2.

I. Huml, *Kilka uwag o szkło wrocławskim*, [w:] S. Dawski, *Szkło wrocławskie*, Wrocław, Warszawa, Kraków 1970.

Tytuł: *Zbigniew Horbowy – Magia szkła (30-lecie powstania galerii autorskiej w Muzeum Ziemi Lubuskiej)*

Czas trwania: 22 III – 11 V 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Longin Dzieżyc

Leszek Kania

Punkt widzenia 30/60

fot. K. Filmanowicz

Jerzy Fedro na tle swoich prac w MZL

Punkt widzenia 30/60 to tytuł przekrojowej wystawy Jerzego Fedry ukazującej w syntetyczny sposób jego dotychczasowe twórcze działania. Powody do zorganizowania tej małej retrospektywy są zasadnicze i wynikają z biografii samego autora, który obchodzi w tym roku jubileusz 30-lecia pracy twórczej i 60. rocznicę urodzin. Stąd też ułamkowy zapis pojawiający się w tytule pokazu. Kojarzy się on jednoznacznie z charakterystycznym sposobem opisu odbitki graficznej uwzględniającym kolejny numer egzemplarza oraz wysokość nakładu edycji. Nie bez powodu, ponieważ mamy do czynienia z twórcą uprawiającym grafikę warsztatową. Ta ze wszech miar szlachetna dyscyplina wymaga szeregu umiejętności, a głównie cierpliwości i pokory. Wiąże się bowiem ze skomplikowanym, rozłożonym w czasie procesem powstawania dzieła. Dotyczy to w szczególności tzw. technik metalowych – wkłesłodruków – będących przedmiotem specjalizacji Jurka. Ich tajniki poznawał w poznańskiej PWSSP pod czujnym okiem świetnego artysty i pedagoga prof. Tadeusza Jackowskiego. Mistrz potrafił ustrzec swojego wychowanka od naśladownictwa, ucząc jednocześnie znakomitego opanowania warsztatu graficznego, a przede wszystkim własnego rozumienia sztuki. Widać to już wyraźnie we wczesnych, studenckich jeszcze próbach. *Wspomnienie Uli* to seria trzech kamealnych grafik z roku 1985. Przedstawiają one akt młodej dziewczyny we wnętrzu. Wykonane techniką suchej igły, zachowują cechy swobodnego szkicu rysunkowego. Umiejętne operowanie zróżnicowaną kreską tworzy tu intensywne kontrasty światłocieniowe. Budują one nastrój kompozycji, ujawniając zmysłowy kształt kobiecego ciała. Kontynuacją tych poszukiwań był powstały dwa lata później cykl zatytułowany *Oczekiwanie*. Artysta poświęcił go brzemiennej małżonce. Na dużych formatach utrwalił magiczny czas w jej życiu, rejestrując jednocześnie zmiany zewnętrznego wyglądu. Syntetyczny, niezwykle

subtelny obraz ciężarnej kobiety zadziwia bogactwem graficznej materii uzyskanej za sprawą łączenia różnorodnych technik – akwaforty i akwatinty. Warto też odnotować, że *Oczekiwanie* miało swoje odniesienie nie tylko wizualne, ale również tekstowe. Obie propozycje zostały wysoko ocenione przez samego Jerzego Ludwińskiego, bez wątpienia jednej z kluczowych postaci polskiej sztuki współczesnej 2. poł. XX wieku.

Ważną realizacją w dorobku graficznym zielonogórsko-gubińskiego twórcy jest *Genesis*. Rozpoczęty w roku 2005 cykl jest autorską interpretacją biblijnej Księgi Rodzaju. Proces powstającej i zmieniającej się Matki Ziemi artysta przedstawił w sposób abstrakcyjny. To, co niewytłumaczalne w spojrzeniu na przeszłość świata i jego początek, zostało wytłumaczone przestrzenią. Jest ona budowana za pomocą bieli i czerni. Ryciny te emanują niezwykłym światłem. Mają w sobie niedopowiedzenie i tajemnicę. Tematyka *sacrum* przewija się również w wielkoformatowych rysunkach. Element przedstawieniowy jest tutaj znacznie silniejszy, bardziej realistyczny w odniesieniu do obowiązujących typów ikonograficznych – ukrzyżowanego Chrystusa czy orantki.

Nie ulega wątpliwości, że Fedro ma temperament rysownika. Interesuje go wszystko to, co można w sposób interesujący narysować. Biegłość warsztatowa w pełni mu na to pozwala. To ona, w połączeniu z osobistym postzeganiem rzeczywistości, tworzy indywidualność artystyczną, której wyznacznikiem jest autorska kreska, „własny charakter pisma”. Źródłem inspiracji jest bardzo wiele, ale najważniejsza jest NATURA, rozumiana jako niedościgniony wzór ładu, porządku i harmonii. Takich odniesień do otaczającego świata jest w jego twórczości bardzo wiele. I nie dotyczą one wyłącznie drzew czy kwiatów...

Dziwnym sposobem Jerzemu udaje się godzić niezależność artystyczną z obowiązkami grafika użytkowego, choć jak sam przyznaje, brakuje mu czasu, aby robić coś dla siebie. Jak się okazuje, prace na zamówienie, wykonywane „dla pieniędzy”, mogą sprawiać twórczą satysfakcję. Dobrym przykładem tego typu realizacji jest cykl 23 barwnych prac poświęconych zielonogórskiemu winiarstwu. Jego pomysłodawcą był dr Andrzej Toczewski, który dostarczył informacji i anegdot na ten temat, a stworzone na ich podstawie dowcipne rysunki zdobią ekspozycję winiarską. W obrazach tych pojawiły się postacie mocno związane z Zieloną Górą, m.in. Urszula Dudziak i Maryla Rodowicz. Cykl został szeroko spopularyzowany. Gigantyczne powiększenia wybranych motywów od kilku lat są elementem scenografii miasta podczas Winobrania.

Najliczniejszą grupę prezentowanych na wystawie prac stanowią portrety. Fedro tworzy je od dawna, z potrzeby serca, duszy i kieszeni. Od portretu akademickiego

do karykatury. Motywacja wynika z prostej ciekawości drugiego człowieka. Interesuje go ulotna harmonia lub dysonans w każdej twarzy czy postaci. Chętnie portretuje własną rodzinę – babcię, żonę, dwóch synów i córkę. Co jakiś czas rysuje także siebie w sposób autoironiczny. Galeria przedstawionych postaci jest bardzo obszerna. Dotyczy ludzi powszechnie znanych w Polsce, ale również związanych z regionem i Winnym Grodem. Zrealizował całą serię wizerunków zielonogórskich polityków, ludzi nauki i artystów, utrwalając m.in. swoją pierwszą nauczycielkę Irenę Bierwaczonek, a także Jolantę Zdrzałik i Agatę Buchalik-Drzyzgę. Swoje konterfekty mają też wciąż aktywni: Józef Burlewicz, Tadeusz Dobosz, Janusz Skiba i Adam Falkiewicz. Ekspozycja uwzględnia również karykatury postaci z politycznego świecznika: prezes Jarosław Kaczyński gra na dudach, premier Beata Szydło nosi charakterystyczną broszkę, Antoni Macierewicz wyskakuje na sprężynie z pudełka, a minister

Szyszko ujarzmia dzika, dzierżąc w ręku siekiere. Jerzy Fedro życzliwie traktuje swoich bohaterów, nie przesadza z akcentowaniem i wzmacnianiem rysów ich twarzy. W rysunkach satyrycznych poszukuje wymownej i czytelnej metafory. Precyzja i różnorodność form współgrają tu z poetycką wyobraźnią i okiem prześmiewcy.

Prezentowane w muzealnych wnętrzach prace Jerzego Fedry zostały starannie wybrane przez kuratorkę wystawy Alicję Błażyńską. Ułożone tematycznie i profesjonalnie wyeksponowane, dały szansę zapoznania się z jego różnorodną twórczością, tak trafnie odzwierciedlającą bogactwo otaczającego nas świata.

Tytuł: Jerzy Fedro – *Punkt widzenia 30/60*

Czas trwania: 10 III – 7 V 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: Alicja Błażyńska

Igor Myszkiewicz

Zielonogórski Underground w obiektywie Władysława Czulaka

W dniach 29 marca – 28 maja 2017 roku można było w naszym Muzeum zwiedzić wystawę *Zielonogórski Underground w obiektywie Władysława Czulaka*.

Jedna z fotografii prezentowana na wystawie

Władysław Czulak to przede wszystkim fotografik, filmowiec, fotoreporter. Od kilku lat swoje zamiłowanie do fotografii i ruchomego obrazu łączy z pracą zawodową. Jest członkiem regionalnych i międzynarodowych stowarzyszeń oraz grup artystyczno-fotograficznych, uczestnikiem wielu wystaw i festiwali filmowych, współtwórcą regionalnych programów i wydawnictw informatycznych, a także fotoreporterem mediów regionalnych. W swoich pracach stara się dzielić z odbiorcą swoim osobistym spojrzeniem na świat.

Przez kilka ostatnich lat Władysław dokumentował także życie sceny muzyki niezależnej naszego miasta – koncerty, zdjęcia lokalnych zespołów, wnętrza rockowych klubów. Te właśnie prace złożyły się na prezentowaną w Muzeum wystawę.

Podczas wernisażu odbyła się także premiera książki *Kronika Zielonogórskiego Rocka* autorstwa Aleksandry Mrówki Łobodzińskiej, Michała Cierniaka i Igora Myszkiewicza. Publikacja jest pierwszą próbą opisu fenomenu lokalnego środowiska muzyki niezależnej, jego początków, boomu lat 90., późniejszej ewolucji, rozkwitu i wreszcie sytuacji obecnej. To opowieść o trzech dekadach lokalnego undergroundu, o formacjach metalowych, punkowych i hardcore'owych, o długiej drodze jaką przeszły działające w naszym mieście zespoły, o fascynacji ciężkim graniem, salach prób, miejscach koncertów, kultowych klubach, amatorskich demówkach i pierwszych płytach. To także, a może przede wszystkim, opowieść o ludziach, którzy w tym wszystkim uczestniczyli.

Wydawcą publikacji, która ukazała się dzięki pomocy finansowej Miasta Zielona Góra, jest Stowarzyszenie Forum Art. Wystawa została zorganizowana w ramach Galerii Twórców Galera.

Tytuł: *Zielonogórski Underground w obiektywie Władysława Czulaka*

Czas trwania: 29 III – 28 V 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Galeria Twórców Galera

Kurator: Igor Myszkiewicz

Leszek Kania

Piotr C. Kowalski – dwie wystawy

Poznański malarz Piotr C. Kowalski, od wielu lat obecny na polskiej scenie artystycznej, od początku swojej działalności twórczej wykazuje otwartość na zaskakujące eksperymenty programowo odrzucające tradycyjne praktyki i konwencje malarskie. Wiąże swoje poszukiwania z otoczeniem i aktywnością widzów, którzy niejednokrotnie współtworzą jego dzieła. Zielona Góra regularnie przewija się w jego biografii, był on m.in. uczestnikiem pierwszej edycji Biennale Sztuki Nowej w roku 1985. Muzeum Ziemi Lubuskiej zakupiło wówczas do swoich zbiorów prezentowane tam obrazy, z których część była malowana farbami wyciskanymi prosto z tuby, a pozostałe, tzw. obrazy dwustronne, zostały wykonane z tafli szklanych, potłuczonego szkła oraz gwoździ zespolonych żywicą syntetyczną.

Tym razem w muzealnej Galerii Nowy Wiek pojawiły się *Obrazy przejściowe*. Pierwsze prace z tego cyklu powstały w latach 1998-99 w kamienicy przy ul. Granicznej 13 w Poznaniu, na przejściu granicznym Słubice-Frankfurt nad Odrą; na moście św. Benezeta w Awinionie oraz w pałacu w Cavagnis i na placu św. Marka w Wenecji.

Od strony technicznej „malowanie” tych obrazów sprowadza się do techniki frotażu pyłem i kurzem ulicznym. Miejscem ich realizacji jest przestrzeń publiczna – jezdnie i trotuary. Bezpośredni udział w ich powstawaniu mają jeżdżące samochody oraz przypadkowi przechodnie pozostawiający odciski kroków na wcześniej zagruntowanych podłużnych płótnach o stałych wymiarach 205 x 60 cm.

Staram się choć w niewielkim stopniu, uświadomić ludziom, aby popatrzyli na siebie, na swoje życie, poprzez ślady, poprzez różne ślady. (...) Także poprzez te, które są delikatne, nieśmiałe, zrobione niejako mimochodem, których na ogół się nie pamięta – mówi Piotr C. Kowalski.

Autor dokonał selekcji „chodnikowych” prac, które szczerze wypełniły galerijną przestrzeń. Wiele z nich miało kontekst historyczny, odnosiło się do przeszłości i teraźniejszości miast – były to odbicia żeliwnych włazów do studzienek kanalizacyjnych, posiadających z reguły informacje dotyczące miejsca pochodzenia. Kowalskiemu udało się odnaleźć autentyczne zestawienia, takie jak Gdańsk-Danzig, Szczecin-Stettin, Wrocław-Breslau, Lwów-Lviv, Gorzów-Landsberg czy Zielona Góra-Grünberg. Liczne prezentowane frotáže były realizowane w rozmaitych egzotycznych zakątkach świata, m.in. w Indiach, Izraelu, USA. Tłumnie zgromadzeni widzowie wnikliwie przyglądali się poszczególnym dziełom. Świadczy o tym reakcja jednej z uczestniczek wernisażu znającej znaki *kanji*, która stwierdziła, że obraz powstały w Tokio wisi do góry nogami. Odpowiedź artysty

znanego z poczucia humoru była natychmiastowa – błyskawicznie przewiesił swój obraz zgodnie z regułami pisma japońskiego.

Wielowymiarowy charakter miała wystawa zrealizowana w Bad Muskau przez Muzeum Ziemi Lubuskiej wspólnie z Fundacją „Park Księcia Pücklera Bad Muskau” w ramach cyklu *Topografia polskiej sztuki współczesnej*. Autorami tej prezentacji, zatytułowanej *W naszym ogrodzie*, byli Piotr C. Kowalski oraz jego małżonka Joanna Janiak. Ekspozycja została zaaranżowana w amfiladowych salach Nowego Zamku. Wpisła się znakomicie w magiczną przestrzeń, jaką stanowi otoczenie Parku Mużakowskiego – arcydzieła sztuki ogrodowej. Znalazły się na niej wybrane wielkoformatowe prace pochodzące z różnych lat. W niekonwencjonalny sposób odzwierciedlały jak bogatym i niewyczerpanym źródłem inspiracji pozostaje natura. To główny temat, ale i zarazem narzędzie, za pomocą którego powstały prezentowane obrazy. Wszystkie zostały zrealizowane w zróżnicowanych plenerowych przestrzeniach, częstokroć z pominięciem klasycznego warsztatu, bez używania pędzli i farb. Obecni na wernisażu goście mogli osobiście przekonać się, że malować można używając dojrzałych jagód, soczystych wiśni, a nawet zgnitych jabłek. Wpływ na ostateczny kształt płócien miały także warunki atmosferyczne. W zależności od pory roku i pogody malowidła płowiały na słońcu, mokły na deszczu, smagał je wiatr i przysypywał śnieg. Nawet niska temperatura na dworze przyczyniła się do powstania dużego cyklu *Obrazów mroźnych*, zamykającego ekspozycję. Jak stwierdziła Joanna Janiak są to obrazy, których forma nie została wykonana bezpośrednio ręką w swoich detalach, lecz wyłoniona przez pogodę, wygenerowana przez przyrodę przy dyskretnej pomocy autorów.

Dopełnieniem pokazu poznańskich artystów stał się kolejny *Obraz przejściowy*, który powstał tuż przed wernisażem na jednej z ulic Bad Muskau, prowadzącej do przejścia granicznego w Łęknicy. Otwarcie wystawy, na które przybyła liczna publiczność zarówno niemiecka, jak i polska, uświetnione zostało tradycyjnym występem uczniów Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia im. Mieczysława Karłowicza w Zielonej Górze.

Tytuł: *Piotr C. Kowalski. Obrazy przejściowe. Grünberg – Zielona Góra*
Czas trwania: 3 III – 23 IV 2017
Miejsce: Galeria Nowy Wiek, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Tytuł: *W naszym ogrodzie/ In unserem Garten. Malarstwo Joanny Janiak i Piotra C. Kowalskiego.*
Czas trwania: 14 VI – 20 VIII 2017
Miejsce: Zamek Mużakowski w Bad Muskau
Kurator obu wystaw: Leszek Kania

Piotr C. Kowalski – malarz z wieloletnim doświadczeniem i dorobkiem. Otwarty na zaskakujące eksperymenty, łamiące obowiązujące kanony i przyzwyczajenia. Rezygnuje często z uświęconego w tradycji malarstwa osobistego gestu artysty. Pozwala przyrodzie i INNYM współtworzyć swoje obrazy. Używa również naturalnych kolorów do tworzenia prac: owoców, warzyw, grzybów i różnych innych roślin – w cyklu *Obrazy smaczne i niesmaczne* – czy pyłu, błota w *Obrazach przejściowych*. Od 2004 roku współpracuje z Joanną Janiak w cyklach: *Megabajty malowania* i *Obrazy mroźne*. Profesor. Prowadzi pracownię malarstwa na

Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu i Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu.

Joanna Janiak – przez kilkanaście lat realizowała programy telewizyjne prezentujące sztukę aktualną, najczęściej progresywną, poszukującą nowych form wyrazu i nowych treści. Spotkanie z P.C. Kowalskim na gruncie sztuki było naturalne. Piotr zapraszający INNYCH do swojej sztuki, ona wnikająca w sztukę INNYCH, chcąc ją pokazać w publicznej telewizji. Ze swoimi zainteresowaniami znalazła się w końcu bliżej sztuki niż telewizji. Przejście odbyło się płynnie. Interesuje ją natura obrazu elektronicznego.

Longin Dzieżyc

Tadeusz Kuntze (1727-1793). 290. rocznica urodzin malarza z Zielonej Góry

Tadeusz Kuntze – „Portret Francois Bouchera”, 1756, olej, płótno. Depozyt. Własność Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie

Zainteresowanie Tadeuszem Kuntzem w zielonogórskim Muzeum datuje się od roku 1960. Wtedy to zorganizowano pierwszą wystawę jego prac i wydano monografię poświęconą artyście. Rok później jednej z zielonogórskich ulic nadano jego imię. Istniejąca w Muzeum Ziemi Lubuskiej od 15 lat galeria dzieł Tadeusza Kuntzego przybliżyła artystę, który stał się jednym z trwałych elementów budowanej tożsamości kulturowej Zielonej Góry.

20 kwietnia 2017 roku obchodziliśmy 290. rocznicę urodzin Tadeusza Kuntzego. Uczciliśmy ją poprzez wykład poświęcony malarzowi oraz prezentację jednej z jego prac. Pokazaliśmy zielonogórskiej społeczności portret Francois Bouchera (1703-1770), wypożyczony ze zbiorów Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

Przedstawienie ukazuje słynnego artystę francuskiego rokoka. Widzimy mężczyznę w ujęciu popiersiowym z głową odwróconą w 3/4 w lewo, patrzącego bystro w stronę widza. Na głowie biała pudrowana peruka z długimi puklami włosów związanymi czarną kokardą. Jego lewa ręka dotyka koronkowego żabotu wystającego spod szarego obcisłego kaftana. Obraz jest kopią pastelu Gustawa Lundberga. Kuntze w swojej pracy przedstawił

malarza, grafika i dekoratora, jednego z najbardziej znanych przedstawicieli francuskiego rokoka, pracującego m.in. dla Ludwika XV, markizy de Pompadour, zagranicznych monarchów oraz kolekcjonerów prywatnych. Dzieło powstało w 1756 roku, kiedy Kuntze po 10-letnim pobycie we Włoszech wracał do Polski i po drodze zatrzymał się w Paryżu. Właśnie wtedy namalowane zostały kopie portretów profesorów Akademii Francuskiej. Powstało pięć wizerunków prezentowanych dziś w Pałacu w Wilanowie. Każdy z nich jest wyrazem dużej biegłości artysty w przetwarzaniu delikatnych przedstawień pasteli na język malarstwa olejnego. Po oficjalnej prezentacji w Muzeum Ziemi Lubuskiej portret Francois Bouchera przez blisko półtora roku będzie wzbogacał stałą Galerię Tadeusza Kuntzego.

(W artykule korzystałem z materiału kustosz Krystyny Gutowskiej-Dudek z Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie)

Wykład dr. Longina Dzieżycyca o Tadeuszu Kuntzem oraz kuratorskie oprowadzanie po galerii prac artysty

Marta Gawęda-Szymaniak

Jerzy Piotrowicz (1943-1999). W kręgu hiszpańskich mistrzów

Jerzy Piotrowicz to jeden z najbardziej znanych i utytułowanych artystów Poznania – malarz, grafik, rysownik, przedwcześnie zmarły w 1999 roku. Wystawę jego dzieł, pochodzącą ze zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu, Towarzystwa Jerzego Piotrowicza oraz kolekcji prywatnej, udostępnił 12 maja 2017 roku w naszym Muzeum.

Wernisaż wystawy

Od lewej: Leszek Kania – dyrektor MZL, Mirosława Polak-Polaczek – przedstawicielka rodziny artysty, dr Maria Gołąb – kurator wystawy, Marta Gawęda-Szymaniak, Ryszard Książek – prezes Towarzystwa Jerzego Piotrowicza.

Niezwykła wrażliwość kolorystyczna, malarska ekspresja, duża swoboda gestu, to wyróżniki malarstwa Piotrowicza, który całe swoje życie bez reszty podporządkował sztuce. Na jego twórczość znacząco wpłynęły wyprawy do słynnych europejskich muzeów w Dreźnie, Amsterdamie, Wenecji, Madrycie czy Paryżu. Liczne muzealne podróże to swego rodzaju klucz do zrozumienia istoty jego interesującej sztuki.

W wyeksponowanych na zielonogórskim pokazie obrazach, powstałych w latach 1985-1994, artysta dał wyraz swojej ogromnej fascynacji malarstwem wielkich hiszpańskich mistrzów, takich jak: Diego Velázquez, Francisco Goya czy Pablo Picasso, kreując niezwykle malarskie kompozycje, stanowiące swobodne interpretacje i fantazje na temat ich arcydzieł. To rodzaj

artystycznego hołdu złożony mistrzom, których kunszt malarski i nieposkromioną wyobraźnię wielbił i podziwiał.

Wyboru obrazów dokonała i towarzyszący wystawie folder tekstem kuratorskim opatrzyła dr Maria Gołąb, która szczególnie zaakcentowała w nim wpływ i znaczenie hiszpańskiej podróży Piotrowicza na jego artystyczną twórczość i wskazała na bardzo konkretne źródła inspi-

racji: (...) Jednak dopiero obrosła legendą wyprawa do madryckiego Prado w 1986 roku sprawiła, iż sztuka wielkich mistrzów stała się punktem wyjścia jego malarstwa, a twórca dołączył do tych, którzy afirmowali w swych obrazach malarski dialog. Najważniejszym motywem całej serii dzieł namalowanych po powrocie z Hiszpanii na przełomie 1986 i 1987 roku stała się *velázquezowska infantka*. Jej niezliczone przeobrażenia w stale zmieniającym otoczeniu – przywodzonym ze sztuki innych, ale również z własnego, wcześniejszego malarstwa – definiowały istotę twórczości, ideę i substancję sztuki powołanej w tej samej mierze przez pamięć, co wyobraźnię. Źródłem innych artystycznych fantazji artysty stała się „*Księżna Alba*” Francisco Goi. Malował ją Piotrowicz kilkakrotnie, zawsze – jak w goyowskim oryginale – z białym piaskiem, lecz w imaginowanym, i za każdym razem innym, malarskim atelier

hiszpańskiego artysty. Podobnych „rekonstrukcji” dokonywał malarz w odniesieniu do Picassa, to ukazując wielkiego twórcę wobec jego słynnych „*Trzech muzykantów*”, to pokazując artystyczną omnipotencję Hiszpana w kompozycjach z zagęszczonym wokół mistrza tłumem postaci, malowanych prawdziwie ekspresjonistycznie: z pasją, gwałtownie i pewnie.

Nie wiemy, czy Piotrowicz czytał Cervantesa równie wnikliwie, jak oglądał obrazy hiszpańskich malarzy, lecz pozostawiona seria dzieł z *Dulcyneą*, *Don Kichotem* i *Sancho Pansą* daje wyraz malarskiego urzeczenia cervantesowymi bohaterami, a bodaj najpiękniejsza jest wizja wędrowni *Don Kichota* i jego sługi przez złotobłękitny świat w blasku słońca i księżyca, z uskrzydloną rybą i łagodnym bykiem – dodała autorka pokazu.

Prezentacja ponad dwudziestu żywiolowych, barwnych kompozycji Jerzego Piotrowicza doskonale wpięła się w *Noc Hiszpańską* zorganizowaną w naszym Muzeum 20 maja 2017 roku z okazji Międzynarodowego Dnia Muzeów.

Tytuł: *Jerzy Piotrowicz (1943-1999). W kręgu hiszpańskich mistrzów.*

Czas trwania: 12 V – 18 VI 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Maria Gołąb

Organizacja wystawy: Marta Gawęda-Szymaniak

Jerzy Piotrowicz urodził się w 1943 roku w Przedświcie na Kurpiach pod Ostrowią Mazowiecką, lata młodości spędził pod Jelenią Górą. Studiował na Wydziale Malarstwa w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Poznaniu pod kierunkiem Mariana Szymańskiego. Dyplom z wyróżnieniem otrzymał w 1972 roku w pracowni grafiki warsztatowej Tadeusza Jackowskiego. Mieszkał i tworzył w Poznaniu. Uprawiał równoległe malarstwo i rysunek, a także grafikę (techniki metalowe). Swoje prace ekspozował na ponad stu wystawach w kraju i na świecie (m.in. w Belgii, Finlandii, Niemczech, Szwajcarii, Wielkiej Brytanii, Izraelu, Kanadzie). Był też uczestnikiem IX edycji Złotego Grona w 1979 roku w Zielonej Górze. Zmarł w 1999 roku w Poznaniu.

Arkadiusz Cincio

Muzeum wzbogaciło się o nowe zbiory

Jednym z podstawowych zadań muzeów jest gromadzenie zbiorów. Placówki muzealne mogą powiększać swoje kolekcje drogą kupna, badań naukowych, bądź otrzymując bezpłatnie eksponaty od osób prywatnych lub instytucji. Pozyskiwanie nowych obiektów w drodze badań naukowych ma największe znaczenie dla muzeów archeologicznych i etnograficznych. Brak wyodrębnionej części budżetu przeznaczonej wyłącznie na powiększanie kolekcji muzeów, przy ograniczonych środkach finansowych, powoduje, że najliczniejszą grupą nowo pozyskanych zbiorów stanowią dary.

W 2015 roku Muzeum Ziemi Lubuskiej nawiązało współpracę z zastrzegającym sobie anonimowość kolekcjonerem ze Szwajcarii, który wzbogacił nasze zbiory o szereg interesujących eksponatów. Pierwszym zbiorem, który przekazał, były obiekty związane z kulturą picia wina, pochodzące głównie z Burgundii oraz francuskojęzycznej części Szwajcarii. Były to m.in. naczynia degustacyjne, tzw. *tastevin*, służące winiarzom oraz konsumentom do oceny jakości wina. Co ciekawe, takie naczynie często było prezentem dla dziecka z okazji chrztu. Kolejną grupą obiektów winiarskich, przekazaną naszej placówce, są korkociągi różnych kształtów, które zostały już wykorzystane do aranżacji tzw. winiarenki mieszczącej. Najciekawsze w tej grupie są urządzenia do mycia butelek.

Po zapoznaniu się z profilem kolekcjonerskim Muzeum darczyńca regularnie wzbogaca nasze zbiory. Najważniejszą kolekcją, którą otrzymała nasza instytucja, jest kilkaset aparatów fotograficznych powstałych od około 1916 roku do początków naszego stulecia. Wśród nich znajdują się wyroby popularnych firm, jak m.in. Kodak, Minolta, Canon, Olympus, Agfa, Pentax czy Polaroid. Reprezentowani są także mniej znani producenci, np. Ferrania, Fex, Topcon, Bilora, Kowa, Yashica, Mamiya, Carena, Zeiss-Voigtlander. Uzupelnieniem dla kolekcji

aparatów stanowią kamery filmowe, instrukcje obsługi, osprzęt fotograficzny: lampy błyskowe, światłomierze, chronometry, obiektywy, filtry, adaptery, przeglądarki do filmów etc. Otrzymane aparaty nie były powszechne na rynku polskim, na którym dominowały produkty firm ze Związku Radzieckiego i Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Otrzymana kolekcja pozwala na prześledzenie kilkudziesięciu lat rozwoju techniki fotograficznej. Najstarsze z przekazanych obiektów to Kodak Brownie no. 2 model D z 1916 roku, najnowsze to aparaty komputeryczne oraz pierwsze urządzenia cyfrowe z początku XXI wieku.

Dzięki owocnej współpracy ze szwajcarskim kolekcjonerem Muzeum pozyskało także inne zbiory: banknoty z niemal wszystkich krajów świata, monety z okresu kolonialnego, żetony, medale i oznaki, naczynia cynowe i miedziane, grafiki, ryciny i rysunki z drugiej połowy XIX w.; kolekcję obiektów związanych z parzeniem herbaty i kawy, w tym reprezentatywną grupę srebrzonych łyżeczek ozdobnych; dawne stroje oraz przedmioty codziennego użytku, jak fajki, papierosnice, brzytwy itd.

Placówkę naszą w ostatnim czasie wsparli także darczyńcy z Zielonej Góry. Państwo Janusz i Anna Waraga przekazali prasę winiarską śrubową wykonaną na przełomie XIX i XX w. Krzysztof Golke podarował replikę rzeźby bachusika „Nieruchomixa” wykonaną przez Artura Wochniaka. Interesującą kolekcję butelek po winie (w tym jedną po winie musującym „Tip-Top” wyprodukowanym w zakładach Gremplera), wodzie mineralnej oraz butelek aptecznych przekazał uczeń szkoły podstawowej z Pomorska Kacper Mitręga. Ostatnim z otrzymanych przez Dział Winiarski przedmiotów jest tkanina żakardowa wykonana na przełomie XIX i XX w. według obrazu Francesco Vinei (1845-1902) pt. *Zabawa w tawernie*.

Alicja Błażyńska

Hiszpańska Noc w Muzeum

Każdego roku przy okazji Międzynarodowego Dnia Muzeów nasza instytucja organizuje muzealną Noc, której przewodnim motywem jest kultura wybranego kraju lub narodu. W latach poprzednich zwiedzający mieli okazję zachwycić się kulturą włoską, cygańską, grecką czy japońską. W tym roku, przy okazji jubileuszowej, dziesiątej już Nocy, wybór padł na Hiszpanię – największe na Półwyspie Iberyjskim państwo słynące z wielu atrakcji: corridy, flamenco, świetnego wina oraz kulinarnych specjałów, a także ze wspaniałych zabytków architektonicznych, przepięknych plaż i gór. Ziemię, która wydała najznakomitszych malarzy trwale zapisanych w historii sztuki.

Przebogata kultura hiszpańska zielonogórzanie mogli poznawać uczestnicząc w sobotę, 20 maja 2017, w godz. 17.00 – 24.00 w warsztatach plastycznych, koncertach muzyki i tańca, spektaklu happeningowym, konkursie wiedzy, pokazie kulinarnym oraz wykładach o sztuce. Spotkanie zainaugurował spektakl *Kraina Ułudy* w wykonaniu Teatru Terminus a Quo z Nowej Soli. Widowisko nawiązywało do przygód błędnego rycerza z La Manchy, którego przygody są powszechnie znane i wciąż aktualne. Znalazło się w nim także kilka scen, których nie ma w pierwowzorze literackim, ale klimatem i nastrojem zostały doskonale wkomponowane w myśl Cervantesa. Przedstawienie jak zawsze zgromadziło szeroką publiczność, która już nie wyobraża sobie muzealnej Nocy bez udziału w ekscytującym teatrze ulicznym rozgrywanym na deptaku przed gmachem Muzeum.

Kryza w strojach hiszpańskich dodawała dostojęstwa i ... trzymała sylwetkę w ryzach!? – tak brzmiał tytuł warsztatów edukacyjno-plastycznych zrealizowanych pod kierunkiem Krystyny Betiuk. Ich celem było zapoznanie najmłodszych z jednym z najbardziej charakterystycznych elementów stroju szlachciców hiszpańskich – kryzą. Sala Witrażowa, gdzie odbywały się zajęcia, pełna była dzieci już na kilka kwadransów przed ich rozpoczęciem. Najmłodszy i ich opiekunowie z ciekawością przyglądali się przygotowanym wzorom i prowadzącej warsztaty paradującej w szykownym stroju z niezwyklej kołnierzem. Uczestnicy mieli też okazję wysłuchać krótkiego wykładu

przybliżającego genezę, funkcję, a także dzisiejsze odniesienia kryzy w świecie mody, następnie z pasją zabrali się do precyzyjnego składania materiału i przetykania go koralikami utrzymującymi formę.

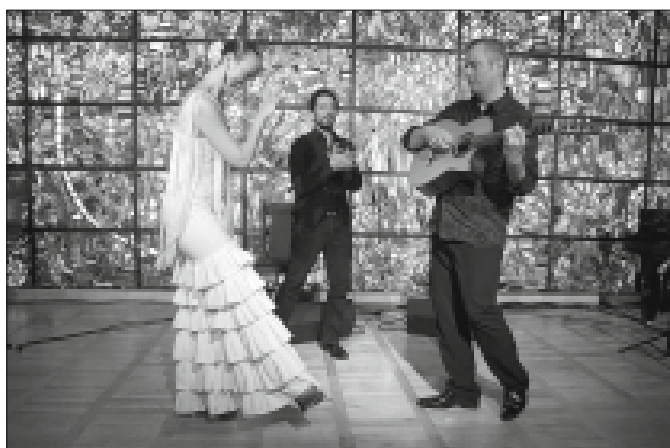

Spektakl plenerowy „Kraina Ułudy”

Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się wykłady poświęcone sztuce hiszpańskiej. Pierwszy z nich, przygotowany przez Martę Gawędę-Szymaniak, zatytułowany *Tropem katalońskich surrealistów Salvadora Dali i Joana Miró* odnosił się do twórczości wybitnych artystów uznawanych za pionierów surrealizmu, jednego z najważniejszych kierunków sztuki XX wieku. W trakcie prelekcji bogato ilustrowanej przezroczami autorka wystąpienia przybliżyła twórczość oraz odniosła się do wyjątkowego miejsca związanego z artystyczną biografią obu twórców w Palma de Mallorca i Figueres. Bohaterem drugiej prelekcji był Pablo Picasso. O jego długim, powikłanym i niezwykle barwnym życiu opowiadał Leszek Kania. Wykład został zilustrowany prezentacją dzieł malarza, od prac młodzieńczych do najstarszych, powstałych tuż przed jego śmiercią.

Koncert zespołu Creative Duo

Występ zespołu Flamenco Trio

Dźwiękową stronę Hiszpańskiej Nocy wypełniły zespoły prezentujące kontrastujące ze sobą gatunki muzyki. Agnieszka Wierzbicka oraz Anna Blum z grupy Creative Duo zaproponowały utwory inspirowane muzyką hiszpańską takich kompozytorów jak M. Moszkowski i J. Ibert. W ich interpretacji usłyszeć można było także fragmenty z opery G. Bizeta *Carmen*. Z kolei występ zespołu Flamenco Trio, ostatni punkt Nocy, był pokazem

organicznie ze sobą scalonych dźwięków gitary, głosu śpiewaka i tańca. Ten występ unaoczniał zielonogórczynom jak niezwykłym zjawiskiem w Hiszpanii jest flamenco. W trakcie półtoragodzinnego koncertu Barbara Cieślewicz zaprezentowała kilka różnorodnych stylów tańca, występując z charakterystycznymi dla flamenco rekwizytami: w sukni z trenem (tzw. bata de cola), z chustą, wachlarzami i laską. Towarzyszyli jej Juan Cardenas – śpiew oraz El Rizos – gitara.

Nie zabrakło też atrakcji związanych z hiszpańskim winem. Warto wiedzieć, że obecnie Hiszpania posiada największy areał winnic na świecie, natomiast pod względem produkcji ustępuje jedynie Francji i Włochom. Zajmujący wykład o uprawie i różnych odmianach szczepów winorośli oraz gospodarczym znaczeniu tej dziedziny przemysłu przygotowali dr Arkadiusz Cincio oraz miłośnik win Tomasz Kowalski. Ich słowa poparte zostały pełnymi kieliszkami smakowitych trunków. Spragnionych wiedzy i chętnych do degustacji było tak wielu, że trudno było naszym fotografom zrobić rzetelną dokumentację tego wydarzenia.

Specjały kuchni hiszpańskiej

O podniebienia gości zadbali uczniowie z Zespołu Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego. Okazało się, że specjały kuchni hiszpańskiej: paella, tortilla czy gazpacho mają wiernych smakoszy. Przygotowane potrawy, pięknie przybrane i podawane w kilku turach, wręcz znikły ze stołu. A rozsmakowani fani tych delicji, już nawet po ich spróbowaniu nie opuszczali pomieszczenia, gdzie degustacja się odbywała, tylko czekali na kolejną rundę.

Zaskakujące emocje pojawiły się podczas konkursu *¡E viva España!* sprawdzającego wiedzę o kulturze i historii Hiszpanii. Autorzy pytań – dr Izabela Korniluk oraz Grzegorz Wanatko – nie spodziewali się tak zaciętej rywalizacji. Biorący udział w zmaganiach wykazali się bardzo wysokim stopniem wiedzy, ale pewnie do jej pogłębienia przyczyniła się nagroda główna, jaką był tablet.

Na wyjątkowo bogaty zestaw ekspozycji oferowany podczas Hiszpańskiej Nocy złożyły się wyśmienite pokazy sztuki. Jak magnes przyciągała wystawa dzieł Jacka Malczewskiego z akcentem hiszpańskim w postaci obrazu *Don Kichot i Sancho Pansa*. Jej uzupełnieniem

HISZPAŃSKA NOC W MUZEUM ZIEMI LUBUSKIEJ

Konkurs wiedzy o kulturze i historii Hiszpanii

była znakomita wystawa obrazów Jerzego Piotrowicza *W kręgu hiszpańskich mistrzów*. Artysta większość swojej twórczości odniósł do wielkich malarzy związanych z Hiszpanią: Diego Velázquez, Pabla Picassa czy Francisca Goi. Młodych odbiorców szczególnie zainteresowała wystawa komiksu poświęcona Cervantesowi. Złożyły się na nią prace inspirowane życiem i twórczością tego wielkiego hiszpańskiego pisarza, wykonane przez grafików hiszpańskich: Davida Rubina oraz Miguelanxo Prado dla uczczenia Roku Cervantesa i 400-lecia śmierci Autora.

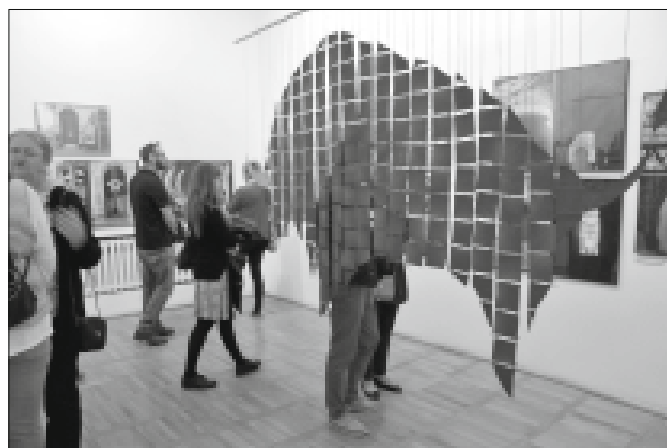
Fragment wystawy Jacka Malczewskiego

Wielu gości przybyło na wernisaż zielonogórskiej rzeźbiarki Małgorzaty Bukowicz. Wystawa zatytułowana *Espasja* była swoistą reminiscencją z wielokrotnych podróży Artystki do ojczyzny Gaudiego. Znalazły się na niej fotografie, rysunki i przede wszystkim rzeźby. Większość tych ostatnich miała swoją premierę właśnie podczas Hiszpańskiej Nocy w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Szczególną uwagę zwiedzających przykuwały świeżo wypalone ceramiczne „portrety” – *Głowy byków*, symbolizujące tradycje, moc i szlachetność narodu hiszpańskiego. To samo zwierzę było bohaterem instalacji *El toro* złożonej z ceramicznych płytek połączonych cienutkimi sznureczkami. Do bohaterów dzieł Diego Velázquez nawiązywały

porcelanowe infantki, których rozłożyste krynoliny zostały także pokryte cytatami z innych obrazów hiszpańskich mistrzów. W unikatowych technikach sagar i raku wykonane zostały efemeryczne lundy, czyli malarsko-strukturalne obiekty ceramiczne. Ich czysto dekoracyjny charakter uzupełniały podobne w technice formy przestrzenne, wzbogacone dodatkowo o przełomy szkła. Jedną z nich nawiązywała do słynnego surrealistycznego przedstawienia Salvadore Dali *Trwałość i pamięć*. Ta niezwykła ekspozycja dała widzom możliwość przeniesienia się do słonecznej Hiszpanii i zaznania atmosfery tego wyjątkowego kraju.

Fragment wystawy „Miguel w Cervantesie. Teatr cudów”

Fragment wystawy Małgorzaty Bukowicz

Dopełnieniem Nocy był pokaz filmu *Muzeum Utracone* poświęcone burzliwym, wojennym losom największych polskich skarbów narodowych.

Hiszpańska Noc w Muzeum została objęta honorowymi patronatami: Królestwa Hiszpanii w Polsce, Elżbiety Anny Polak – Marszałek Województwa Lubuskiego oraz Janusza Kubickiego – Prezydenta Miasta Zielona Góra. Przy jej organizacji jak zawsze muzealników wsparli zacy z Zielonogórskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Była to pomoc bezcenna, gdyż dzięki ich bezinteresownej aktywności można było realizować poszczególne punkty programu bez obaw o bezpieczeństwo udostępnianych zbiorów.

Urszula Rogowska

Warsztaty edukacyjno-plastyczne podczas Nocy Hiszpańskiej

Warsztaty edukacyjno-plastyczne pt. *Kryza w strojach hiszpańskich dodawała dostojęstwa i... trzymała sylwetkę w ryzach!?* odbyły się w Muzeum Ziemi Lubuskiej podczas Nocy Muzealnej poświęconej sztuce i kulturze hiszpańskiej. Nawiązywały one do jednego z najbardziej charakterystycznych i popularnych w XVI i XVII wieku elementów ubioru, tj. do kryzy – okrągłego, mocno zmarszczonego i fałdowanego w harmonijkę kołnierza. Wykonywano ją z cienkiej, usztywnionej białej tkaniny lub z koronki. Niekiedy była bardzo dużych rozmiarów. Kryza najpierw pojawiła się w strojach Hiszpanów, a później również w garderobie innych mieszkańców Europy.

Krystyna Betiuk podczas muzealnych warsztatów

Warsztaty pod kierunkiem Krystyny Betiuk, jak co roku, cieszyły się ogromnym powodzeniem. Zarówno prowadząca, jak i jej asystentki ubrane były w stroje nawiązujące do epoki i tematu warsztatów. W sali muzealnej, w której odbywały się zajęcia, zaprezentowane zostały również stroje wypożyczone specjalnie na tę okoliczność z Teatru Lubuskiego. Ekspozowane były także kryzy wykonane przez uczniów Szkoły Podstawowej w Nowym Miasteczku. Do tematu warsztatów nawiązywały prezentowane w tej sali, w ramach wystawy *W kręgu hiszpańskich mistrzów*, obrazy Jerzego Piotrowicza.

W pierwszej części zajęć Krystyna Betiuk podczas krótkiego wykładu i prezentacji multimedialnej przedstawiła genezę i funkcję kryzy. Następnie po omówieniu zasad i sposobu ich wykonania uczestnicy warsztatów przystąpili z zapalem do szycia tego ozdobnego kołnierza z różnej szerokości białych lub kolorowych wstążek albo z papieru, posługując się igłą i nicią. Poszczególne fałdy i zmarszczenia musiały być ułożone w równych od siebie odstępach, co nie było takie proste, wymagało bowiem wiele cierpliwości i dokładności. Na wykonanie jednej kryzy trzeba było użyć aż kilku metrów wstążki. Efekty swojej pracy każdy zabierał ze sobą.

Podobnie jak w ubiegłych latach w warsztatach brały udział zarówno dzieci, jak i dorośli, którzy wykonywali kryzy nie tylko dla siebie, ale także pomagali młodszym uczestnikom warsztatów. Wszyscy wspólnie znakomicie się bawili.

Uczestnicy warsztatów podczas pracy

Arkadiusz Cincio

Wystawa poświęcona zielonogórskiej „winiarni”

9 czerwca 2017 roku została uroczystie otwarta wystawa pt. *Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze*.

Założona w 1826 roku wytwórnia Grempler & Co. była najstarszą w Niemczech fabryką win musujących. Trunki z zakładów Gremplera były wielokrotnie nagradzane i wyróżniane, w tym na wystawach światowych w Paryżu, Londynie i Wiedniu.

W 1945 roku władze polskie przejęły majątek firmy i na jej bazie powstała Państwowa Wytwórnia Win Musujących dawniej Grempler & Co. Produkowała głównie wino musujące, lecz od 1948 roku przestawiła się na produkcję win owocowych. Warto w tym miejscu wspomnieć, że do 1977 roku zakład posiadał własne winnice, z których tłoczono moszcze używane np. przy produkcji wermutów. W latach 70. zielonogórska winiarnia sprzedawała swoje wyroby do blisko 700 odbiorców w kraju i za granicą, m.in. do Stanów Zjednoczonych, Japonii, Australii, Francji, Węgier i ZSRR. Za najlepsze produkty LWW przez wiele lat uważane były gronowe wina zielone „Monte Verde” oraz „Kora Lubuska”, później przemianowana na „Laur Lubuski”. Wspomniane trunki zaprawiane były mieszankami ziół importowanymi z Włoch.

Zwiedzanie „winiarni” było niemal obowiązkowym punktem podczas wizyt oficjalnych delegacji w Zielonej Górze. W wytwórni gościli m.in. Jan Kiepusa, Lucjan Kydryński, Irena Santor, Bohdan Łazuka i Daniel Olbrychski. W zbiorach Muzeum Ziemi Lubuskiej znajdują się trzy książki pamiątkowe z wpisami gości z lat 1960-1999. Księga była wystawiona w sali degustacyjnej LWW, która przez pracowników była potocznie nazywana „kapliczką”. Pomieszczenie wzięło swoją nazwę od niskich drzwi – przed wejściem do sali należało się uklonić. Inna wersja mówi o tym, że z kapliczki niektórzy goście wychodzili na kolanach...

Przedsiębiorstwo nosiło różne nazwy: w latach 1945-1948 – Państwowa Wytwórnia Win Musujących dawniej Grempler & Co. Następnie funkcjonowało jako Państwowa Lubuska Wytwórnia Win. W 1973 roku nazwę zmieniono na Lubuskie Zakłady Przemysłu Owocowo-Warzywnego. W 1984 roku pracowały one w ramach Centralnych Piwnic Win Importowanych, a firma otrzymała nazwę Centralne Piwnice Win Importowanych – Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze, Zakład nr 7. W 1990 roku przywrócono nazwę Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze.

W 1996 roku LWW obchodziła jubileusz 170-lecia. Niestety, podobnie jak wiele innych zielonogórskich przedsiębiorstw państwowych nie sprostała wyzwaniom, które niosła ze sobą transformacja ustrojowa. 12 stycznia 1999 roku ogłoszona została upadłość zielonogórskiej wytwórni. Produkcja win w zabytkowych wnętrzach przy ulicy Moniuszki nie została podjęta, a większość

dawnego wyposażenia winiarni, w tym m.in. beczki, uległa bezpowrotnemu zniszczeniu.

Trzon merytoryczny wystawy stanowiły plansze tekstowo-graficzne ukazujące historię zakładów od czasów niemieckich aż po ogłoszenie upadku. Planszom towarzyszyły liczne oryginalne obiekty: materiały reklamowe, etykiety, książki pamiątkowe oraz butelki z winem produkowanym przez LWW. Szczególny sentyment zielonogórczyń budziły butelki ozdobione sznurkiem z lakową pieczęcią, które przez wiele lat stanowiły jedną z bardziej charakterystycznych pamiątek z Zielonej Góry.

Fragment wystawy

W werniszażu uczestniczyli byli pracownicy zakładu, wśród nich trzeba wymienić Krystynę Sobków – ostatnią opiekunkę zielonogórczyńskich winnic, Ryszarda Belicę – kierującego inwestycjami i ekipami remontowymi, Elżbietę Wierzykowską – głównego technologa, Stanisławę Czerpińską – kierującą laboratorium. Wernisaż okazał się dla nich okazją do spotkania po latach.

Na wystawie prezentowane były obiekty zarówno ze zbiorów naszego muzeum, jak i wypożyczone od osób prywatnych i instytucji. Za udostępnienie eksponatów dziękujemy: Tomaszowi Kowalskiemu, Agacie Miedzińskiej, Stanisławowi Rogali, Janowi Szachowiczowi, Markowi Szymaniakowi, Irenie i Romanowi Wanatkom oraz kierującej Działem Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersytetu Zielonogórskiego Ewie Nodzyńskiej. Podziękowania należą się także Bronisławowi Bugielowi i Przemysławowi Karwowskiemu, którzy wyrazili zgodę na wykorzystanie zdjęć z ich zbiorów. Wystawę zrealizowano przy pomocy finansowej Miasta Zielona Góra.

Tytuł: *Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze*

Czas trwania: 9 VI – 27 VIII 2017

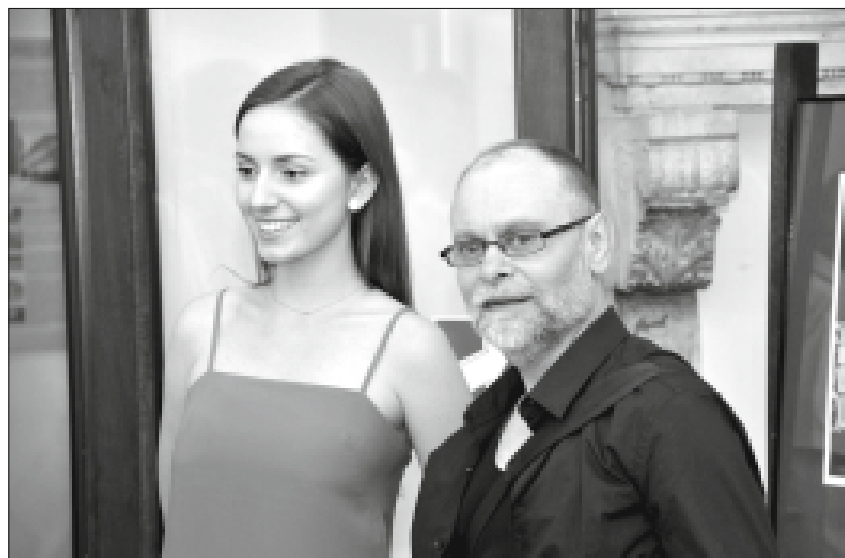
Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Arkadiusz Cincio

Alicja Błażyńska

Baletnica w oknie. Księga pierwsza

Pierwszego dnia kalendarzowego lata nastąpiło otwarcie wystawy fotograficznej pt. *Baletnica w oknie. Księga pierwsza*. Była to kolejna prezentacja dokonań twórczych Pawła Janczaruka w zielonogórskim Muzeum. Dwie poprzednie odnosiły się do poszukiwań artysty w dziedzinie fotografii otworkowej, obecna ukazała jego nowe oblicze. Od dotychczasowych realizacji różniło ją niemal wszystko: tematyka zdjęć, narzędzia (technika cyfrowa) oraz materiały służące do utrwalania kadrów (podkłady syntetyczne). Zaskakiwały też ogromne formaty, ale nade wszystko – nieczęsta w środowisku artystycznym – chęć do podzielenia się prawami autorskimi z modelką uwiecznioną przez artystę na zdjęciach. To Anna Szafran, młodziutka baletnica, będąca dopiero na progu kariery scenicznej.

Anna Szafran i Paweł Janczaruk podczas wernisażu

Na ekspozycji zaprezentowanych zostało 15 fotografów utrwalających piękno tańca klasycznego rozgrywającego się na tle pejzażu Zielonej Góry. Nie tylko ulicznego, ale również krajobrazowego. Anna Szafran tańczyła dla Pawła Janczaruka w klimatycznych wnętrzach Rektoratu UZ, oknach nieczynnego już dziś DT „Centrum” czy w przestrzeni niekończących się szyb Palmiarni Zielonogórskiej. Jej postać odbijała się też

w taflach granitowej posadzki Filharmonii Zielonogórskiej i winylowych podłogach ultranowoczesnej biblioteki uniwersyteckiej. By osiągnąć zamierzony cel młoda baletnica nie tylko wspinała się na szczyt swoich umiejętności tanecznych, ale również czuwała uważnie nad każdym kadrem. Chodziło o to, by figury zatrzymane na fotografii były nieskazitelne pod względem techniki baletowej. Począwszy od *arabesque*, przez *attitude*, *chassé* i inne, trudne do wymówienia dla laika, *pas*. Dlatego to właśnie ona decydowała ostatecznie, które prace znalazły się na ekspozycji.

Wystawa *Baletnica w oknie. Księga pierwsza* dowiodła, że rzeczy szlachetne bronią się w każdych okolicznościach. Taniec klasyczny świetnie funkcjonuje w nieszablonowym *entourage*'u, a baletnica wykonująca

idealne figury jest artystką bez względu na to czy stąpa po deskach sceny, czy płytkach PCV. Nasze wrażenia nie zostały przez to w żaden sposób zredukowane, wręcz przeciwnie odmienna sytuacja wyostrzyła tylko zmysł postrzegania i interpretacji. Jest jeszcze coś. Nietypowe wnętrze i brak widzów stworzyły specyficzną więź między fotografującym a jego obiektem. Okazuje się, że na taką intymność obiektyw jest szczególnie czuły.

Projekt *Baletnica w oknie* ma charakter otwarty. Pierwsze prace cyklu zaczęły powstawać w październiku 2015 roku i trwają do dziś. Wystawa w Muzeum Ziemi Lubuskiej jest pierwszą z kilku zaplanowanych. Zwińczeniem serii będzie album zawierający wybrane fotografie z wszystkich pokazów. Całemu przedsięwzięciu towarzyszy specjalnie utworzona i stale aktualizowana strona internetowa.

Tytuł: Paweł Janczaruk, Anna Szafran – *Baletnica w oknie. Księga pierwsza*.

Czas trwania: 21 VI – 27 VIII 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: Alicja Błażyńska

Anna Szafran – w 2017 roku ukończyła I LO w Zielonej Górze. W wieku 7 lat rozpoczęła naukę tańca ludowego w Lubuskim Zespole Pieśni i Tańca, gdzie tańczy również obecnie. Z zespołem uczestniczyła w festiwalach w Polsce i za granicą. Obecnie jest członkinią jednego z największych i najpopularniejszych zespołów folklorystycznych na świecie „Mazowsze”.

Paweł Janczaruk – artysta fotografik. Członek ZPAF, artysta Fotoklubu RP. Prowadzi Warsztaty Fotowidzenia oraz Pracownię Edukacji Fotograficznej ZUTW i Fotograficzna Fabryczna. Ma na swoim koncie 38 wystaw indywidualnych oraz ponad 500 zbiorowych, gdzie otrzymał 75 nagród. Prace P. Janczaruka znajdują się w kolekcjach prywatnych w Polsce i za granicą. Jest autorem czterech książek o fotografii otworkowej oraz technikach szlachetnych i specjalnych.

Alicja Błażyńska

Jacek Frąckiewicz – *Malowidła*

Jacek Frąckiewicz i kurator wystawy Alicja Błażyńska

Od połowy lipca 2017 roku zielonogórzanie mogli podziwiać w Muzeum wystawę obrazów Jacka Frąckiewicza. Na ekspozycji zatytułowanej *Malowidła* zaprezentowano kilkadziesiąt prac malarskich i rysunkowych wprowadzających nas w świat pogodnej metafory o lekkim zabarwieniu satyrycznym. Obrazy pogrupowane zostały w kilka cykli tematycznych. Najpełniejszy z nich i najgorętszy z uwagi na temperaturę barw jest zestaw *Baby plażowe*, znakomicie zresztą wpisujący się w letnią porę prezentacji. Tytułowe baby, ubrane w jednoczęściowe kostiumy kąpielowe, wypełniają niemal całe powierzchnie obrazów. Jest w tych postaciach, wakacyjnych okryciach i ruchach jakieś niesamowite odprężenie oraz pewność siebie. Jedne kobiety oddają się plażowym zabawom, spacerując czy lekko podskakując na gorącym piasku, inne z kolei wylegają się na kocach i piknikują, racząc się owocami. Zza słonecznych okularów obserwują pływające statki, kaczki i mewy. Lustrują świat nie przejmując się tym, że same pewnie są przedmiotem zaciekawienia innych. Ich gęste ciała dalekie są od smukłości baletnic znanych z obrazów Degasa. Bardziej przypominają postacie z rysunków Czeczota, tyle że są mniej drapieżne i nie tak grubiańskie. Za to kolorystyka *Bab plażowych* jest dość mocna. Rozgrzane od słońca, niemal czerwone ciała kontrastują z błękitną barwą wody, nieba i płaskiego świata przyrody pojawiającego się w zaskakującej perspektywie.

Kolejny cykl tematyczny odnosi się do świata zwierząt, a dokładniej do kotów. Te w twórczości Frąckiewicza stanowią wyrazisty rozdział. Kto się z nimi kiedykolwiek zetknął, już na zawsze pozostanie pod ich urokiem. Są to zwierzęta o zabarwieniu romantyczno-zwycięskim, a nie puchate Mruczki ocierające się o nogi swojego pana (choć i takie się zdarzają). Wydaje się, że za pomocą kocich sylwetek malarz chce pokazać ludzi z ich chęcią rządzenia i podporządkowania sobie świata. Puszczając przy tym do nas oko, gdyż ta permanentna walka o byt

nie zawsze uwieczniona bywa sukcesem. Spotykamy więc na obrazach portrety kotów z naszyjnikami zrobionymi z upolowanych małych ptaszków, mamy „cwaniaka” zastanawiającego się, jak sięgnąć po ułożone na stole świeżo złowione ryby. Pojawiają się też „szwendacze” prowadzące niebezpieczne nocne życie i mierzące się każdego wieczoru z losem. Z ciemności wynurzają się koty „oniryczne”, które w świetle księżyca snują się po dachach i wydają się niemal baśniowe. Wszystkie one przyciągają wzrok prostą formą, niezwykłą kolorystyką i... charakterem. Zapadają w pamięć i już nie sposób o nich zapomnieć. Tak zresztą, jak o pozostałych obrazach Frąckiewicza.

Jacek Frąckiewicz jest artystą wziętym i cenionym. Szczególnym uznaniem cieszy się w środowisku zajmującym się szeroko pojętą satyrą. Jego prace, ocierające się o pewne niedopowiedzenia, w pierwszym z nimi zetknięciu wywołują uśmiech, który z czasem przeradza się jednak w zastanowienie. Wyróżniają się też znakomitą wyczuciem koloru oraz perfekcyjną kreską. Są przy tym tak osobliwe, że trudno je pomylić z dziełami innego twórcy. I choć zdarza się, że porównujemy je z innymi, dopinamy nazwiska, próbujemy sklasyfikować, to jednak bronią się swoją oryginalnością. Kolor, kreska i groteska Frąckiewicza są jak odcisk palca, nie do podrobienia.

Jacek Frąckiewicz – z cyklu „Baby plażowe”

Warto zaznaczyć, że nie jest to pierwsze spotkanie artysty z Zieloną Górą. W roku 2009 Jacek Frąckiewicz był jednym z laureatów XII edycji Otwartego Konkursu na Rysunek Satyryczny realizowanej pod hasłem *Wino. Winobranie*, a dwa lata później w Galerii Pro Arte miała miejsce indywidualna wystawa jego prac satyrycznych.

Pokaz odbywał się w ramach dorocznego cyklu *Spotkanie z Mistrzem* realizowanego przez Towarzystwo

Miłośników Zielonej Góry „Winnica” podczas Lata Muz Wszelakich. Współorganizatorem wydarzenia był Zielonogórski Ośrodek Kultury.

Było to już trzecie spotkanie z mistrzami satyry. Poprzednimi bohaterami wydarzeń byli Zbigniew Jujka (2015) i „Papcio Chmiel”, czyli Henryk Jerzy Chmielewski (2016).

Tytuł: Jacek Frąckiewicz – *Malowidła*

Czas trwania: 12 VII – 20 IX 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: Alicja Błażyńska

Jacek Frąckiewicz – malarz, grafik, ilustrator. Urodził się 4 stycznia 1964 roku w Sędziejowicach. W latach 1984-1990 studiował na Wydziale Artystycznym Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Częstochowie (obecnie Akademia im. Jana Długosza). Pracę dyplomową z zakresu grafiki warsztatowej obronił z wyróżnieniem w 1990 roku w pracowni prof. Grzegorza Banaszkiwicza oraz prof. Ryszarda Osadczeo. Przez lata jego rysunki publikowały czasopisma polskie, m.in.: „Szpilki”, „Wprost”, „Polityka”, „JAZZI Magazine”, „Gazeta Częstochowska”, „Przegląd”, „Wiadomości Kulturalne”, „Charaktery”, „Mida” oraz zagraniczne, jak: „Dialog” (Niemcy), „Wiener Journal” (Austria), „Dedete” (Kuba), „Korzar” (Słowacja), „Bumerang” (Słowacja).

Jacek Frąckiewicz jest laureatem 140 nagród i wyróżnień, które zdobywał w liczących się konkursach w Polsce oraz poza jej granicami. Najważniejsze z nich to: Złota Jęfina w 4. Susret Karikaturista – Błato (Chorwacja), 2003; Złota Kaciga w Medunardni Festival Humora i Satire – Kruševac (Serbia), 2003; Złoty Medal w International Art Awards – Pekin (Chiny), 2007; I Nagroda w Big Boat of Humor – Łódź, 2007; Grand Prix w Konkursie Satyrycznym „Papkinada” – Kołobrzeg, 2008; Grand Prix – Medunardni Festival Karikatura – Solin (Chorwacja), 2013; Rysunek Roku – Muzeum Karykatury w Warszawie, 2013, 2017; Międzynarodowa Wystawa „Satyrykon” – Legnica 1990, 1991, 1992, 1998; Bahia International Humor Contest – Bahia (Brazylia), 2001; Tabriz Cartoon Festival – Tabriz (Iran), 2007; Porto Cartoon World Festival – Porto (Portugalia), 2007; Międzynarodowy Otwarty Konkurs na Rysunek Satyryczny – Zielona Góra 2009, 2010; International Cartoon Contest – Haifa (Izrael), 2012, 2013. Wielokrotnie pełnił też funkcję jurora w międzynarodowych konkursach na rysunek satyryczny, m.in. w Czechach, Chorwacji, Serbii, Rosji i Izraelu.

Uczestniczył w 144 wystawach indywidualnych oraz w ponad 1000 prezentacji zbiorowych malarstwa, grafiki, ilustracji i rysunku satyrycznego. Jego prace znajdują się w zbiorach muzealnych w Gabrowie, Porto, Sintrze, Tolentino, Bordigherze, Surgucie, Płowdiu, Bonn i Tabrizie oraz w Muzeum Karykatury im. Eryka Lipińskiego w Warszawie czy w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze, a także w polskich i zagranicznych kolekcjach prywatnych.

Pracownia 72

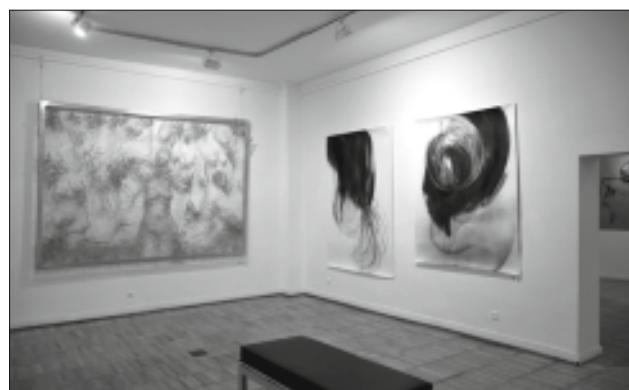
Sztuka nie jest do nauczania. Do nauczania jest tylko umiejętność ręki i gruntowna wiedza potrzebna do każdej pracy, czy to zwykłego robotnika, czy to genialnego artysty.

Walter Gropius, Bauhaus, 1923

W Galerii Nowy Wiek Muzeum Ziemi Lubuskiej od 7 lipca do 13 października 2017 roku prezentowana była wystawa powstałych w roku akademickim 2016/2017 prac studentów Pracowni Rysunku i Form Monumentalnych Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie – Pracownia 72.

Pracownia powstała z inicjatywy studentów w październiku 2012 roku. Jej program umożliwia zdobycie wiedzy dotyczącej złożoności budowy ciała ludzkiego oraz umiejętności technicznych i warsztatowych w zakresie rysunku studyjnego. Stanowi to podstawę do wykonywania przez studentów realizacji poruszających różne aspekty egzystencji człowieka, a zarazem daje możliwość rozwijania inwencji twórczej i ekspresji indywidualnej. Studenci, którzy zdobędą odpowiednie umiejętności, mogą realizować swoje projekty w postaci wielkoformatowych, jedno- lub wieloelementowych prac na podłożach ruchomych z możliwością wykorzystania konkretnych wnętrz lub określonej przestrzeni.

W roku akademickim 2016/2017 program oparty był na dwóch tematach ramowych: „Przestrzeń, czas, przemijanie” i „Zagadka Sfinks”. W ramach realizacji tematów odbył się wykład otwarty prof. Ryszarda Piramidowicza z Politechniki

Fragment wystawy

Warszawskiej pt. *Anatomia czasu i przestrzeni*. Podstawą rozważań kompozycyjnych był obraz Lucasa Cranacha pt. *Źródło wiecznej młodości* (1546).

Tytuł: *Pracownia 72. Wystawa prac studentów Pracowni Rysunku i Form Monumentalnych Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie*

Czas trwania: 7 VII – 13 X 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Galeria Nowy Wiek

Prowadzący: dr hab. Grzegorz Stachańczyk, prof. ASP

Asystent: Zuzanna Kowalik, Michał Kowalczyk

Grzegorz Wanatko

Imaginarium. Malarstwo iluzjonistyczne Olega Shupliaka

Wernisaż w MZL, od lewej: Grzegorz Wanatko – kurator wystawy, Galyna Shupliak, Oleg Shupliak, dr Longin Dzieżyc

Świat magii zadziwia i fascynuje ludzi od wieków. Sztuka iluzji kojarzona jest z występami prestidigatorów, którzy za pomocą zręcznych trików manipulują naszymi zmysłami. Muzeum Ziemi Lubuskiej postanowiło zaprosić swoich gości w krajobraz optycznych złudzeń za sprawą wystawy *Imaginarium*. Prezentowała ona współczesne malarstwo iluzjonistyczne ukraińskiego malarza Olega Shupliaka. Artysta jest twórcą znanym w Europie Wschodniej. Początek jego artystycznej drogi miał miejsce w 1991 roku, gdy w Bereżanach odbyła się jego pierwsza autorska wystawa. W kolejnych latach prace Shupliaka były wystawiane w wielu krajach, m.in. na Ukrainie, Litwie, w Polsce, Rosji, Danii, Wielkiej Brytanii oraz w Stanach Zjednoczonych. Niektóre z nich na stałe znalazły się w zbiorach: Muzeum Narodowego im. Tarasa Szewczenki w Kijowie, Ministerstwa Kultury Ukrainy, Fundacji International Cultural Heritage w Sankt Petersburgu oraz w kolekcjach prywatnych na całym świecie. Twórca od 2000 roku jest członkiem Narodowego Związku Artystów Ukrainy. Spektrum jego działalności obejmuje nie tylko malarstwo, ale również fotografię, grafikę, ilustrację i animację.

W zielonogórskim Muzeum Oleg Shupliak zaprezentował prace wykonane w nurcie iluzji optycznej. Nawiązywały one do cyklu *Ukryte Portrety – Hidden Images*. Jego początek miał miejsce na wspomnianej wystawie w Bereżanach, z której w Zielonej Górze obecny był obraz pt. *Objawienie*. Oprócz niego ekspozycja zawierała kilkanaście dzieł przedstawiających znane postacie z kręgu sztuki (van Gogh, Monet, Dali) czy nauki (Newton, Kopernik, Galileusz). Nie brakowało odniesień autora do rodzimej literatury. Przypominały o tym portrety Tarasa Szewczenki czy bohaterów literackich ukraińskiej

prozy i poezji. Osobną część stanowiły przedstawienia świata przyrody, wśród których na pierwszy plan wysuwał się barwny obraz *Ptaszki*.

Oleg Shupliak – „Podwójny portret van Gogha”, 2011, olej, płótno

Twórczość Shupliaka sprawia, że odbiorca występuje w roli poszukiwacza ukrytych znaczeń. Różnorodność form i barw tworzących kompozycję to ucztą dla zmysłów i zachęta do dalszej obserwacji i odkryć. Widz sam musi ocenić, czy obraz w pierwszej kolejności przedstawia portret czy krajobraz. O tej symbolice i złożoności poszczególnych przedstawień opowiadał autor podczas wernisażu. Miłośników iluzji optycznej zapraszamy na stronę internetową: www.art.ber.te.ua, gdzie można podziwiać więcej prac artysty.

Tytuł: *Imaginarium. Malarstwo iluzjonistyczne Olega Shupliaka*
Czas trwania: 25 VIII – 15 X 2017
Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze
Kurator: Grzegorz Wanatko

Izabela Korniluk

My zielonogórzanie, nasz lubuski dom... **Dr Włodzimierz Kwaśniewicz, w 70. rocznicę urodzin**

Dr Włodzimierz Kwaśniewicz

Wystawa poświęcona dr. Włodzimierzowi Kwaśniewiczowi z okazji 70-lecia jego urodzin to kolejna odsłona muzealnego cyklu *My zielonogórzanie, nasz lubuski dom...*, w którym prezentujemy postaci, rodziny, firmy czy wydarzenia, które wpłynęły na nasze miasto i ukształtowały jego tożsamość, honorujemy oraz upamiętniamy ich dorobek, a także przybliżamy ich działalność kolejnym generacjom.

Dr Włodzimierz Kwaśniewicz to postać, której większości zielonogórzanie nie trzeba przedstawiać. Mieszkańcom Winnego Grodu znany jest przede wszystkim jako twórca, organizator i wieloletni dyrektor Lubuskiego Muzeum Wojskowego w Drzonowie, muzealnik, kolekcjoner, honorowy obywatel gminy Świdnica i Miasta Zielona Góra oraz laureat wielu nagród i wyróżnień. To znany polski bronioznawca i autor wielu książek z tego zakresu, społecznik i naukowiec oraz świetny mówca. Ci, którzy spotkali go na swojej drodze wiedzą, że potrafi ze smakiem, z pasją, energią i barwnymi dygresjami opowiadać o swojej pasji. A dr Kwaśniewicz uczynił z niej sposób na życie. Od najmłodszych lat interesowała go dawna broń i kolekcjonowanie militariów. Już jako 15-latek w małym pokoiku w domu rodzinnym zorganizował minimuzeum, w którym z dumą eksponował halabardy, miecze, hełmy czy bagnety skrzętnie wyszukiwane w najróżniejszych miejscach.

Po ukończeniu studiów historycznych na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu Kwaśniewicz zatrudniony został przez dr. Jana Muszyńskiego w 1976 roku w Muzeum Ziemi Lubuskiej. Tutaj w pełni mógł poszerzać wiedzę w zakresie interesującej go broni białej.

Początkowo pracował w Dziale Winiarskim, by wreszcie trafić w 1978 roku do Działu Braterstwa Broni. Z wielkim zaangażowaniem, z pasją i budzącą respekt wiedzą merytoryczną opracowywał kolekcję militariów zielonogórskiego Muzeum.

8 maja 1985 roku powołano do życia Lubuskie Muzeum Wojskowe w oddalonym o 14 km Drzonowie, a jego dyrektorem został dr Włodzimierz Kwaśniewicz. Od tej chwili nasz bohater mógł wreszcie rozwinąć skrzydła i realizować swoje życiowe zadanie. Doskonale wykorzystał do tego celu swoją ogromną wiedzę oraz umiejętności i wdrożył je na polu naukowym, ekspozycyjnym oraz merytorycznym.

Dziś, z perspektywy czasu, okres spędzony na tworzeniu Muzeum Wojskowego w Drzonowie i zarządzaniu nim, zalicza dr Kwaśniewicz do najpiękniejszych i najbardziej twórczych lat swojego życia. To szczególne miejsce stało się dla niego także prawdziwym domem. W parku o powierzchni 4 hektarów, przylegającym do Muzeum, stworzył jedyny w swoim rodzaju, w tej części Polski, *park militarny* z niezliczoną ilością obiektów wojskowych. Miejsce to, chętnie odwiedzane przez turystów, można nazwać perłą województwa lubuskiego, która bezsprzecznie pełni znakomitą rolę w promocji naszego regionu w kraju i za granicą. Niewątpliwie wpływ na budowanie potęgi Muzeum Wojskowego w Drzonowie miał fakt, iż dr Kwaśniewicz wraz z żoną zamieszkał w mieszkaniu służbowym należącym do Muzeum. Mógł więc bez reszty oddawać się swojej pasji tworzenia niemal 24 godziny na dobę. Ostatecznie więc dzieje instytucji stworzonej przez dr. Kwaśniewicza przeistoczyły się w historię człowieka, który w najwyższym stopniu się z nią utożsamił.

Na ekspozycji przygotowanej z okazji jubileuszu dr. Włodzimierza Kwaśniewicza zobaczyć można było dokumenty, materiały, zdjęcia oraz wszelkiego rodzaju obiekty dotyczące jego życia prywatnego i zawodowego, pochodzące ze zbiorów Jubilat. Dzięki wystawie można było prześledzić, jak rozwijały się i kształtowały zainteresowania dr. W. Kwaśniewicza oraz poznać część kolekcji militariów, który zgromadził w swoich prywatnych zbiorach przez lata. Wystawę dopełniła prezentacja fotografii autorstwa Ewy Kwaśniewicz (żony) pt. *Lubuskie Muzeum Wojskowe inaczej*.

Wystawa zrealizowana została dzięki życzliwemu wsparciu finansowemu Miasta Zielona Góra.

Tytuł: *Dr Włodzimierz Kwaśniewicz – 70 lat. Z cyklu My zielonogórzanie, nasz lubuski dom...*

Czas trwania: 6 IX – 29 X 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Izabela Korniluk

Arkadiusz Cincio

Lubuskie wino z francuskim akcentem

8 września 2017 roku otwarto kolejną wystawę z cyklu *Winnice lubuskie. Wczoraj i dziś*. Trzecia jego odsłona poświęcona została założonej wiosną 2009 roku winnicy Saint Vincent. Jej nazwa pochodzi od św. Wincentego, który jest patronem winiarzy francuskich. Zajmująca 6,5 ha plantacja jest częścią gospodarstwa rolnego położonego w Borowie Wielkim koło Nowego Miasteczka, prowadzonego przez firmę Agronomik Polska Sp. z o.o. Prezesem Zarządu i Dyrektorem Generalnym spółki jest Francuz Jean Mulo. Powstanie plantacji stanowi realizację jego marzeń o własnej winnicy, ale i o odtworzeniu winiarskich tradycji w regionie. Warto wspomnieć, że pan Jean Mulo pochodzi z Normandii, regionu Francji, który słynie nie z produkcji wina, lecz napojów alkoholowych wyprodukowanych na bazie jabłek: cydru i calvadosu.

Pierwsze wzmianki o winnicach w okolicach Borowa Wielkiego są datowane na 1295 rok i dotyczą upraw w Solnikach. Także w późniejszych czasach wokół Kożuchowa, Nowego Miasteczka i Bytomia Odrzańskiego istniały liczne plantacje winnej latorośli. Założenie winnicy Saint Vincent było oparte nie tylko na przesłankach historycznych, ale poprzedziła je szczegółowa analiza klimatu i gleby. Studium przeprowadzone przy udziale renomowanego francuskiego winiarza Gilberta Geoffroya pozwoliło stwierdzić, że mimo ryzyka mrozów i przymrozków majowych, kultywacja winorośli w Borowie Wielkim jest możliwa.

Następnym krokiem był wybór odmian, których uprawa przynosi w lokalnych warunkach najlepsze rezultaty. Na winnicy Saint Vincent uprawianych jest siedem odmian winorośli: Pinot Gris, Riesling, Gewürztraminer, Muscat Ottonel (białe) oraz Pinot Noir, Regent, Rondo (czerwone). Większość spośród wymienionych odmian należy do gatunku *Vitis vinifera* i była uprawiana w regionie od stuleci. Jedynie Rondo i Regent należą do nowoczesnych mieszańców międzygatunkowych, łączących w sobie odporność na choroby i uszkodzenia mrozowe, typowe dla różnych gatunków winorośli występujących w Ameryce Północnej, z walorami smakowymi winorośli europejskiej. Sadzonki zostały przywiezione do Borowa Wielkiego z francuskiej Alzacji. Pierwsze owoce zebrano w 2012 roku. Cechą charakterystyczną winnicy jest duży rozstaw rzędów, który zapewnia krzewom dobre nasłonecznienie i ogranicza występowanie chorób.

Wernisaż wystawy.

Od lewej: Leszek Kania, Jean Mulo, Patrycja Racinowska-Kołątaj, dr Arkadiusz Cincio

Osobą odpowiedzialną za prowadzenie plantacji i winiarni jest Renata Wiśniewska. Winifikacja prowadzona jest z pomocą enologa z Alzacji – Christiana Gressera. Zbiór wykonywany jest ręcznie, grona przewożone są w skrzynkach, wszystko po to, aby do winiarni dostarczyć całe i nieutlenione owoce. Kontrola temperatury fermentacji pozwala zachować w winie wszystkie jego aromaty. Winnica Saint Vincent jest członkiem Lubuskiego Szlaku Wina i Miodu.

Wina produkowane w winnicy Saint Vincent były wiele razy nagradzane podczas konkursów i targów winiarskich. Produkty z Borowa Wielkiego zdobywały także kilkakrotnie tytuł oficjalnego trunku Dni Zielonej Góry. W 2017 roku były to: Cuvée Słoneczne 2016 w kategorii win białych i Cuvée Jutrzenka 2016 w kategorii win czerwonych. Produkty wyróżnione tytułem Wina Winobranio-owego sprzedawane są z okolicznościową etykietą.

Wystawę zrealizowano przy wsparciu finansowym Zarządu Województwa Lubuskiego.

Tytuł: *Winnica Saint Vincent w Borowie Wielkim. Le rêve en bouteille/Marzenie w butelce*. Z cyklu *Winnice lubuskie. Wczoraj i dziś*.

Czas trwania: 8 IX – 3 XII 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Arkadiusz Cincio.

Longin Dzieżyc

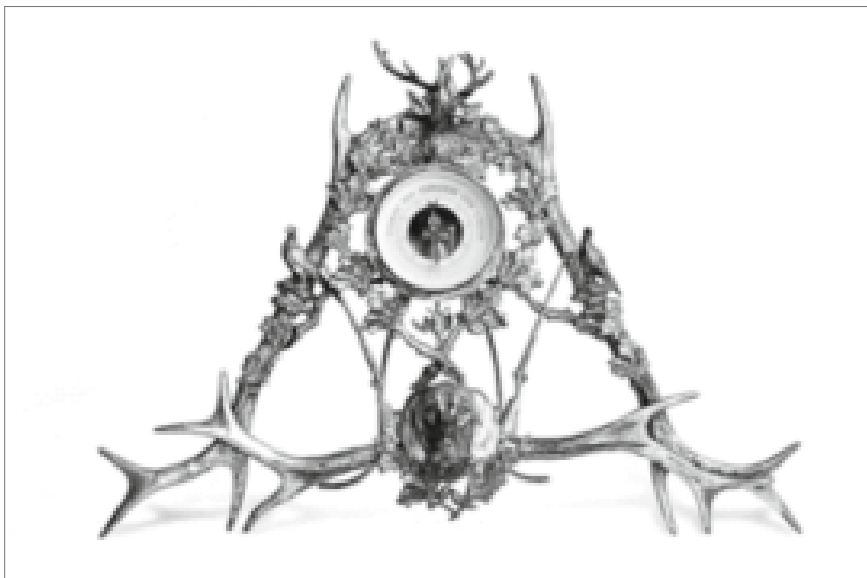
Zegary i pogodomierze o tematyce łowieckiej ze zbiorów Bogdana Kowalcze

Od wieków do najpopularniejszych przedmiotów codziennego użytku należą urządzenia mierzące czas. Sala Zegarowa w Muzeum Ziemi Lubuskiej jest miejscem prezentacji dzieł „z duszą”, które obrazują zarówno postęp w zakresie mechaniki, jak i przemiany stylowe w sztuce. Ekspozowane różnorodne typy czasomierzy są efektem wspólnej pracy mistrzów od mechanizmu oraz artystów rzemieślników.

Na kolekcję rzemiosła zegarmistrzowskiego Działu Sztuki Dawnej składa się blisko 280 obiektów. Prezentujemy wyroby talerzowe, kominkowe, powozowe, ludowe czy kieszonkowe. Do najefektowniejszych należą tworzone w 2. połowie XVIII wieku we Francji zegary kominkowe z kompozycjami figuralnymi, wykonywane często z wykorzystaniem porcelany, brązu oraz różnych gatunków kamienia. W ostatnim czasie ekspozycja została wzbogacona cennymi obiektami. Są to wypożyczone ze zbiorów prywatnych zegary kaflowe. Należą one do najstarszych na wystawie i powstały od 1. połowy XVII wieku do połowy XVIII stulecia. Ich mosiężne, bogato zdobione mechanizmy, zamknięte w wykonanych ze złoczonego i grawerowanego brązu obudowach. Od ich kwadratowych lub sześciokątnych form z poziomymi cyferblatami nazywano je kaflowymi lub „żabami”.

Od września 2017 roku ekspozycję zegarów wzbogaciła także wystawa czasowa. Pokazywane były na niej zegary i pogodomierze o tematyce łowieckiej powstałe na przełomie XIX i XX wieku, ze zbiorów Bogdana Kowalcze. Od wielu lat kolekcjonuje on pamiątki związane z bogatą historią polskiego łowiectwa. W jego zbiorach znajdują się liczne rzeźby, reliefy, figurki, kordelasy myśliwskie, zegary i wiele innych przedmiotów tworzących wyposażenie myśliwskich gabinetów.

Bogdan Kowalcze to myśliwy i kolekcjoner, posiadacz największego w Polsce zbioru medali, odznak i oznak myśliwskich. Jest prezesem Galicyjskiego Oddziału Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej Polskiego Związku Łowieckiego oraz wiceprezesem Zarządu Głównego Klubu Kolekcjonera i Kultury Łowieckiej PZŁ.

Pogodomierz z motywami łowieckimi z kolekcji Bogdana Kowalcze prezentowany na wystawie

Bogdan Kowalcze podczas wernisażu w MZL

Tytuł: *Zegary i pogodomierze z motywami łowieckimi ze zbiorów Bogdana Kowalcze*

Czas trwania: 13 IX 2017 – 9 I 2018

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Longin Dzieżyc

Igor Myszkiwicz – *Paprocky historii. Zielonogórskie podróże w czasie*

13 września 2017 roku w Muzeum Ziemi Lubuskiej odbyła się premiera albumu komiksowego Igora Myszkiwicza pt. *Paprocky historii. Zielonogórskie podróże w czasie* oraz otwarcie wystawy, na której zaprezentowano kilkadziesiąt kolorowych rysunków autora, powstałych na potrzeby tej publikacji. Inspiracją do jej powstania były niezwykle dzieje Zielonej Góry.

Paprocky historii. Zielonogórskie podróże w czasie nominowane były do Lubuskiego Wawrzynu Literackiego 2016. Wtedy także zostały uhonorowane wyróżnieniem za najładniejszą pod względem edytorskim książkę roku. Publikacja spotkała się z dużym zainteresowaniem. Ukazały się także recenzje, których fragmenty zamieszczamy poniżej.

„Intensyfikacja komiksu regionalnego jest faktem, a obecny rok potwierdza to dobitnie. We wrześniu ukazała się kolejna bardzo interesująca pozycja pt. *Paprocky historii. Zielonogórskie podróże w czasie*, autorstwa Igora Myszkiwicza. Wydawcą albumu jest prężnie działające Stowarzyszenie Forum Art.

(...) Od początku swojej działalności w jego komiksach pojawia się – czasem dyskretnie, w tle, jako element scenografii, czasem pełnoprawnie jego ukochana miejscowość – Zielona Góra. Nie inaczej i tym razem stała się ona miejscem kolejnej rozgrywki.

Akcja komiksu zawiązuje się w latach 90. minionego wieku w tej miejscowości. Kustosze tutejszego muzeum, niejaki Jerzy Paprocki, a mający syna Jerzego Paprocka II, czyli juniora – postanawia metodami Adama Słodowego wybudować wehikuł czasu dla amatorów. Po kilku latach, a w komiksowej opowieści zaprezentowanych w pięciu kadrach, powstaje „Kukułka 2000”, czyli istny „lotolot” odrobinę podobny do tego ze „Szninkla”. Nasz Jerzyk postanawia: po pierwsze wyruszyć do czasów początku kolonizacji tych ziem, po drugie dowiedzieć się jak wybudowano jego gród! Od razu po wystartowaniu okazuje się, iż w środku wehikułu znajduje się jeszcze jeden tajemniczy jegomość. Razem z nim wyrusza od współczesności (...) aż po czasy Piastów Śląskich. Za każdym razem, gdy nasi bohaterowie przemieszczają się w czasie, są oni obserwatorami jakiegoś wiekopomnego wydarzenia związanego z tym regionem. Jednocześnie niczym Statler i Waldorf w genialny, czasem szyderczy sposób komentują poszczególne epokowe wydarzenia. (...) Na marginesie dodam, iż na tle bardzo wielu komiksowych opowieści, w których wykorzystano, jakże wyświechtany motyw teleportacji, ta zaserwowana w *Paprockach historii* jest po prostu świetna, lecz także miej na uwadze, iż nie jest specjalnie skomplikowana, ale za to jest w pewien sposób osobista, a na pewno podana z serdecznością, naturalnością, wrażliwością oraz wspomnianą dużą dozą dowcipu. Gdzie przedniej marki dialogi i gagi sytuacyjne są wspierane, przez miniszkatułkowe opowieści w drugim tle.

(...) W komiksie pojawiają się historyczne zielonogórskie osobistości, ale także inne fikcyjne, które są znane dobrze z bloga „Kryzys Wieku”, lub „Zdeptaka”. Masz więc do czynienia ze swoistym podwójnym spin-offem, a to nadaje całości wyjątkowego smaczku.

(...) Podsumowując! Igorowi Myszkiwiczowi udało się stworzyć album rozrywkowy, uniwersalny, a zarazem mający walory komiksu historycznego i mocno promującego Zieloną Górę. Nie dość tego zaintonował swoje dzieło w taki sposób, aby było efektowne i zabawne, a równocześnie bez zbędnego dydaktyzmu, a jednak przemyślało pewną dawkę przystępnej wiedzy, a dzięki temu i pod każdym względem *Paprocky historii. Zielonogórskie podróże w czasie* czyta się i ogląda się przednio!”

Dariusz Cybulski, *Wielkie Archiwum Komiksu*,
http://www.wak.net.pl/_review_view-tytul-0-7158.html

„(...) W opowieści I. Myszkiwicza jest mnóstwo poczucia humoru – na przykład Jerzy Paprocki, konstruktor „Kukułki 2000”, przypomina o niechcianych pomnikach – zanoszą kwiatki pod kamień, na którym wyryto dumny napis: „W dniu 1 maja 1951 Województwo Zielonogórskie zlikwidowało alfabetyzm, haniebną spuściznę kapitalizmu” i komentuje go następująco: „Podobno jako jedyni w kraju! I dalej leży w tym miejscu, choć przewrócony i porośnięty bluszczem. Może się jeszcze kiedyś przyda?”. Przy scenie z 800-letnim cisem obok rozmyślań nad tym, co „krzaczor” mógłby opowiedzieć, gdyby tylko potrafił mówić, znajdziemy refleksję: „800 lat? Oczywiście duszy widzę już te niezliczone generacje zielonogórskich psów”. Mam podobnie, gdy to czytam.

(...) Można by pewnie ten komiks nazwać komiksem regionalnym i za jego pomocą promować miasto. Bo raczej nie da się tego zrobić np. dwutomową *Historią Zielonej Góry* czy monumentalną *Enografią Thalloris*. Książkę I. Myszkiwicza zamyka przejrzysty wykres – Zielona Góra pod różnymi berłami. To także ważne graficzne spostrzeżenie – pokazujące, że pod warstwą obecnej siedemdziesięciodwuletniej Zielonej Góry ukrytych jest kilka wieków niemieckiego Grünberga.”

Mirosława Szott, *Flirtowanie z historią*,
„Na Winnicy” 2017, nr 1, str. 21

Tytuł: Igor Myszkiwicz – *Paprocky historii. Zielonogórskie podróże w czasie*.

Czas trwania: 13 IX – 12 XI 2017

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Galeria Twórców Galera.

Kurator: Igor Myszkiwicz

Alicja Błażyńska

Spacer po anatomii

Finisaż wystawy
Od lewej: Leszek Kania, Wiesław Ramach,
Ewa Narkiewicz-Niedbalec, Alicja Błażyńska

Wystawa *Spacer po anatomii* zorganizowana została z okazji 75. rocznicy urodzin Wiesława Ramacha i blisko półwiecza jego pracy artystycznej. Ekspozycja odsłoniła różne formy jego aktywności twórczej. Znalazły się na niej przede wszystkim obiekty rzeźbiarskie, ale również pastele i rysunki wpisujące się w tematykę wystawy i urozmaicające przestrzeń ekspozycyjną. Były też zdjęcia dokumentujące prace ulotne twórcy, wykonane w śniegu oraz takie, których tworzywem był m.in. ogień.

Pokaz podzielony został na dwie części obrazujące zauroczenie artysty szeroko pojętą naturą. Z jednej strony zachwyt nad ciałem kobiecym uwieczniony w kamiennych torsach, wysublimowanych aktach odlanych w mosiądzu czy obiektach zrealizowanych w drewnie. Tu szczególną uwagę zwiedzających przyciągał fascynujący Galion ozdobiony nagim ciałem kobiety, którego inspiracją były ozdoby dziobowe stosowane na dużych żaglowcach z minionych wieków. Drugą część ekspozycji zdominował świat fauny wydobyty przez artystę z bloków kamienia, granitu czy serpentynitu. Oszczędne w formie ptactwo domowe i leśne oraz stworzenia żyjące w wodzie. Oba te światy łączyła intrygująca praca wykonana z brązu, mająca dwa oblicza. Z jednej strony widzieliśmy popularną flandrę. Na jej odwrocie jednak artysta umieścił przedstawienie pewnego gatunku płaszczki, przypominającego jako żywo fragment intymnej części ciała kobiety.

Wiesław Ramach urodził się w 1942 roku w Olesku (obecnie Ukraina). W 1968 roku ukończył z wyróżnieniem studia na Wydziale Rzeźby Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych (obecnie Akademia Sztuk Pięknych), a następnie został skierowany do pracy przy Pomniku Ofiar na Majdanku, realizowanym według projektu Wiktora Tołkina i inż. Janusza Dembka. Wielokrotnie brał udział w plenerach, których pokłosiem były liczne wystawy, m.in. w Osterholtz, Bremie i Bielefeld (Niemcy), Malmö i Trollhättan (Szwecja), Tromsø (Norwegia), Rovaniemi (Finlandia), we Wdzydzach (Polska) oraz w Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku. Brał także udział w wystawach zbiorowych i indywidualnych w Warszawie, Poznaniu, Zielonej Górze. Jego prace znajdują się w zbiorach prywatnych.

Dopełnieniem wystawy był pokaz drobnych form rzeźbiarskich zrealizowanych przez członków Lubuskiego Stowarzyszenia Osób z Chorobą Parkinsona i Ich Rodzin. Prace zostały wykonane podczas warsztatów artystycznych, które odbyły się w czerwcu 2017 roku w Pustkowie nad Bałtykiem, prowadzonych pod kierunkiem Wiesława Ramacha. Uczestniczący w nich parkinsoniści po raz pierwszy zetknęli się z takim rodzajem terapii. Artysta dzielił się z podopiecznymi swoją wrażliwością, przybliżał tajniki tworzenia prac trójwymiarowych oraz sposobu ich konstruowania. W trakcie pleneru powstały nieduże, acz bardzo interesujące formy plastyczne. Tym bardziej wartościowe, gdy weźmie się pod uwagę ograniczenia ruchowe wynikające z choroby Parkinsona.

Jedna z rzeźb Wiesława Ramacha prezentowana na wystawie

Pokaz zrealizowany został dzięki pomocy Ewy i Stanisława Niedbaleców, którzy na czas wystawy użyczyli większość z prezentowanych obiektów ze swojej kolekcji. Warto dodać, że Ewa Narkiewicz-Niedbalec, na co dzień pełniąca funkcję sekretarza Lubuskiego Stowarzyszenia Osób z Chorobą Parkinsona i Ich Rodzin, była również inicjatorką wystawy oraz animatorką warsztatów w Pustkowie.

Tytuł: Wiesław Ramach – *Spacer po anatomii*
Czas trwania: 27 IX – 18 X 2017
Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze
Kurator: Alicja Błażyńska

Marta Gawęda-Szymaniak

Teresa Miszkin – Przemijanie

W ramach cyklicznych pokazów *W kręgu twórców Złotego Grona* w przestrzeniach ekspozycyjnych naszego Muzeum zaprezentowana została wystawa prac malarskich profesor Teresy Miszkin zatytułowana *Przemijanie*. Składały się na nią wielkoformatowe kompozycje pochodzące z trzech cykli: *Przestrzenie pamięci*, *Uwikłania* oraz *Pejzaże intymne*. Wykonane w technice akrylu i powstałe w latach 1991-2016 roku obrazy pochodzą z pracowni autorki. Ekspozycję dopełniły dwie prace z kolekcji Działu Sztuki Współczesnej MZL, wśród nich obraz namalowany czterdzieści lat temu i wyróżniony podczas VIII edycji Złotego Grona w 1977 roku, zatytułowany *Alienacje IX*. Ta wczesna praca otwierała zielonogórski pokaz, zamykała go natomiast pusta gablota, symbolizująca zakończenie wieloletniego cyklu skoncentrowanego na podstawowych lękach i problemach egzystencjalnych nurtujących współczesnego człowieka.

Twórczość Teresy Miszkin krytycy określają mianem „realizmu egzystencjalnego” i wiążą ze sztuką Nowej Figuracji, która rozwinęła się na przełomie lat 70. i 80. XX wieku. Jednak w tym nurcie figuratywne malarstwo gdańskiej artystki zajmuje osobne miejsce. Jej sztukę niezmiennie przenika głęboka refleksja egzystencjalna. Opowiada o obliczu współczesnego człowieka, prowokuje do rozważań nad sensem i kondycją ludzkiego istnienia. Sama autorka podkreśla często, że to właśnie *Człowiek idący z każdym dniem ku śmierci jest dla mnie wszystkim – Koniecznością, Wyborem, Losem, Przeznaczeniem. Chciałabym zatrzymać jego przemijający ślad, a w tym śladzie i mój własny.*

Kreując swoje obrazy autorka chętnie posługuje się estetyką fotografii, która jest drugim obok malarstwa medium uprawianym przez nią. Z absolutnym wyczuciem stosuje wykadrowane ujęcia, śmiało skrótów perspektywiczne, mocne kontrasty światłocieniowe, nieostrość i przenikanie się planów, zmienność punktów widzenia. Prace te znamionuje perfekcja warsztatowa i oszczędność kolorystyczna. Utrzymane w wysmakowanej,

monochromatycznej gamie barwnej kompozycje, to bardzo osobista i przejmująca malarska opowieść o poczuciu samotności i nieuchronnym przemijaniu, utkana z doznań, przeżyć i myśli ich autorki. Opowieść, która przyciąga, intryguje, porusza, budzi niepokój, wywołuje refleksje i zadumę, wobec której nie można przejść obojętnie...

Prezentacja malarstwa Teresy Miszkin o wybitnie egzystencjalnym przesłaniu dobrze wpisała się w melancholijną, jesienną aurę widniejącą za oknami i wymownie korespondowała z listopadowym dniem Wszystkich Świętych, kiedy to w sposób szczególny wspominamy bliskich, którzy już od nas odeszli, i kiedy to świadomość nieuchronności przemijania dotyka nas chyba najbardziej...

Wernisaż wystawy, od lewej: prof. Teresa Miszkin, Leszek Kania i Marta Gawęda-Szymaniak

Tytuł: *Teresa Miszkin – Przemijanie*

Czas trwania: 27 X 2017 – 28 I 2018

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: Marta Gawęda-Szymaniak

Teresa Miszkin urodziła się w 1947 roku w Gdańsku. Studia rozpoczęła na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, kontynuowała w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Gdańsku w latach 1968-1973. Dyplom otrzymała w Pracowni Malarstwa prof. Władysława Jackiewicza w 1973 roku. Od tego samego roku związana jest z gdańską Akademią Sztuk Pięknych. W latach 1999-2002 pełniła funkcję prodziekana Wydziału Malarstwa i Grafiki, a następnie dziekana tego wydziału. Obecnie prowadzi II Pracownię Malarstwa na Wydziale Malarstwa. Od 1993 roku profesor tytularny, a od 2003 roku profesor zwyczajny ASP w Gdańsku. Uczestniczyła w kilkudziesięciu wystawach zbiorowych w kraju i na świecie, m.in.: w Szwajcarii, Niemczech Francji, Indiach, Brazylii, Holandii, USA, RPA. Na koncie ma również wiele wystaw indywidualnych. Za swoją twórczość otrzymała szereg nagród i wyróżnień. Była też stypendystką m.in.: Ministerstwa Kultury i Sztuki (1985); Fundacji Pollock-Krasner (1998, USA); Adolph and Esther Gottlieb Foundation (2004, USA). Prace artystki znajdują się w zbiorach: Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeach Narodowych: w Gdańsku, Szczecinie, Wrocławiu oraz Muzeach Okręgowych: w Toruniu, Chełmie, Słupsku, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze. Ponadto są też w zbiorach Zachęty Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie, BWA: w Sopocie, Legnicy, Koszalinie, Białymstoku, Szczecinie, Olsztynie, a także kolekcjach prywatnych w kraju i za granicą.

Anitta Maksymowicz

**Wystawa *W drodze do niepodległości.*
Kanadyjski przystanek – obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake
(1917-1919)**

Zwiedzający przy pracach Charlesa W. Jefferysa

Co wspólnego z odzyskaniem przez Polskę niepodległości ma mała kanadyjska miejscowość przy ujściu rzeki Niagara do jeziora Ontario? Dlaczego Polacy ze Stanów Zjednoczonych szkolili się w Kanadzie, by udać się do Francji? Jak wyglądało codzienne życie w obozie Kościuszko? W którym miejscu w Kanadzie liczba Polaków przekraczała niekiedy trzykrotnie liczbę Kanadyjczyków? Jak kawałek kanadyjskiego cmentarza stał się częścią Polski? Kto był pierwszym cywilnym obywatelem Kanady odznaczonym Orderem Polonia Restituta? Jaką część Błękitnej Armii stanowili Polacy z Ameryki? Dlaczego niepodległościowy wysiłek 22 000 ochotników został w Polsce zapomniany?

Wszystkie te pytania łączy w odpowiedzi niewielkie miasteczko – Niagara-on-the-Lake w kanadyjskiej prowincji Ontario. To tam w latach 1917-1919 działał obóz szkoleniowy Kościuszko dla polskich ochotników – wielkie kanadyjsko-francusko-amerykańsko-polskie przedsięwzięcie, któremu poświęcona była wystawa *W drodze*

do niepodległości. Kanadyjski przystanek – obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake (1917-1919). Została ona otwarta w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze 10 listopada 2017 roku – z okazji 100. rocznicy powołania polskiego obozu i w przeddzień 99. rocznicy odzyskania przez Polskę niepodległości. Ekspozycję przygotowano w ramach programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Niepodległa” i pod patronatem Ambasady Kanady.

W czerwcu 1917 roku we Francji powstała Armia Polska, do której rekrutację prowadzono nie tylko w Europie, ale i w Ameryce. Zgłaszający się do tej ochotniczej formacji Polacy ze Stanów Zjednoczonych przed wyruszeniem do Francji przechodzili szkolenie w kanadyjskim obozie wojskowym w Niagara-on-the-Lake (Ontario). W latach 1917-1919 takie militarne przygotowanie otrzymało ponad 22 000 polskich ochotników z USA. Kiedy dotarli do Francji, stanowili znaczącą siłę utworzonej tam i walczącej z Niemcami Armii Polskiej. Armia ta, zwana

Błękitną (później Armią gen. Hallera), po zakończeniu I wojny światowej włączona została do Wojska Polskiego i kontynuowała walkę o wschodnie granice odrodzonego Kraju. Rola Polaków z Ameryki w odzyskaniu niepodległości jest zatem nie do przecenienia.

Fotograficzna wystawa przybliży funkcjonowanie obozu Kościuszko od jego powstania w 1917 aż do rozwiązania w 1919 roku. Prezentuje warunki życia rekrutów, żołnierskie musztry i ćwiczenia oraz czas wolny. Ukazuje uroczyste wydarzenia, jak i obozową codzienność, poczynając od czasów rekrutacji aż po wyjazd żołnierzy z Kanady przez USA do Francji. Kilkudziesięciu z nich nigdy nie wyjechało walczyć. Zmarli w obozie, a część z nich pochowana jest na lokalnym cmentarzu – St. Vincent de Paul – jedynej polskiej nekropolii wojskowej na półkuli zachodniej. Polskiej w dosłownym znaczeniu, gdyż jej teren został przekazany naszemu krajowi w uznaniu zasług Polaków dla wolności i stanowi obecnie polskie terytorium. Wiele uwagi na ekspozycji poświęcono osobom i organizacjom w sposób szczególnie wspierającym polskich ochotników w Niagara-on-the-Lake, m.in. podkreślona została rola Ignacego J. Paderewskiego i jego żony Heleny, Agnieszki Wisły czy Kanadyjki – Elisabeth Ascher oraz takich organizacji jak Amerykański Czerwony Krzyż, Polski Biały Krzyż czy Związek Chrześcijańskiej Młodzieży Męskiej. Uzupełnieniem zdjęć są wiele mówiące o obozowej rzeczywistości dokumenty i listy. Osobną grupę stanowią szkice i obrazy autorstwa Charlesa Williama Jefferysa, wybitnego kanadyjskiego malarza i rysownika historycznego, który na zlecenie Canadian War Records (Kanadyjskiego Urzędu Dokumentacji Wojennej) dokumentował życie obozu Kościuszko. Swoistym komentarzem do prezentowanych fotografii są również fragmenty wspomnień ochotników i ich kanadyjskich przełożonych, a także znaczących polityków (prezydenta USA Th. Woodrowa Wilsona, I.J. Paderewskiego, Romana Dmowskiego), jak i fragmenty archiwalnych artykułów z lokalnej gazety Niagara-on-the-Lake – „St. Catharines Standard” – która na bieżąco śledziła życie Polaków w obozie Kościuszko.

Prof. dr hab. Tomasz Nodzyński, dr Włodzimierz Kwaśniewicz, dr Anitta Maksymowicz podczas wernisażu

Wystawa, na której można było zobaczyć zdjęcia w ogromnej większości prezentowane w Polsce po raz pierwszy, została przygotowana ze zbiorów kilku, głównie kanadyjskich, organizacji. Najwięcej materiałów udostępniło jednak znajdujące się w Nowym Jorku Archiwum Zarządu Głównego Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, które było jednocześnie wyłącznym sponsorem wystawy. Ponadto pokazywaliśmy materiały z: Niagara Historical Society and Museum (Niagara-on-the-Lake), Canadian War Museum (Ottawa), Narodowego Archiwum Cyfrowego (Warszawa), St. Mark's Anglican Church (Niagara-on-the-Lake), Polonia Canadian Institute for Historical Studies (London/Ontario) oraz ze zbiorów prywatnych dr. Richarda Merritta (Niagara-on-the-Lake). Nad stroną graficzną wystawy czuwali nasi muzealni artyści-plastycy: projekt graficzny jest autorstwa Igora Myszkiewicza, który – wspólnie z Mariuszem Kowalskim – przygotował również wystawę do druku. Ekspozycji towarzyszy opracowany przez Emilię Ćwilińską katalog, którego okładkę zaprojektował Igor Myszkiewicz. Wydanie katalogu zostało sfinansowane z budżetu Województwa Lubuskiego.

W Stanach Zjednoczonych nieprzerwanie od ponad 90 lat działa Stowarzyszenie Weteranów Armii Polskiej w Ameryce, które w 1921 roku założyli ochotnicy z Niagara-on-the-Lake, i które jest spadkobiercą ich tradycji. Również w Kanadzie, rokrocznie na położony niedaleko dawnego obozu cmentarz St. Vincent de Paul, przybywają w czerwcu pielgrzymki Polaków ze Stanów Zjednoczonych i Kanady, podtrzymując pamięć o ochotnikach.

W Polsce jednak wysiłek zbrojny Wychodźstwa z Ameryki jest niedoceniany i nie zajmuje należnego mu miejsca w powszechnej świadomości historycznej. Dzieje polskiej emigracji są historią Polaków, częścią historii naszej ojczyzny. Ich wątki się splatają, wzajemnie się tłumaczą, jedno od drugich zależą. Rozdzielone – gubią kontekst, czynią historię polskość niezrozumiałą, niepełną, a w efekcie – nieprawdziwą czy zapomnianą. Wystawa jest próbą przywrócenia zbiorowej pamięci Polaków w Kraju, dokonania i roli Polaków z Ameryki w odzyskaniu niepodległości przez Polskę. Ma też przypomnieć, iż ważnym ogniwem tego czynu był Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake.

Ta nadzwyczajna kanadyjsko-francusko-amerykańsko-polska akcja była możliwa nie tylko dzięki Polakom z Ameryki. Ogromne charytatywne wsparcie otrzymali ochotnicy także od mieszkańców Niagara-on-the-Lake oraz od tysięcy zwykłych pełnych empatii Kanadyjczyków i Amerykanów. Sam obóz był zaś efektem wydatnej organizacyjnej, finansowej i legislacyjnej pomocy kilku państw sojuszników i wyrazem ich poparcia dla niepodległościowych aspiracji Polaków.

Tytuł: *W drodze do niepodległości. Kanadyjski przystanek – obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake (1917-1919)*

Czas trwania: 10 XI 2017 – 11 IV 2018

Miejsce: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

Kurator: dr Anitta Maksymowicz

Zofia Zalewska

Spotkanie z Tomaszem Brodą

Brystolowe głowy z oczami z zakrętek od słoików, nosami z balonów i gąbek, z włosami z mopów, ustami z grzebienia, czy z uszami z dziecięcych skarpetek powstały podczas warsztatów plastycznych prowadzonych w zielonogórskim muzeum przez Tomasza Brodę. Autorami „głowozwierzaków” byli uczniowie Szkoły Podstawowej nr 15 w Zielonej Górze, którzy pod koniec maja 2017 roku, przed Dniem Dziecka, przyjęli zaproszenie do wzięcia udziału w niecodziennym spotkaniu ze znanym wrocławskim artystą plastykiem.

Twórczość Tomasza Brody nieobca jest mieszkańcom Zielonej Góry i regionu. Dwukrotnie zielonogórskie Muzeum prezentowało jego prace, a w ostatnich latach znany jest on również jako autor humorystycznych plakatów do Lubuskiego Lata Filmowego w Łagowie.

Pierwsze spotkanie zielonogórzan z twórczością artysty słynącego z żartobliwych dzieł nastąpiło w 2002 roku. Wówczas to na wystawie *Chamstwo i kultura* zaprezentowano karykatury i rysunki satyryczne przedstawiające ludzi kultury – znanych i cenionych poetów, pisarzy, reżyserów, kompozytorów oraz wiele osobistości ze świata polityki.

W roku 2016 w Galerii Nowy Wiek w Muzeum Ziemi Lubuskiej zaprezentowano kolejną wystawę artysty pt. *Od Rubęsa do Pikasa*. Przez dwa miesiące jej trwania zielonogórzanie mogli oglądać zabawne interpretacje malarskich arcydzieł. Tomasz Broda używając różnych przedmiotów codziennego użytku, takich jak gąbki, grzebienie, mop, piłeczki pingpongowe, opakowania po lekach, domowych płynach, przedstawił nam własne interpretacje znanych obrazów autorstwa m.in. Van Gogha, Picassa, Warhola, Velázquez, El Greca. To właśnie ta wystawa, a przede wszystkim materiały, dzięki którym powstały zabawne prace nawiązujące do dzieł wybitnych

mistrzów, stały się inspiracją do zorganizowania warsztatów edukacyjno-plastycznych dla dzieci, które prowadził Tomasz Broda.

W czasie dwugodzinnej plastycznej zabawy dzieci wykonywały różne głowy: ludzi, zwierzaków, wymyślonych stworów. Niektóre z nich były tajemnicze, jakby z pogranicza baśni lub animowanych filmów, tzw. kreskówek. Do ich wykonania dzieci miały przygotowane różnorodne materiały, które w życiu codziennym spełniają całkiem inne funkcje. Były to między innymi: druczane i plastikowe kuchenne zmywaki, białe i kolorowe mop, różnej wielkości zakrętki od słoików, balony, dziecięce skarpetki, grzebienie, guziki, piłeczki do ping-ponga, sznurowadła. Wszystko to okazało się doskonałym zapleczem do wykonania pod okiem mistrza wymyślonych głów. Początkiem zabawy były cenne uwagi artysty, który przy czynnym udziale dzieci pokazał jak zwykła brystolowa kartka, odpowiednio złożona i załamana może być bazą do wykonania zaplanowanego dzieła.

Później już tylko wyobraźnia i fantazja uczestników spowodowały, że powstały bardzo różnorodne prace plastyczne, które zaskakiwały nie tylko odważną kompozycją, ale również trafnym doбором materiałów do zobrażenia poszczególnych elementów głowy. Choć w tych

Tomasz Broda i uczestnicy warsztatów

śmiesznych i groteskowych kompozycjach pojawiały się te same materiały, to wykorzystane na różne sposoby pokazały, że dziecięca wyobraźnia rzeczywistości nie ma granic. W jednej z prac skarpetka była nosem, w innej dwie skarpetki udawały uszy. Gdzie indziej grzebień robił za brwi, a u kogoś innego udawał usta. Mimo że wyjściowe produkty były takie same, ukończone prace pokazały różne ich wykorzystanie. Najważniejsze było, że każde

dziecko zaprezentowało swoją własną wizję wykreowanej głowy i doskonale wiedziało, dlaczego takich a nie innych użyło materiałów.

Warsztaty plastyczne z Tomaszem Brodą będące przykładem twórczych działań okazały się świetną zabawą dla uczniów. Pokazały w jaki sposób można pobudzić dziecięcą wyobraźnię oraz jakie niesamowite pokłady kreatywnego myślenia drzemią w dzieciach.

Izabela Korniluk

Portret cesarzowej Herminy

Uroczyste przekazanie obrazu

Od lewej: Leszek Kania, książę pruski Franz Friedrich, Łukasz Porycki, Radosław Brodzik, dr Longin Dzieżyc

5 grudnia 2017 roku do Muzeum Ziemi Lubuskiej przybył niezwykle gość. Był to książę pruski Franz Friedrich z rodu Hohenzollernów, wnuk cesarzowej Herminy, drugiej żony ostatniego cesarza Niemiec Wilhelma II, która była właścicielką majątku w Zaborze. Książę Franz Friedrich postanowił nowo wyremontowaną Salę Kryształową w tym pałacu wyposażyć w niezwykle cenny obiekt, a mianowicie portret cesarzowej pędzla niemieckiego malarza Raffaella Schuster-Woldana. W Muzeum odbyło się uroczyste przekazanie portretu, który przez pierwszy kwartał 2018 roku można było podziwiać w naszej placówce. Prezentację obrazu uzupełniały listy cesarzowej Herminy oraz zdjęcia i pocztówki przedstawiające pałac w Zaborze.

Książę pruski Franz Friedrich także i naszemu muzeum ofiarował kilka cennych pamiątek, m.in. pamiętnik asystentki Herminy, w którym opisuje ona ostatnie 10 lat życia cesarzowej.

Zofia Zalewska

Zielonogórskie Muzeum w ogólnopolskich projektach *Czytanie obrazów i Nie bój się chcieć*

Czytanie obrazów i *Nie bój się chcieć* to dwa kolejne ogólnopolskie projekty realizowane przez Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze w ramach współpracy z warszawską Fundacją Kultury bez Barrier.

Początki współpracy z Fundacją sięgają roku 2016. Wtedy to gościliśmy jej przedstawicieli, którzy w ramach projektu *Włącz ich w kulturę* uczyli zielonogórskich muzealników tworzyć audiodeskrypcje – opisy dzieł sztuki umożliwiające osobom niewidomym oraz z różnymi dysfunkcjami wzroku usłyszeć i zrozumieć to, co dzieje się na obrazie lub w innym dziele sztuki. Efekty tej nauki mają swój finał.

Fundacja Kultury bez Barrier dzięki dofinansowaniu ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach projektu *Czytanie obrazów* założyła portal internetowy *czytanieobrazow.pl*. Ma on ułatwić dostęp do kultury, szczególnie osobom, które ze względu na swoją niepełnosprawność nie są w stanie korzystać z pełnej oferty placówek kulturalnych. Na portalu poprzez różnorodne udogodnienia: audiodeskrypcje, tłumaczenia na polski język migowy, łatwe teksty dla osób z autyzmem, można poznać dzieła sztuki z różnych muzeów i galerii z całej Polski. Fundacja dla każdego z partnerów uczestniczących w projekcie zakłada podstronę, na której prezentuje opisy wybranych eksponatów. Muzeum Ziemi Lubuskiej ma również swoją podstronę. Znalazło się na niej 10 zabytków: obrazy – O. Boznańskiej *Dziewczynka ze słonecznikami*; A. Strumiłły *Nasza ziemia*; I. Bierwiaczonek *Fortuna* (kopia obrazu T. Kuntzego); witraż M. Powalisz-Bardońskiej *Winobranie*, rzeźby – św. *Anna Samotrzeć*, *Bachus siedzący na beczce*; gobelin *Winobranie*, ręczna prasa winiarska, makieta średniowiecznej Zielonej Góry oraz kamienie hańbiące.

Projekt *Czytanie obrazów* jest realizowany we współpracy z instytucjami z całej Polski. W portalu internetowym *czytanieobrazow.pl* Zielona Góra znalazła się obok znakomitych muzeów i galerii z Białegostoku, Gdyni, Katowic, Krakowa, Łodzi, Lublina i Warszawy.

Na przełomie września i października 2017 roku zielonogórskie Muzeum brało udział w V Warszawskim Festiwalu Kultury Bez Barrier. Jego organizatorem była Fundacja Kultury bez Barrier. Festiwal, choć w tytule „warszawski”, swoim zasięgiem objął całą Polskę. Uczestniczyły w nim łącznie 74 instytucje – galerie, muzea, kina, teatry. Tegoroczne hasło imprezy – *Nie bój się chcieć* – odzwierciedlało jego ideę. Partnerzy Festiwalu, ci, którzy kulturę tworzą poprzez różnorodne działania,

pokazali, że można ją kierować do jak największej liczby odbiorców bez względu na ich ograniczenia i zachęcali, aby ci, do których ta oferta jest adresowana, nie bali się chcieć z niej korzystać.

Zielonogórskie Muzeum w ramach Festiwalu zorganizowało trzy spotkania, które prowadziły Zofia Zalewska i Urszula Rogowska z Działu Oświatowego MZL. Dwa z nich adresowane były do przedszkolaków i dzieci szkolnych. 29 września gościliśmy maluchy z Przedszkola Sióstr Elżbietanek, a 4 października uczniów z Zespołu Szkół Specjalnych nr 1 w Zielonej Górze. Na spotkaniach, w zależności od wieku uczestników, w oparciu o ekspozycje i różnorodne zajęcia warsztatowo-plastyczne przybliżyliśmy dzieciom dzieje i tradycje Zielonej Góry.

Zielonogórski projekt kończył się 15 października – w Międzynarodowy Dzień Białej Laski. Na specjalnym spotkaniu adresowanym do osób z niepełnosprawnością wzroku zaprezentowano najcenniejsze zabytki z naszych zbiorów oraz po raz pierwszy opracowane do nich audiodeskrypcje. Do niektórych z tych obiektów pokazano również ich modele, wydruki w 3D. Działania te umożliwiły osobom z różnymi dysfunkcjami wzroku, podopiecznym Koła Polskiego Związku Niewidomych w Zielonej Górze, poznanie cennych eksponatów naszego Muzeum oraz samodzielną ich interpretację.

Reakcje dzieci, wypowiedzi starszych osób biorących udział w projekcie *Nie bój się chcieć*, pełne emocji i wzruszeń, utwierdziły muzealników, że tego typu działania powinny stać się stałą praktyką w muzealnej edukacji.

Uczestnicy spotkania podczas zwiedzania wystaw muzealnych

Elżbieta Maciejewska

ZIELONOGÓRSKIE ZADUSZKI wieczór wspomnień o znanych zielonogórczanach

9 listopada 2017 o godz. 18.00 w Sali Witrażowej Muzeum Ziemi Lubuskiej odbyła się kolejna edycja wieczoru wspomnień pn. *Zielonogórskie Zaduszki*. Jego bohaterami byli znani zielonogórczanie, których pożegnaliśmy w minionym roku. Współtworząc osiągnięcia naukowe, kulturalne i społeczne, trwale wpisali się w tożsamość naszego miasta. Dla wielu z nas byli źródłem inspiracji i niezapomnianych wzruszeń. Pozostają w naszej pamięci dzięki swoim codziennym i wielkim dokonaniom.

Podczas wieczoru wspomniano:

fot. z archiwum rodzinnego

Janusza Koniusza – Honorowego Obywatela Miasta, zielonogórskiego poetę, prozaika, dramaturga i publicystę.

Studia polonistyczne ukończył na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Z Zieloną Górą i jej środowiskiem kulturalnym związany od dziesięcioleci. Był m.in. współorganizatorem i długoletnim sekretarzem Lubuskiego Towarzystwa Kultury, członkiem Związku Literatów Polskich i honorowym prezesem zielonogórskiego oddziału Związku Literatów Polskich. Angażował się w działalność Polsko-Niemieckiego Stowarzyszenia Pisarzy Regionu Nadodrza. Należał do kręgu współzałożycieli czasopisma „Nadodrze”. Był jego kierownikiem literackim oraz ostatnim redaktorem naczelnym. Redaktor wielu zbiorów i antologii. Autor dwóch książek, w których opisuje swoje kontakty ze znanymi pisarzami i poetami (m.in. Władysławem Broniewskim i Julianem Przybosiem): *Kamień z serca* i *Wiązania pamięci*. Opublikował kilkana-

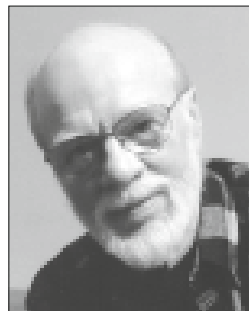
ście tomików poezji, opowiadań i słuchowisk radiowych. Osobną dziedziną literackiej penetracji Janusza Koniusza była proza, która uzewnętrzniła się głównie w książkowych zbiorach opowiadań, w tym szkicu *Taddeo Polacco z Zielonej Góry*. Wiersze i opowiadania Koniusza były tłumaczone na wiele języków obcych. Był dwukrotnym laureatem Lubuskiej Nagrody Kulturalnej, wyróżniony Nagrodą Ministra Kultury i Sztuki, honorowany Nagrodami Kulturalnymi Prezydenta Zielonej Góry, dwukrotnie wyróżniony Lubuskim Wawrzynem Literackim oraz Lubuską Nagrodę Literacką ZLP. W 2004 został honorowym obywatelem Miasta Zielona Góra, a w 2011 roku wyróżniono go Brązowym Medalem „Zasłużony Kulturze Gloria Artis” w dziedzinie literatury.

fot. z archiwum rodzinnego

Lesława Batkowskiego – zielonogórczanina, który w pamięci mieszkańców miasta pozostanie w wielu rolach – jako członek zarządu miasta za czasów prezydentury Zygmunta Listowskiego czy też przewodniczący rady miasta, kiedy prezydentem była Bożena Ronowicz. Jeszcze inni zapamiętują Batkowskiego jako inicjatora i współorganizatora Stowarzyszenia na Rzecz Rozwoju Miasta „Zielonogórskie Perspektywy”. Wielu pamięta prowadzone przez niego comiesięczne debaty Stowarzyszenia, podczas których prezentowano i spierano się o najbardziej pożądane kierunki rozwoju naszego miasta. Jego wielką aktywność życiową potwierdza fakt, że pomimo ciągłej walki z chorobą, dzielnie podejmował nowe wyzwania, wśród nich działalność na rzecz Ogólnopolskiego Stowarzyszenia „Nerka” w Zielonej Górze, którego był prezesem.

Lesław Batkowski równie wiele energii poświęcał pracy zawodowej. Od 2009 roku był zastępcą dyrektora ds. techniczno-eksploatacyjnych Wojewódzkiego Ośrodka Sportu i Rekreacji im. Zbigniewa Majewskiego w Drzonkowie, zajmując się głównie inwestycjami. Prywatnie był wielkim miłośnikiem żeglarstwa. Uwielbiał ptaki. Bacznie obserwował losy ptasich rodzin zamieszkujących przydomowy ogród. O ptasich zwyczajach mógł mówić godzinami, prezentując imponujący poziom ornitologicznej wiedzy.

fot. L. Kania

Jana Muszyńskiego – dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze w latach 1976-1998. Doktor historii, historyk sztuki. Urodził się w 1932 roku w Gnieźnie. W latach 1952-1956 studiował historię sztuki na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu. W 1956 roku przyjechał do Zielonej Góry, gdzie pracował najpierw w rozgłośni radiowej. W tym samym roku został zatrudniony w biurze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. W 1960 objął stanowisko Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, które sprawował do połowy 1962 roku. W czasach niesprzyjających ratowaniu dziedzictwa kulturowego Ziemi Zachodnich miał odwagę przeciwstawić się planowanej rozbiórce 113 zabytkowych budowli, głównie sakralnych. Jan Muszyński współtworzył środowisko naukowe Zielonej Góry. Od 1964 roku przez 12 lat pełnił obowiązki sekretarza Lubuskiego Towarzystwa Naukowego. Stopień doktora nauk humanistycznych

z zakresu historii uzyskał w 1971 roku na Uniwersytecie A. Mickiewicza w Poznaniu. Przez 18 lat wykładał historię sztuki oraz prowadził seminaria magisterskie dla studentów w Wyższej Szkole Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbińskiego w Zielonej Górze. W swoim dorobku posiada ponad 200 publikacji o różnorodnym charakterze.

Obowiązki Dyrektora Muzeum Ziemi Lubuskiej objął w 1976 roku. Sprawując to stanowisko przez ponad dwadzieścia lat dokonał zasadniczych zmian struktury instytucji, przekształcając niektóre działy muzealne w autonomiczne zielonogórskie instytucje: Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza, Muzeum Etnograficzne w Ochli i Muzeum Wojskowe w Drzonowie. Po wyodrębnieniu samodzielnych placówek, Jan Muszyński wiele uwagi poświęcił wizji Muzeum w Zielonej Górze. Stworzył nowatorską w skali kraju koncepcję wystawienniczą prezentującą w formie Galerii Autorskich twórczość wybitnych polskich artystów współczesnych.

Za swoją pracę i zaangażowanie społeczne był wielokrotnie honorowany licznymi odznaczeniami i nagrodami. Był Honorowym Obywatelom Miasta Zielona Góra i Krosna Odrzańskiego.

Był niezwykle postacią. Barwną, twórczą, dla którego praca była radością i pasją.

Wspomnieniami o bohaterach wieczoru podzielili się: prof. Bogumiła Burda, Jadwiga Młotkowska, Lidia Leońska, dr Stanisław Kowalski, dr Robert Rudiak oraz Leszek Kania.

Zdzisława Kraśko (1947-2018)

Zdzisława Kraśko

W styczniu 2018 roku pożegnaliśmy Zdzisławę Kraśko – wieloletnią pracownicę Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Urodziła się 10 lipca 1947 roku w Zielonej Górze. Zdzisława Kraśko była córką wybitnego zielonogórzanina Romana Mazurkiewicza oraz Marii Mazurkiewicz z domu Woyczak. Uczęszczała do Liceum Ogólnokształcącego, a następnie do Technikum Budowlanego w Zielonej Górze, w którym zdała egzamin dojrzałości. W latach 1968-1970 pracowała w Wojewódzkim Biurze Projektów Budownictwa Komunalnego. Od grudnia 1970 roku do maja 1976 roku była zatrudniona w Lubuskim Towarzystwie Naukowym jako instruktor do spraw wydawniczych. 15 maja 1976 roku podjęła pracę w Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, początkowo jako renowator, a następnie na stanowisku specjalisty do spraw techniczno-budowlanych. W 1978 roku ukończyła Wyższą Szkołę Inżynierską w Zielonej Górze z tytułem inżyniera budownictwa lądowego. W sierpniu 1979 roku dyrektor Jan Muszyński powierzył Zdzisławie Kraśko obowiązki głównego specjalisty Działu Winiarskiego do spraw restauracji i rewaloryzacji obiektów zabytkowych związanych z produkcją wina. Do jej osiągnięć należała rekonstrukcja Domu Winiarza z Budachowa, dziś jednej z największych atrakcji Muzeum Etnograficznego w Zielonej Górze-Ochli. Budachowski Dom Winiarza był także tematem pracy dyplomowej napisanej pod kierunkiem dr. hab. Jerzego Kotowskiego.

Zdzisława Kraśko na wystawie w MZL poświęconej ojcu – Romanowi Mazurkiewiczowi, 1999 r.

W latach 1980-2005 była kustoszem i kierownikiem Działu Winiarskiego Muzeum Ziemi Lubuskiej. Była autorką tekstów poświęconych historii zielonogórskiego winiarstwa oraz kuratorką kilkudziesięciu wystaw muzealnych. Zajmowała się opracowaniem kart ewidencyjnych zabytków architektury związanych z zielonogórskim winiarstwem. W Muzeum prowadziła także działalność związkową. Z ramienia Związku Zawodowego Pracowników Muzeów pełniła funkcję społecznego inspektora pracy. Była też odpowiedzialna za prowadzenie spraw BHP.

Łączyła wiedzę techniczną z zamiłowaniem do zabytków. Pracownicy Muzeum zapamiętali ją jako pełną energii i kreatywności koleżankę.

Arkadiusz Cincio

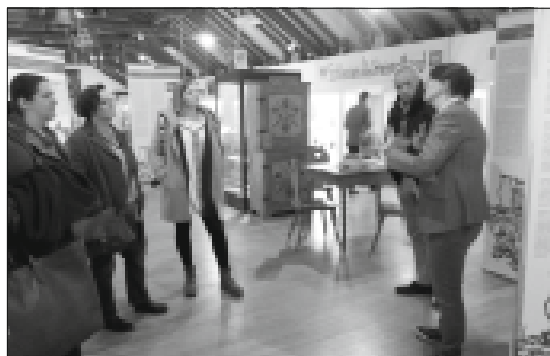
Anitta Maksymowicz

O wykorzenieniu i utracie ojczyzny podczas konferencji naukowej w Haus Schlesien

W dniach 23-25 stycznia 2017 roku w Haus Schlesien (Domu Śląskim) w Königswinter odbyła się konferencja naukowa *Obcy w swoim domu. O wykorzenieniu i utracie ojczyzny na przykładzie Śląska*. Zgromadziła ona muzealników z Polski i Niemiec, którzy w swojej pracy badawczej zajmują się zagadnieniem wysiedleń, przesiedleń oraz związanymi z tym problemami, jak m.in.: poczucie wyobcowania, wykorzenienia, tęsknoty oraz kryzysu tożsamości. Osią przewodnią tej tematyki był region Śląska. Seminarium otworzyła dyrektor Haus Schlesien, Nicola Remig, a wprowadzenie do tematu przedstawiła główna organizatorka spotkania, kuratorka, pani Silke Findeisen. Prelegenci reprezentowali rozmaite instytucje, zarówno te, w których problematyka wysiedleń bądź nowego osadnictwa jest jedną z kluczowych, jak i te, dla których tematyka powojennych przymusowych migracji ludności jest jednym z wielu obszarów badań; polskie i niemieckie; skoncentrowane na doświadczeniach sprzed 70 lat, jak i ukazujące nawiązania do współczesności. Nad problemami wypędzeń, wysiedleń, przymusowych nasiedleń dyskutowali, obok wspomnianego już Haus Schlesien, przedstawiciele: Schlesisches Museum w Görlitz, Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Muzeum Powiatowego w Nysie, Museum Bayrisches Vogtland w Hof, Fundacji Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie z Berlina, Muzeum Regionalnego w Jaworze, Museen der Stadt Lüdenscheid, Gerhart-Hauptmann-Haus w Düsseldorfie, Muzeum Etnograficznego w Zielonej Górze z siedzibą w Ochli, Haus des Deutschen Ostens w Monachium oraz Muzeum Karkonoskiego w Jeleniej Górze. Program konferencji podzielony był na kilka bloków tematycznych. Otwierająca seminarium część zatytułowana była *Pierwsze lata powojenne*. Następny blok poświęcono *Muzealnemu przedstawieniu tematyki utraty małej ojczyzny i integracji*. Kolejny segment nawiązywał do tematu *Poczucia obcości i braku ojczyzny w nowym domu*. Obrady zamykał blok prezentujący problemy związane z *Przekazem wspomnień i dziedzictwa kulturowego*. Łącznie zaprezentowanych zostało 12 referatów, które ukazały poruszane zagadnienia z wielu punktów widzenia, miały też charakter praktyczny, omawiały bowiem nie tylko zawartość merytoryczną prezentowanych w różnych instytucjach wystaw, ale też problemy, jakie napotykali kuratorzy w ukazaniu tak wrażliwych i niekiedy trudnych, bo nie-namacalnych, związanych z emocjami tematów, jak: ból, samotność, tęsknota czy bezradność. Właśnie te ostatnie były przedmiotem mojego wystąpienia przedstawiającego pracę nad prezentowaną w Muzeum Ziemi Lubuskiej wystawą czasową „A dookoła obcy świat...”. *Pierwsze powojenne lata na Ziemi Lubuskiej*. Spotkanie polskich i niemieckich kuratorów było doskonałą okazją do poszerzenia wiedzy na temat interesujących nas problemów,

wymiany doświadczeń i wielu dyskusji, także już kulturalnych. Konferencja potwierdziła, że problematyka wypędzeń, przesiedleń, przymusowych migracji, wędrowek, utraty ojczyzny i osvajania (lub nie) nowego domu, jest w obu krajach wciąż aktualna, a nawet – poprzez współczesny aspekt tego problemu – zyskuje nowe znaczenia.

Bardzo interesującym punktem spotkania były dwie wystawy, które uczestnicy mieli okazję zwiedzić podczas konferencji. Pierwszą z nich jest przygotowana przez Haus Schlesien (we współpracy m.in. z Muzeum Ziemi Lubuskiej) ekspozycja czasowa o tym samym, co konferencja tytule: *Obcy w swoim domu...* W przyszłym roku będziemy mieli okazję obejrzeć tę wystawę także w Zielonej Górze. Drugą ekspozycją była wystawa stała w Haus der Geschichte der BRD w Bonn, którą obejrzelśmy pod kątem integracji wypędzonych w Republice Federalnej i w NRD.

Silke Findeisen (pierwsza z prawej) oprowadza uczestników seminarium po wystawie „Obcy w swoim domu”

Konferencja była niezwykle interesująca, bardzo dobrze zorganizowana i zaowocowała również publikacją pokonferencyjną, w której znalazły się referaty prezentowane podczas spotkania.

Kontakty Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze z Haus Schlesien w Königswinter liczą sobie już kilkanaście lat i są dla obu instytucji istotną częścią ich współpracy międzynarodowej, m.in. w zakresie spotkań, wymiany wydawnictw, działalności ekspozycyjnej (wymiany i współtworzenia wystaw) oraz badawczej. Również w tym roku rozpoczęliśmy pracę nad kolejnym projektem prowadzonym przez Haus Schlesien. Dotyczy on tożsamości regionalnej i szczególnych jej odniesień w różnych subregionach dawnego Śląska. Podobnie jak przy projekcie *Obcy w swoim domu...* także i tu przygotowana jest specjalna wystawa, przy organizacji której współpracuje nasze Muzeum. Zaplanowano ponadto wydanie publikacji i organizację konferencji, zatem wymiana naukowa między naszymi instytucjami ma szansę być aktywnie kontynuowana.

Anitta Maksymowicz

Wizyta gości z Fundacji Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie (Stiftung Flucht, Vertreibung, Versöhnung) z Berlina

Wizyta gości z Fundacji Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie – od prawej: Andrea Kamp, Barbara Kurowska i dr Anitta Maksymowicz

Jednym z rezultatów konferencji *Obcy w swoim domu. O wykorzenieniu i utracie ojczyzny na przykładzie Śląska*, odbywającej się w styczniu 2017 roku w Haus Schlesien, było nawiązanie kontaktów z nowymi instytucjami partnerskimi, które zajmują się zbliżonymi do naszych zagadnieniami. Wymiernym efektem była wizyta studyjna w MZL Andrei Kamp i Barbary Kurowskiej z Fundacji Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie, które odwiedziły nas w dniach 23-24 lutego 2017 roku.

Fundacja, która powstała pod koniec 2008 roku i prowadzona jest przez Niemieckie Muzeum Historyczne w Berlinie ma na celu podtrzymywanie pamięci o ucieczkach i wypędzeniach w XX wieku. Wizyta kuratorek dotyczyła właśnie tego ostatniego tematu, na przykładzie Ziemi Lubuskiej. Interującym dla naszych gości było zarówno spojrzenie na zmuszonych do opuszczenia

ojczyzny Niemców, jak i Polaków, którzy przybywali (często także nie z własnej woli) i zajmowali tu ich domy.

W pierwszym dniu spotkały się z dyrektorem Muzeum – Leszkiem Kanią oraz dr Izabelą Korniluk, którzy opowiedzieli o profilu zbiorów MZL i oprowadzili panie po wystawach stałych. Jednak głównym celem studyjnej wizyty kuratorek było zwiedzenie wystawy „*A dookoła obcy świat...*”. *Pierwsze powojenne lata na Ziemi Lubuskiej*, która wpisuje się w podstawowy nurt zainteresowań Fundacji Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie. Drugiego dnia po wystawie czasowej oprowadziła naszych gości jej kuratorka – dr Anitta Maksymowicz. Panie z zainteresowaniem zapoznały się z prezentowanymi na ekspozycji dokumentami, fotografiami, pamiątkami oraz relacjami świadków tamtego czasu. Ekspozycja jest dla Fundacji cennym przyczynkiem dla współpracy, gdyż Fundacja przygotowuje wielką wystawę stałą, która prezentowana będzie w słynnym berlińskim Deutschlandhaus. Na ponad 1700 m² ukazane zostaną powody, przebieg oraz następstwa migracji przymusowych, które – motywowane etnicznie lub religijnie – miały miejsce w XX wieku, choć ekspozycja będzie prezentować te problemy również w odniesieniu do współczesności. Prezentacja koncentrować się będzie na tematyce ucieczki, wypędzeń i doświadczeń osiedlenia w nowym miejscu Niemców z różnych regionów Europy, ale część ekspozycji stałej oraz planowane wystawy czasowe mają pokazywać również doświadczenia wysiedleń i przymusowych migracji innych narodów. Nasza skromna wystawa czasowa dla pracowników Fundacji jest w tym kontekście interesująca podwójnie: jako dotycząca miejsca, skąd wypędzano i wysiedlano wcześniej mieszkających tu Niemców oraz jako ukazująca doświadczenia Polaków (ale też Ukraińców, Łemków, Żydów, Romów) – zmuszonych do osiedlenia się na nowych ziemiach. Bardzo ożywcza i wzajemnie inspirująca była nasza rozmowa, dzięki której odnalazłyśmy wiele wspólnych tematów, jednocześnie możliwych do ukazania z różnych perspektyw. Kuratorki z Fundacji doceniły różnorodność materiałów i wielość punktów widzenia, z jakich ukazane były poszczególne wątki. Specjalną uwagę zwróciły jednak na niekonwencjonalny sposób ukazania wybranych tematów, gdzie – bądź za pomocą nagrań świadków historii, bądź dzięki zastosowaniu przenośni w postaci fragmentów poezji – ukazane zostały uczucia ludzi. Kontynuowałyśmy zatem w Zielonej Górze rozmowy rozpoczęte jeszcze w Haus Schlesien, a dotyczące trudności w prezentacji ludzkich emocji na muzealnych wystawach.

Liczymy, że nawiązane z Fundacją Ucieczka, Wypędzenie, Pojednanie kontakty będą asumptem do przyszłej interesującej współpracy.

Izabela Korniluk

Wizyta w mieście przodka

Do Zielonej Góry często przyjeżdżają przedwojenni mieszkańcy, którzy przeżywszy w tym mieście swe młode lata wracają, by odnaleźć ślady przeszłości, swoje i swojej rodziny.

W czerwcu 2017 roku gościliśmy w Muzeum Ziemi Lubuskiej taką właśnie rodzinę, która przyjechała, by odnaleźć ślady swojego przodka. Odwiedziła nas pani Urlike Bartusch wraz z mężem Jürgenem, praprawnuczka Juliusa Püschela.

Julius Püschel – fot. ze zbiorów U.J. Bartusch

Julius Gotthilf Püschel był skrzypkiem, nauczycielem muzyki w Książęcej Szkole Muzycznej w Grünbergu/ Fürstliche Musik Schule Grünberg. Urodził się w Zielonej Górze 11 kwietnia 1818 roku. Był synem Benjamina Gotłoba Püschela, mieszczanina i sukiennika oraz Johanne Beate z domu Girnth. O jego charakterze i sposobie bycia napisał w swoim dziele *Geschichte der Stadt Grünberg in Schlesien* sam Hugo Schmidt, który poświęcił tej niezwyklej osobowości kilkanaście akapitów: *Do osób wyróżniających się charakterem w Zielonej Górze dawnych dni możemy zaliczyć nauczyciela Juliusa Püschela*

dzięki jego sile i godności. Nie należał do żadnej partii, mówił zawsze, to co myślał, a co nie zawsze zjednywało mu przyjaciół, ale był to człowiek zasługujący na szacunek i uznanie poprzez swoją odwagę i pracę.

Praprawnuczka Juliusa Püschela przyjechała do Zielonej Góry, by zobaczyć miasto rodzinne swojego dalekiego przodka, ale także, by ofiarować do muzealnych zbiorów kilka pamiątek po krewnym. I tak, dzięki pani Urlice kolekcja Działu Historycznego wzbogaciła się o niezwykle pamiątki. Na zestaw dokumentów po Juliusie Püschelu złożyły się m.in. zeszyty z odręcznie pisanymi konspektami do lekcji w szkole muzycznej, w której uczył; książeczki pt. *Ćwiczenia w pisaniu* i *Elementarz* jego autorstwa, kilka numerów „Grünberger Wochenblatt” z 1925 roku, w którym opublikowano fragmenty książki H. Schmidta opisujące postać Juliusa Püschela oraz kilka numerów *Elementarza gry na skrzypcach*.

Te wyjątkowo cenne obiekty to niespodziewany prezent dla naszego Muzeum, tym bardziej wartościowy, iż dotyczy osobowości niezbyt dobrze znanej w Zielonej Górze, a będącej w XIX-wiecznym Grünbergu niezwykle barwną postacią. Prezentują one również obraz epoki, ludzi w niej żyjących, ich obyczaje oraz upodobania.

Materiały te, po dokładnym opracowaniu i przetłumaczeniu, staną się unikatowymi obiektami ekspozycyjnymi na nowej wystawie poświęconej dziejom miasta, która ma zostać zaaranżowana w nowo budowanej części naszej placówki. Będzie to następny element odkrywania nieznannej przeszłości Grünberga oraz ludzi, którzy tu mieszkali i tworzyli.

Urlike i Jürgen Bartusch podczas zwiedzania Muzeum

Anitta Maksymowicz

Świadectwa losów reemigrantów z Francji – wyjątkowy dar Mariana Urbańczyka

Przekazanie zabytków związanych z reemigrantami od Mariana Urbańczyka do zbiorów Muzeum. Od lewej: dr Izabela Korniluk, Leszek Kania, Małgorzata Ziemska, dr Anitta Maksymowicz

Zbiory Muzeum Ziemi Lubuskiej wzbogaciły się o unikatowe, wyjątkowo cenne, zabytki. Pan Marian Urbańczyk z Łodzi przekazał nam trzy przedmioty: łyżkę formierską, używaną przez jego ojca – Józefa Urbańczyka – w odlewni w Rosières, a później w zakładzie w Zielonej Górze, ponadto wyprodukowany we francuskiej odlewni model kuchenki gazowej z napisem „Rosières” oraz pokrywkę do garnka, z takim samym napisem, również produkt tejże odlewni.

Pan Marian Urbańczyk w 1947 roku jako 14-latek przyjechał z rodzicami do Zielonej Góry z francuskiej miejscowości Rosières. Jego rodzina była jedną z kilkunastu, które – jako reemigranci – osiedliły się po wojnie w Zielonej Górze.

Kontakt z Panem Marianem Urbańczykiem Muzeum nawiązało podczas przygotowywania wystawy „A dookoła obcy świat...”. *Pierwsze powojenne lata na Ziemi Lubuskiej*. Dzięki wielkiej życzliwości i pomocy Małgorzaty Ziemskiej mogliśmy na wystawie zaprezentować zdjęcie ukazujące urywek życia reemigrantów z Francji. Była to fotografia ze zbiorów Pana Urbańczyka, na której widać grupę roześmianych Polaków, chwilę przed wyjazdem do ojczyzny. To niezwykle ważne zdjęcie ilustrowało uznawany niekiedy za drugoplanowy i przez to marginalizowany rozdział w historii osadnictwa po II wojnie światowej – przybycie reemigrantów z Zachodu. Ta fotografia, obok przedmiotów wypożyczonych od Gerarda Łabędzkiego (również reemigranta z Rosières), reprezentowała na wspomnianej wystawie tych osadników. Była też

początkiem kontaktów Muzeum Ziemi Lubuskiej z panem Urbańczykiem, kontaktów, które możliwe stały się dzięki nieocenionej pomocy i zaangażowaniu Małgorzaty Ziemskiej. Dzięki Jej pośrednictwu Marian Urbańczyk zdecydował o przekazaniu do zbiorów Muzeum pamiątek po swoim ojcu, ściśle łączących Francję i Zieloną Górę. Stanowią one symbol losów ciężko pracujących ludzi, którzy rozpoczęli swoją pracę we Francji, a kontynuowali ją w Zielonej Górze. Przypominają także osadników, którzy powrócili z Zachodu po wojnie pełni nadziei na dobre życie w szczęśliwej Polsce. Ze wspomnień innych reemigrantów wiemy, jak gorzki bywał to powrót i jak silna była ich tęsknota za poprzednią małą ojczyzną.

W swoim liście do dyrektora MZL – Leszka Kania – Pan Marian Urbańczyk napisał:

Kierując się zaufaniem, sentymentem do Muzeum Ziemi Lubuskiej, zainspirowana przez ambasadorkę spraw muzealnych, strażniczkę pamięci o Kresowiakach i reemigrantach z Francji, drogą mi Małgorzatę Ziemską – córkę mojego kolegi, przyjaciela Tadeusza Marcinkowskiego, który swój umysł emocjonalny nakierował na swoją małą ojczyznę, przekazałem [Muzeum] określone materiały.

Te bardzo ważne dla nas słowa potwierdzają istotną rolę zaufania w kontaktach Muzeum i jego Odbiorców. Dzięki zaufaniu, jakie mają dla nas Darczyńcy, przekazują oni do naszych zbiorów nawet te najcenniejsze, pełne osobistych, emocjonalnych znaczeń, najbliższe sercu pamiątki. I za te pamiątki, ale w równej mierze za to właśnie głębokie zaufanie, jesteśmy bardzo zobowiązani.

Zabytki pochodzące od Mariana Urbańczyka przekazała w Jego imieniu na ręce dyrektora Leszka Kania Małgorzata Ziemska 23 czerwca 2017 roku. W lutym od darczyńcy dotarły do nas następne pamiątki, m.in. kolejne wyroby odlewni oraz monety, fotografie i dokumenty. Wzbogaciły one kolekcję Działu Historycznego MZL. Do zabytków Marian Urbańczyk dołączył też wyjątkowo cenny dokument – swoje wspomnienia z Rosières i z pierwszych lat w Zielonej Górze. Ofiarowane Muzeum przedmioty, wraz z udostępnionymi fotografiami oraz wspomnieniami Pana Mariana Urbańczyka, są w naszych zbiorach rarytasami i będą doskonale ilustrować losy reemigrantów z Francji na wystawie stałej poświęconej powojennemu osadnictwu na Ziemi Lubuskiej. Dziękujemy naszym Darczyńcom.

Alina Polak-Woźniak

Sprawozdanie z konferencji *Zielona Góra – przeszłość, teraźniejszość i przyszłość.* Część 2: *Zielona Góra po 1989 roku*

26 października 2017 roku w gmachu Muzeum Ziemi Lubuskiej odbyła się konferencja pt. *Zielona Góra – przeszłość, teraźniejszość i przyszłość. Część 2: Zielona Góra po 1989 roku*. Organizatorami wydarzenia byli: Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Zielonej Górze, Muzeum Ziemi Lubuskiej oraz Instytut Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Obrady otworzyli: prezes Lubuskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego dr hab. Bogumiła Burda, dyrektor Muzeum Ziemi Lubuskiej mgr Leszek Kania oraz dyrektor Instytutu Historii UZ dr hab. Robert Skobelski.

Problematyka konferencji dotyczyła zagadnień związanych z historią miasta po 1989 roku. Jej celem było zwrócenie uwagi na zmiany społeczno-gospodarcze oraz polityczne zachodzące w mieście, a także procesy zmieniające środowisko kulturowe. Sporo uwagi poświęcono szeroko rozumianym zagadnieniom historii rozwoju funkcjonalno-przestrzennego Zielonej Góry.

Obrady poprzedzone zostały promocją książki pt. *Zielona Góra – przeszłość, teraźniejszość i przyszłość*, t. I, pod red. B. Burdy, L. Kani, A. Polak i M. Szymczak. Publikacja ta jest pokłosiem zeszłorocznego sympozjum pod tym samym hasłem.

Pierwszym prelegentem był prof. dr hab. Czesław Osękowski (Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Historii), który omówił *Przemiany w gospodarce Zielonej Góry po 1989 roku*. Dr hab. Bogumiła Burda (Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Historii) przedstawiła *Szkolnictwo zielonogórskie po 1989 roku*, zaś dr Hanna Kurowska (Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Historii) *Modernizację społeczeństwa Zielonej Góry w latach 1989-2015 i prognozę do 2050 roku*. Tematyki twórczości artystycznej oraz muzealnictwa dotyczyły dwa kolejne referaty: mgr Leszek Kania (Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze) opowiedział o *Sztukach wizualnych w Zielonej Górze w okresie transformacji ustrojowej*, natomiast dr Longin Dzieżyc (Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze) nakreślił *Główne kierunki działalności zielonogórskich muzeów po 1989 roku*. Kolejne referentki – dr Małgorzata Szymczak (Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Historii) oraz dr Alina Polak-Woźniak (Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze) – szeroko przedstawiły *Udział kobiet we władzach lokalnych, życiu społecznymi oświatowym Zielonej Góry po 1989 roku*. Pierwszą część obrad zakończyło wystąpienie dr. n.med. Jacka Kotuły (Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Lekarski) na temat *Reorganizacji jednostek ochrony zdrowia w Zielonej Górze w początkowym okresie reformy po 1989 roku*.

Po dyskusji i krótkiej przerwie popołudniową część sympozjum rozpoczęła mgr Joanna Kasproicz (Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Historii), która omówiła *Problem bezdomności kobiet w Zielonej Górze po 1989 roku i związane z nim rozwiązania polityki społecznej*. Mgr inż. Robert Zielonka (Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Historii) przedstawił temat pt. *Rynek nieruchomości w Zielonej Górze po roku 1989 – stan, problemy do rozwiązania oraz perspektywy*. Problematykę transformacji na przykładzie Elektrociepłowni „Zielona Góra” w latach 1991-2001 podjął w swoim wystąpieniu dr Ireneusz Wojewódzki (Uniwersytet Zielonogórski, Instytut Historii).

Życiorysom *Patronów zielonogórskich rond* poświęcili swoje wystąpienie dr Izabela Korniluk i mgr Grzegorz Wanatko (Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze), zaś dr Grzegorz Biszczyński (Towarzystwo Miłośników Zielonej Góry „Winnica”) w swojej prezentacji ukazał *Ikonografię zielonogórskich kart pocztowych po 1989 roku*. Wątek mniejszości narodowych i etnicznych podjęli dwaj prelegenci: dr Sylwester Woźniak (Polskie Towarzystwo Historyczne) omówił badania prowadzone w tym zakresie na Uniwersytecie Zielonogórskim po 1989 roku, zaś mgr Grzegorz Wanatko przedstawił *Aktywność mniejszości ukraińskiej w Zielonej Górze po 1989 roku*. Obrady w części drugiej zamknęło wystąpienie dr. Arkadiusza Cincio (Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze) pt. *Lubuska Wytwórnia Win po 1989 roku*. W podsumowaniu konferencji, którego dokonała dr hab. Bogumiła Burda, podkreślone zostało znaczenie poszukiwania sposobów na jak najlepsze wykorzystanie szans związanych z różnorodnością kulturową oraz społeczno-gospodarczą Zielonej Góry.

Wystąpienie prof. dr. hab. Czesława Osękowskiego podczas konferencji

Jerzy Duber

Skok w przyszłość

W wieloletniej działalności Muzeum Ziemi Lubuskiej można zapewne wyróżnić okresy lepszej sytuacji finansowej i czas totalnej biedy. Pewne jest to, że komfortu finansowego muzealnicy nie mieli nigdy i nie mają także teraz. Jednak XXI wiek przyniósł w tej materii zdecydowane zmiany. Pojawiły się możliwości finansowania wielu przedsięwzięć, przede wszystkim po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Choć nie było i nie jest łatwo także teraz o pieniądze, udało się nam kilka projektów zrealizować.

W latach 2004-2008 wyremontowano piwnice, gdzie powstały dwie nowe ekspozycje, tj. Muzeum Tortur i Muzeum Wina, które znacznie rozszerzyły i wzbogaciły ofertę dla zwiedzających. W roku 2009 budynek Muzeum zyskał nowy „garnitur”, czyli elewację, wymieniono wszystkie okna, ocieplono dach, wymieniono część instalacji wewnętrznych, wykonano szereg prac modernizacyjnych, które w zasadniczy sposób podniosły estetykę i funkcjonalność budynku. W latach 2006-2009 prowadzono prace przygotowawcze, które doprowadziły do powstania kompletnej dokumentacji rozbudowy budynku Muzeum. Dalszych działań nie podjęto z powodu braku finansowania. W 2013 roku wyposażono przestrzeń ekspozycyjną w urządzenia, które umożliwiły dostęp do wszystkich wystaw osobom niepełnosprawnym, także tym poruszającym się na wózkach, dostosowano do ich potrzeb także toalety. Wszystkie te przykłady świadczą o ogromnym wysiłku, jaki w ostatnich latach podejmowali dyrektorzy i pracownicy, aby doskonalić i wzbogacać działalność Muzeum. Jednak możliwości, jakie przyniosły obecne czasy, trudno porównywać do jakichkolwiek innych w naszej historii, mam tu na myśli nie tylko nasz kraj, ale także naszą instytucję. W roku 2017 zrealizowaliśmy projekt *Stworzenie portalu e-usług w Muzeum Ziemi Lubuskiej* i uzyskaliśmy, z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, dofinansowanie projektu *Rozbudowa i modernizacja Muzeum Ziemi Lubuskiej*.

Stworzenie portalu e-usług w Muzeum Ziemi Lubuskiej.

W wyniku konkursu ogłoszonego w 2015 roku, Muzeum otrzymało ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego – Lubuskie 2020, dofinansowanie projektu pt. *Stworzenie portalu e-usług w Muzeum Ziemi Lubuskiej*. Projekt realizowany był w ramach Osi Priorytetowej 2 „Rozwój Cyfrowy” Działanie 2.1 „Rozwój społeczeństwa informacyjnego”, Poddziałanie 2.1.1 „Rozwój społeczeństwa informacyjnego – projekty realizowane poza formułą ZIT”. Umowa z Instytucją Zarządzającą, czyli Województwem Lubuskim, została zawarta 5 października 2016 roku. Całkowita wartość projektu została zaplanowana

na kwotę 599 071,50 PLN. W trakcie realizacji rozszerzono zakres prac o budowę sieci LAN, zaś całkowity koszt wyniósł 567 952,50 PLN, a więc poniżej planowanych kosztów. Projekt został zrealizowany w założonym terminie. Jego wdrażanie i doskonalenie będzie trwało przez kilka następnych lat.

Portal e-usług w Muzeum Ziemi Lubuskiej to szereg udogodnień, zarówno podczas zwiedzania Muzeum, ale także ułatwienia w kontaktach z instytucją jeszcze przed jej odwiedzeniem. Pobierając w sklepie AppStore lub Google Play na smartfon lub tablet aplikację interaktywne muzeum, zwiedzający ma możliwość uzyskania pełniejszej informacji o interesujących eksponatach czy wystawach. Dzięki tzw. iBeaconom, jest ich 40, i kodom QR, poprzez Bluetooth, można wybiórczo, w zależności od zainteresowań, dotrzeć samodzielnie do naszych zasobów. Ponadto w salach ekspozycyjnych i w holu znajdują się cztery infokioski, które także posiadają bogaty zasób wiadomości o Muzeum, zbiorach poszczególnych działów oraz wystawach stałych i czasowych.

Aplikacja e-Bilet umożliwia zakup karty wstępu do Muzeum przez internet. W ramach portalu dostępny jest także elektroniczny system rezerwacji sal na koncerty, spotkania, wykłady, imprezy okolicznościowe oraz system internetowej sprzedaży reprodukcji muzealiów i publikacji.

Przedstawiciele Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubuskiego w trakcie prezentacji projektu „Stworzenie portalu e-usług w Muzeum Ziemi Lubuskiej” (7 II 2018 r.).

Od lewej: Łukasz Porycki – dyrektor Departamentu Infrastruktury Społecznej, dr Anna Komar – kierownik Wydziału Kultury w Departamencie Infrastruktury Społecznej, Leszek Kania – dyrektor Muzeum, Romuald Gawlik – wicemarszałek Województwa Lubuskiego, dr Longin Dzieżyc – zastępca dyrektora Muzeum, Rafał Troszczyński – informatyk Muzeum

Okres realizacji, od momentu złożenia wniosku do zakończenia i rozliczenia projektu wyniósł ponad dwa lata. To czas intensywnej pracy wielu osób, zarówno muzealników, jak i wykonawców wyłonionych w procedurach zamówień publicznych. Nie bez przesady można powiedzieć, że „ojcem” tego projektu jest pan Paweł Sługocki z firmy Expeto z Zielonej Góry, który sporządził „Studium Wykonalności” i prowadził w imieniu Muzeum realizację całego projektu w ramach nadzoru inwestorskiego. Pomyślnie przeprowadził nas przez gąszcz zawłości formalnych i biurokratycznych. Głównym wykonawcą była firma More Than One Produktion Paweł Gogolek z Poznania, która dostarczyła urządzenia oraz wykonała wszystkie aplikacje i uruchomiła cały system. Ze strony Muzeum zaangażowanych było wiele osób, dyrekcja, kierownicy działów, pracownicy merytoryczni i administracji. Szczególnie dużo pracy miał nasz informatyk Rafał Troszczyński, który czuwał nad prawidłowym wdrożeniem i uruchomieniem całego systemu. Liczymy, że jego funkcjonowanie przybliży naszą bogatą ofertę zwiedzającym i znacząco wpłynie na rozwój życia kulturalnego naszego miasta i regionu.

Rozbudowa budynku Muzeum Ziemi Lubuskiej

Pod koniec lat pięćdziesiątych ubiegłego stulecia władze ówczesnego województwa zielonogórskiego podjęły śmiałą decyzję, by obiekt znajdujący się przy alei Niepodległości 15, pełniący funkcję starostwa, przeznaczyć na muzeum. Wyremontowana placówka, mimo wad wynikających z połączenia trzech budynków o różnej architekturze i konstrukcji, spełniała oczekiwania i zaspokajała potrzeby mieszkańców. Dziś jednak wszyscy jesteśmy zgodni: ponad stu trzydziestotysięczne miasto, które jest samorządową stolicą regionu z Uniwersytetem Zielonogórskim, prędko rozwijającą się gospodarką, wieloma instytucjami kulturalnymi, zasługuje na większe muzeum na miarę naszych czasów i oczekiwań współczesnych pokoleń.

Plany o rozbudowie budynku Muzeum w Zielonej Górze snuto już od wielu lat. Stały rozwój tej placówki, wzbogacanie zbiorów, podejmowanie wielu nowych inicjatyw w ochronie dóbr kultury, ich naukowym opracowaniu i upowszechnianiu sprawiły, że warunki lokalowe zaczęły tę działalność znacznie utrudniać i ograniczać. Mała powierzchnia ekspozycyjna w stosunku do stale powiększającej się liczby zbiorów powoduje, iż wiele cennych obiektów zamiast cieszyć oko zwiedzających, zasila magazynowe półki. Przeszarżałe rozwiązania architektoniczne powodują ograniczenia w zakresie inicjowania aktywności kulturalnej integrującej lokalną społeczność. W obliczu rozwoju badawczo-naukowej aktywności, dotkliwym stał się także brak profesjonalnego zaplecza konferencyjnego. Mimo, iż dynamicznie rozwijające się Muzeum Ziemi Lubuskiej sukcesywnie powiększa swą powierzchnię ekspozycyjną (Muzeum Dawnych Tortur oraz Muzeum Wina), wciąż nierozwiązany pozostaje problem niewystarczającej bazy lokalowej. Stało się jasne, iż jedynym sposobem na poprawę tej sytuacji jest rozbudowa istniejącej siedziby.

Pierwsza graficzna koncepcja rozbudowy powstała już w 1996 roku. Z inspiracji ówczesnego dyrektora dr. Jana Muszyńskiego taką wizję przedstawił architekt i wieloletni przyjaciel Muzeum dr Tomasz Florkowski.

Na początku XXI wieku bardzo konkretne działania podjął dyrektor dr Andrzej Toczewski.

Już w 2005 roku, podczas spotkania w Muzeum grona ekspertów, przedyskutowano możliwości realizacji tego przedsięwzięcia. W ramach aprobaty dla pomysłu Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2006 roku przyznał środki na studium wykonalności projektu oraz koncepcję programowo-przestrzenną. W roku 2008 dzięki środkom pochodzącym z Kontraktu Wojewódzkiego mogliśmy wykonać cały szereg prac przedprojektowych, w tym także koncepcję projektową, którą wykonała pani architekt Dorota Krupka. Kolejnym krokiem było sporządzenie pełnej dokumentacji projektowej wraz z kosztorysem, której wykonanie sfinansował Marszałek Województwa Lubuskiego. W 2009 roku dokumentację sporządziła poznańska firma AC Studio Jacek Sołgała i Jarosław Romański, jednak nie udało się wówczas znaleźć źródeł finansowania, aby ten projekt zrealizować.

W 2016 roku przy wspólnej inicjatywie Marszałek Województwa Lubuskiego Elżbiety Polak, dyrektora Muzeum Leszka Kani i przewodniczącego Rady Muzeum prof. Czesława Osękowskiego wpisano projekt rozbudowy i modernizacji Muzeum na listę do tzw. Kontraktu Terytorialnego, łącznie z 14 innymi z obszaru całego województwa lubuskiego. Listę tę przekazano do Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Sześć projektów na niej umieszczonych znalazło się ww. Kontrakcie, aby stanąć do rywalizacji w konkursie o dofinansowanie ze środków Unii Europejskiej z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury.

Cały rok 2017 upłynął na pracy związanej z przygotowaniem obszernej dokumentacji, przede wszystkim wniosku z wieloma załącznikami, oraz korekt i uzupełnień na poszczególnych etapach oceny projektu. W tych pracach wspierała nas firma Inveni z Wrocławia. Bardzo istotnym załącznikiem był projekt budowlany z kosztorysem robót. Dokumentacja wykonana w 2009 roku musiała zostać uaktualniona do przepisów i cen obowiązujących w 2017 roku. Niestety, wprowadzony w Zielonej Górze w 2010 roku „Plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego”, ogranicza wysokość wznoszonych w centrum miasta budynków. Spowodowało to konieczność likwidacji trzeciego piętra dobudowy i zmniejszenia powierzchni ekspozycyjnej o 1/3. Ponadto dokumentacja została uzupełniona o remont istniejącego budynku, którą podobnie jak w 2009 roku opracowało biuro projektowe AC Studio z Poznania.

Intensywne i nie pozbawione bardzo nerwowych i stresujących momentów prace zakończyły się pełnym sukcesem.

24 października 2017 roku prof. dr hab. Piotr Gliński – Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego – podpisał decyzję o przyznaniu

dofinansowania dla projektu pn. *Rozbudowa i modernizacja Muzeum Ziemi Lubuskiej*, stosowna umowa została podpisana 29 grudnia 2017 roku.

Projekt zakłada dobudowę do istniejącego budynku około 2000 m² powierzchni użytkowej, na czterech poziomach. Będą to przede wszystkim dwie duże nowe ekspozycje, historii Zielonej Góry i regionu z uwzględnieniem osadnictwa na Środkowym Nadodrzu po roku 1945 oraz sztuki współczesnej. W nowej części znajdzie się także duża sala konferencyjna, przestronny hol z renesansowym portalem, miejsca do pracy dla muzealników, pomieszczenia socjalne i techniczne. Budynek będzie wyposażony w nowoczesne instalacje, które tworzyć będą właściwe warunki przechowywania, eksponowania i zabezpieczania zbiorów.

Drugim elementem projektu jest remont i modernizacja istniejącego budynku. Będzie to wymiana całej instalacji centralnego ogrzewania, remont instalacji elektrycznej w sali ekspozycyjnej na I piętrze, odnowienie ścian, przystosowanie dwóch pomieszczeń wyłącznie do pracy edukacyjnej, odpowiednio wyposażonych i przygotowanych do realizacji zajęć z dziećmi na najwyższym poziomie. Poza tym budowa nowych instalacji LAN i p. poż., systemu monitorowania i zabezpieczenia eksponatów, stworzenie właściwych warunków klimatycznych do prezentacji cennych zbiorów w pomieszczeniach ekspozycyjnych Galerii Śląskiej Sztuki Sakralnej i Galerii Tadeusza Kuntzego. Inwestycja znacznie powiększy także przestrzeń magazynową, których obecnie bardzo brakuje.

Realizacja projektu umożliwi Muzeum Ziemi Lubuskiej znaczące wzbogacenie działalności, która wpłynie na rozwój życia kulturalnego całego regionu.

Dziedziniec Muzeum, na którym powstanie nowo wybudowana część instytucji, połączona z istniejącym budynkiem od strony ul. dr. Pięniężnego, marzec 2018 r.

Projekt rozbudowy został wykonany tak, aby nie naruszyć pięknych, wieloletnich drzew znajdujących się na podwórku Muzeum: platana, dębów i kasztanowca. Bryła nowego obiektu została zaprojektowana w sposób

zwarty, odróżniający się formą od istniejącego budynku poprzez zastosowane materiały oraz odmienny sposób kształtowania elewacji. Zostanie ona podzielona na części przeszklone i ściany pełne z tynku mineralnego w kolorze białym, co będzie stanowiło zręczne nawiązanie do istniejącego budynku. Oszczędność w zakresie użycia detalu i ograniczona ilość materiałów sprawia, że bryła projektowanego budynku jest prosta, czytelna i bezpośrednio wynika z funkcji obiektu. Ponadto łączy się z otoczeniem, a przyjęta estetyka z jednej strony nadaje obiektowi cech indywidualnych, z drugiej natomiast zapewnia mu walor ponadczasowości. Projekt w sposób spójny, konsekwentny i estetyczny łączy więc tradycję z nowoczesnością.

Nowo projektowana część budynku Muzeum jest połączona z istniejącym segmentem za pomocą przejść na poziomie piwnicy, parteru, I i II piętra. Odrębne wejście do nowej części zaprojektowane zostało od ul. dr. Pięniężnego. Dźwig usytuowany przy tym wejściu już od poziomu terenu zapewni dostęp do wszystkich kondygnacji osobom mającym problemy w poruszaniu się. Umieszczenie windy za przeszkloną częścią elewacji będzie miało dodatkowy walor estetyczny: stanowiąc element ruchomy, widoczny szczególnie po zmroku, będzie dodawał budynkowi dynamiki.

Piwnica rozbudowanego obiektu w dużej mierze stanowić będzie zaplecze techniczne, choć powiększy także Muzeum Wina. Na parterze zaprojektowano hol wejściowy, nowoczesną salę konferencyjną z pomieszczeniami dla tłumaczy, reżysera i prelegentów oraz pomieszczenia biurowe. Powierzchnia pięter w głównej mierze zostanie przeznaczona na działalność ekspozycyjną, choć znajdują się tam także biura, magazyny, pracownia plastyczna.

Ważną korzyścią płynącą z rozbudowy będzie możliwość eksponowania odrestaurowanego dzięki środkom unijnym jedyne renesansowe obiektu w Zielonej Górze – kamiennego portalu z Przytoku, datowanego na rok 1596.

Z całą pewnością, rozbudowa Muzeum przyczyni się do wzrostu konkurencyjności lubuskiej oferty turystycznej oraz podniesienia atrakcyjności naszego regionu na rynku krajowym i międzynarodowym.

Inwestycja ta rozwiąże wiele problemów dotyczących funkcjonowania naszej instytucji. Są one głównie związane z przechowywaniem i eksponowaniem zbiorów, ale także z brakiem odpowiednich warunków do prowadzenia działalności oświatowo-edukacyjnej. Powiększenie powierzchni budynku o ponad 2000 m², doda przestrzeni i swobody podczas codziennej działalności i w realizacji wielu przedsięwzięć kulturalnych, wpłynie korzystnie nie tylko na funkcjonalność obiektu, ale także na jego estetykę. Pomyślna realizacja naszych planów w najbliższych dwóch latach będzie historycznym zwrotem w działalności naszego Muzeum, prawdziwym skokiem w przyszłość.

Zofia Zalewska

SPRAWOZDANIE

z działalności Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze za 2017 rok

1. WYSTAWY (CZASOWE, STAŁE W SIEDZIBIE, POZA SIEDZIBĄ, LICZBA, OPIS WAŻNIEJSZYCH)**Wystawy czasowe**

Muzeum Ziemi Lubuskiej w 2017 roku udostępniło zwiedzającym 28 wystaw czasowych w siedzibie własnej oraz zorganizowało 3 wystawy poza siedzibą. Ponadto wypożyczało obiekty jak i fragmenty kolekcji do różnych muzeów i galerii w Polsce.

Największą rankingową ekspozycją w minionym roku była wystawa *Jacek Malczewski 1854-1929 – prace z kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie*. Prezentowana w ramach cyklu *Arcydzieła polskiego malarstwa*, cieszyła się ogromnym zainteresowaniem nie tylko zielonogórczan. W czasie dwóch miesięcy udostępniania, odwiedziło ją ponad 6,5 tys. osób. W tym też cyklu prezentowano w Muzeum *Portret Franciszka Bouchera*, autorstwa zielonogórczanina Tadeusza Kuntze, żyjącego w XVIII w., pochodzący z kolekcji Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie.

Wśród innych wystaw dużym zainteresowaniem zwiedzających cieszyły się ekspozycje z zakresu sztuki współczesnej, bardzo różnorodnie warsztatowo i tematycznie: *Teresa Miszkin – Przemijanie; Jerzy Fedro. Punkt widzenia 30/60; Wiesław Ramach – Spacer po anatomii; Jacek Frąckiewicz – Malowidła; Baletnica w oknie – Księga pierwsza* (fotografie Pawła Janczaruka); *Imaginarium – malarstwo iluzjonistyczne Olega Shupliaka* (wystawa z zagranicy).

Sztukę współczesną prezentowała również Galeria Nowy Wiek, będąca integralną częścią Działu Sztuki Współczesnej, przedstawiając aktualne zjawiska w obszarze sztuk wizualnych. Udostępniła ona zwiedzającym 3 wystawy czasowe: *Piotr C. Kowalski – Obrazy przejściowe Grünberg – Zielona Góra; Pracownia 72; Zbiok Czajkowski – Wypluwasz jeśli kwaśne*.

W maju 2017 roku, w ramach imprezy Hiszpańska Noc w Muzeum, dla licznie odwiedzających nas gości udostępniliśmy 3 wystawy związane ze sztuką i kulturą iberyjską: *Jerzy Piotrowicz – W kręgu hiszpańskich mistrzów* (ze zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu); *Miguel w Cervantesie. Teatr cudów* (wypożyczona z Ambasady Hiszpanii w Polsce); *Reminiscencje hiszpańskie w twórczości Małgorzaty Bukowicz*.

Również dla miłośników sztuki dawnej Muzeum przygotowało nowe ekspozycje, wśród których największym zainteresowaniem cieszyła się wystawa *Ikona – oblicze wiary – XVIII-XX w. ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej*. Prezentowano również ekspozycje związane z Zieloną Górą: *100-lecie Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze; Paprochy historii – zielonogórskie podróże w czasie; Dr Włodzimierz Kwaśniewicz – 70 lat* (wystawa z cyklu *My zielonogórczanie – nasz lubuski dom*).

Dla osób interesujących się winiarskimi tradycjami miasta i regionu Dział Winiarski przygotował ciekawe propozycje wystawiennicze. Obok czasowej wystawy *Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze*, kontynuowano rozpoczęty w 2015 roku cykl wystawienniczy *Winnice lubuskie. Wczoraj i dziś*, w ramach którego w minionym roku zaprezentowano Winnicę Saint Vincent w Borowie Wielkim. Modernizacji uległa również stała ekspozycja tego działu – Muzeum Wina – w którym obok trzech witryn prezentujących szkło użytkowe i artystyczne, zamontowano podświetlane kasetony tekstowo-graficzne przedstawiające historię winiarstwa na świecie i w Polsce. W Muzeum Wina prezentowano również wystawę zorganizowaną przez Dział Sztuki Dawnej – *Zbigniew Horbowy. Magia szkła* – ukazującą prace jednego z najwybitniejszych polskich projektantów szkła. Dział ten umieścił również na stałej wystawie w Sali Zegarowej prywatne zbiory kolekcjonerów, ukazujące bogatą i różnorodną sztukę zegarmistrzowską: zegary kaflowe z XVII i XVIII wieku oraz *Zegary i pogodomierze z motywami łowieckimi ze zbiorów Bogdana Kowalcze*.

Zielonogórskie Muzeum włączyło się do obchodów Narodowego Święta Niepodległości, organizując w listopadzie w minionym roku wystawę *W drodze do niepodległości. Kanadyjski przystanek – obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake (1917-1919)*.

Wystawy stałe

Muzeum Wina, Muzeum Dawnych Tortur, Muzeum Zielonej Góry, Wieża asymetryczna Kajetana Sosnowskiego, Galeria witraży Marii Powaliś-Bardońskiej, Sala Zegarowa, Galeria piastowskich książąt Śląska Lubuskiego, Śląska Sztuka Sakralna, Galeria Tadeusza Kuntze, Galeria Mariana Kruczka, Galeria Złotego Grona, Galeria dyrektorów Muzeum w Zielonej Górze, Winiarnia mieszcząca.

Wystawy poza siedzibą

– *Anna Gapińska-Myszkiewicz – Pejzaż lubuski znad Odry i Bobru*, Muzeum Miejskie w Nowej Soli,
– *Dawne narzędzia tortur ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej*, Muzeum Regionalne w Wągrowcu,
– *100 lat Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze*, siedziba Pionierów Zielonej Góry.

Ponadto zielonogórskie Muzeum współuczestniczyło w wystawach organizowanych na terenie kraju, wypożyczając swoje zbiory m.in. do:

– Muzeum Okręgowego im. L. Wyczółkowskiego w Bydgoszczy na wystawę czasową *Janusza Akermanna, Czy czas poszukiwać to czas stracony?* (4 prace),
– BWA Wrocław – Galeria Sztuki Współczesnej na wystawę *Gołkowska. Wystawa otwarta* (3 prace),
– do Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki w Warszawie na wystawę *Radość nowych konstrukcji* (1 praca).

W 2017 roku poza siedzibą zielonogórskiego muzeum pozostawał nadal obraz Marka Oberländera *Napiętnowani* eksponowany na głównej wystawie *1000 lat historii Żydów polskich* w Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie, wypożyczony w 2014 roku.

2. GROMADZENIE I OPRACOWANIE ZBIORÓW

W 2017 roku zbiory Muzeum Ziemi Lubuskiej powiększyły się o **138** obiektów. Zdecydowana ich większość to dary od artystów i osób prywatnych. Na dzień 31 XII 2017 w księgach inwentarzowych Działu Sztuki Współczesnej, Działu Sztuki Dawnej, Działu Historycznego, Gabinetu Numizmatycznego i Działu Winiarskiego wpisanych było **19 153** muzealiów.

Zabytki Działu Sztuki Współczesnej powiększyły się o 6 nowych obiektów. Cennymi nabytkami są 2 rysunki Franciszka Starowieyskiego (dary), które uzupełniły muzealną kolekcję plakatów tego wybitnego artysty. 4 pozostałe nabytki to prace z zakresu plastyki lubuskiej – obrazy J. Zdrzałik i St. Słockiego oraz rzeźby L. Krzyszowskiego. Zbiory działu liczą 6507 obiektów.

Dział Sztuki Dawnej pozyskał do swoich zbiorów 1 obiekt – obraz Wilhelma Blanke, malarza urodzonego w Kargowej, który w swoich obrazach utrwalał m.in. piękno naszego regionu. Zbiory działu liczą 2535 muzealiów.

Dział Historyczny pozyskał do zbiorów 129 obiektów, z których 89 związanych jest z dziejami Zielonej Góry (m.in. dokumenty z pierwszych powojennych lat, pocztówki i albumy ze zdjęciami dawnej Zielonej Góry) oraz 40 medali, które wzbogaciły Gabinet Numizmatyczny znajdujący się w strukturze Działu.

Zbiory Działu Historycznego liczą 8537 obiektów, z których 3201 to zabytki związane z historią miasta i regionu, a 5336 to numizmaty.

Dział Winiarski powiększył swoje zbiory o 2 obiekty związane z winiarskimi tradycjami Zielonej Góry. Zbiory działu liczą 1574 zabytków.

3. PRACE BADAWCZE I NAUKOWE

Zielonogórskie Muzeum prowadziło różnorodne prace naukowo-badawcze związane z profilem pracy działów, z muzealnymi zbiorami, z tematyką organizowanych wystaw, jak również z różnorodnymi zagadnieniami dotyczącymi muzealnictwa i dziedzictwa kulturowego. W minionym roku do najważniejszych z nich należały:

Dział Sztuki Współczesnej

- prace badawcze związane: z przygotowywanym katalogiem *Kolekcja polskiej sztuki współczesnej w zbiorach MZL*; z aranżacją stałej wystawy *Kolekcja polskiej sztuki współczesnej XX wieku* w planowanej nowej przestrzeni ekspozycyjnej (inwentaryzacja obiektów; opracowywanie krytycznych omówień wybranych prac wiodących przedstawicieli sztuki polskiej, reprezentowanych w kolekcji działu; przygotowywanie biogramów artystów),
- przygotowywanie wstępnej koncepcji scenariusza stałej wystawy *Kolekcji polskiej sztuki współczesnej XX wieku*, pod hasłem *Galeria Złotego Grona*,

- kontynuacja prac nad rozprawą doktorską *Od Klahrów do Thammów – modele funkcjonowania rodzinnych przedsiębiorstw rzeźbiarskich w Kotlinie Kłodzkiej i na Śląsku w XVIII-XX w.*

Dział Sztuki Dawnej

- prace badawcze dotyczące zielonogórskiego muzealnictwa w latach 1989-2015

Dział Historyczny

- kontynuacja prac nad rozprawą doktorską *Życie religijne osób przesiedlonych podczas Akcji „Wisła” na Ziemi Lubuskiej*,
- opracowywanie tematów związanych z dziejami Zielonej Góry,
- prace dotyczące odczytania, przetłumaczenia i opracowanie *Extract protocoll...*,
- prace badawcze nad materiałami dotyczącymi: dziejów Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze, działalnością ZASTALU,
- prace badawcze związane z tematem dotyczącym przeszłości miasta „Grünberg w Zielonej Górze”.

Dział Winiarski

- prace badawcze nad materiałami dotyczącymi winiarstwa lubuskiego po 1989 roku i historią Lubuskiej Wytwórni Win w Zielonej Górze,
- opracowanie tekstów dotyczących historii winiarstwa lubuskiego i winiarstwa na świecie na potrzeby rearanżacji ekspozycji Muzeum Wina oraz aranżacji Lubuskiego Centrum Winiarstwa w Zaborze.

Dział Współpracy Naukowej i Zagranicznej

- prace badawcze nad materiałami dotyczącymi Obozu Kościuszko w Niagara-on-the-Lake (1917-1919), w związku z organizacją wystawy z okazji Narodowego Święta Niepodległości,
- przygotowywanie wstępnej koncepcji scenariusza nowej historycznej ekspozycji stałej, w zakresie dotyczącym powojennego osadnictwa w Zielonej Górze i na Ziemi Lubuskiej,
- kontynuacja prac badawczych związanych z: tożsamością lubuską, tematyką polonijną, polską i niemiecką emigracją zamorską w XIX i XX w., amerykańską działalnością pomocową dla Polski w czasie I i II wojny światowej.

Zielonogórskie Muzeum wyniki prac naukowo-badawczych prezentowało we własnych wydawnictwach, m.in.: w katalogach i informatorach do wystaw, w „Museionie”, „Studiach Zielonogórskich”, „Ziemi Lubuskiej”, a także publikowane były w lokalnej prasie i wydawnictwach obcych. Zwieńczeniem wielu dociekań naukowych były również referaty i wystąpienia pracowników MZL na licznych konferencjach, sympozjach, seminariach, spośród których do najważniejszych należały konferencje: *Obcy w swoim domu. O obchodzeniu się z wykorzeniem i utratą ojczyzny* w Haus Schlesien w Königswinter (I 2017), *Wino i historia* w Oddziale Warszawskim Stowarzyszenia Historyków Sztuki (I 2017), *Drogą pamięci i pojednania. W 70-tą rocznicę Akcji Wisła 1947-2017*, Akademia im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wlkp. (V 2017), *Polacy i diaspora polska w Ameryce Północnej* w Muzeum

Emigracji w Gdyni (IX 2017), *Wino w literaturze i kulturze* na Uniwersytecie Zielonogórskim (X 2017), *Zielona Góra po 1989 roku* w Muzeum Ziemi Lubuskiej (X 2017), *Emigracja zarobkowa z Polski do Francji od 1919 roku do współczesności* na Uniwersytecie Zielonogórskim (X 2017), *Na swoim? U siebie? Wśród swoich? – Pierwsze lata na Ziemiach Zachodnich i Północnych*, Ośrodek „Pamięć i Przyszłość” we Wrocławiu (XI 2017).

4. DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

W roku 2017 zielonogórskie Muzeum opublikowało:

Katalogi do wystaw (2): Leszek Kania, *W naszym ogrodzie*; Anitta Maksymowicz, *W drodze do niepodległości – Kanadyjski przystanek – Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-lake (1917-1919)*

Informatory i foldery (15): Izabela Korniluk, *100-lecie kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze 1917-2017*; Longin Dzieżyc, *Ikona – oblicze wiary*; Joanna Janiak, *Piotr C. Kowalski – Obrazy przejściowe Grünberg – Zielona Góra*; Longin Dzieżyc, *Zbigniew Horbowy – Magia szkła*; Urszula Kozakowska-Zaucha, *Jacek Malczewski*; Maria Gołąb, *Jerzy Piotrowicz – W kręgu hiszpańskich mistrzów*; Leszek Kania, *Espasja – reminiscencje hiszpańskie w twórczości Małgorzaty Bukowicz*; Arkadiusz Cincio, *Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze*; Arkadiusz Cincio, *Winnica Saint Vincent w Borowie Wielkim*; Izabela Korniluk, *Dr Włodzimierz Kwaśniewicz – 70 lat*; Marta Gawęda-Szymaniak, *Teresa Miszkina, Teresa Miszkina – Przemijanie*; Arkadiusz Cincio, *Muzeum Wina w Zielonej Górze*, „Museion”, Informator Muzeum Ziemi Lubuskiej, nr 40 pod red. Urszuli Rogowskiej; *E-usługi Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze* (folder); *E-usługi Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze* (informator).

Roczniki (2): „Ziemia Lubuska” pod red. A. Maksymowicz, t. 3; „Studia Zielonogórskie” pod red. A. Toczewskiego, t. 22.

Plakaty (14):

- do wystaw (3): Jacek Malczewski; *Jerzy Piotrowicz. W kręgu hiszpańskich mistrzów*; *Espasja – reminiscencje hiszpańskie w twórczości Małgorzaty Bukowicz*,
- do imprez (1): Hiszpańska Noc w Muzeum,
- do koncertów: 10 plakatów JAZZUJĄCE MUZEUM do recitali jazzowych: Wojciecha Pruszyńskiego & Piotra Chyły; Jarosława Buczkowskiego & Dawida Troczewskiego; Dominika Wani; Adeli Konop, Karola Szymonowskiego, Macieja Afanasjewa; Lory Szafran i Bogdana Hołowni; Piotra Budniaka Essential Group; Witolda Janiaka; Artura Dutkiewicza Trio; Adama Makowicza; Idy Zalewskiej.

5. DZIAŁALNOŚĆ OŚWIATOWO-EDUKACYJNA

Zielonogórskie muzeum realizując statutowe cele prowadziło różnorodne działania oświatowo-edukacyjne związane z profilem zbiorów o charakterze artystyczno-historycznym, jak również z aktualnie udostępnionymi ekspozycjami. W ramach tych działań kontynuowano wypracowane i cieszące się dużą popularnością cykliczne imprezy oraz wprowadzano nowe formy. W bogatej

ofercie, adresowanej do różnych kategorii wiekowych, największą popularnością cieszyły się imprezy cykliczne, a w wśród nich:

Studium wiedzy o sztuce i historii – cykl wykładów, spotkań, organizowanych raz w miesiącu, na różne tematy i zagadnienia z zakresu sztuki i historii, w oparciu o nowo otwarte ekspozycje, ilustrowany obiektami ze zbiorów MZL, prezentacjami multimedialnymi; adresowany do osób zainteresowanych problematyką spotkań, wśród których byli słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku oraz młodzież szkolna. W ramach Studium odbyło się 9 spotkań.

Muzealne spotkania ze sztuką i historią – spotkania z komisarzami, kuratorami nowo otwartych wystaw, plastykami z okazji wernisaży wystaw (28 spotkań wg kalendarza wystaw na rok 2017).

Szkolenia dla metodyków, nauczycieli i uczniów – cykl spotkań dotyczących Zielonej Góry, jej historii i współczesności, przygotowywany wspólnie z Samorządowym Ośrodkiem Doskonalenia i Doradztwa w Zielonej Górze. W roku 2017 odbyły się 4 spotkania.

Z pamiętnika podróżnika – spotkania z zielonogórcami, którzy w czasie swoich podróży zwiedzali ciekawe zakątki Polski, Europy i świata. W 2017 roku odbyły się 3 spotkania z tego cyklu.

Koncerty kameralne. W 2017 roku odbyły się w muzeum 32 koncerty. Większość z nich organizowana była w ramach cyklów: *Jazzujące Muzeum* (10), *Wieczory muzyki kameralnej* w wykonaniu uczniów i nauczycieli PSM I i II st. w Zielonej Górze (7), w ramach IV Międzynarodowego Festiwalu „Muzyka i wino” (2), XII Międzynarodowego Festiwalu Gitarowego i V Festiwalu Arte del Violino. Część koncertów towarzyszyła różnym muzealnym wydarzeniom: wernisażom, spotkaniem autorskim, promocjom.

Wykłady, spotkania, promocje książek, wśród których dużym zainteresowaniem cieszyły się:

- wykłady: L. Dzieżyc *Nowe elementy w krajobrazie dziedzictwa kulturowego ukształtowanego przez zielonogórskie muzea w okresie ostatniego pięćdziesięciolecia*, podczas obchodów XXV Europejskich Dni Dziedzictwa (IX 2017); I. Korniluk *Szlakiem patronów zielonogórskich rond* w ramach II edycji „Weekendowego Szlaku Naukowego” (X 2017); prof. dr hab. inż. arch. Hanny Kozaczewskiej-Golasz *Halowe kościoły z XIV w. na Śląsku*, połączony z wernisażem wystawy (XI 2017),
- spotkania: *Wielkość i dramat polskich Kresów* – spotkanie autorskie ze Stanisławem Srokowskim, którego proza stała się podstawą scenariusza filmu Wojciecha Smarzowskiego *Wołyń*,
- promocje książek: *Kronika Zielonogórskiego Rocka* połączona z otwarciem wystawy fotografii Władysława Czulaka (III 2017); albumu komiksowego I. Myszkiewicza *Paprocki historii – Zielonogórskie podróże w czasie* (IX 2017).

W 2017 roku w zielonogórskim Muzeum, w ramach szeroko rozumianej edukacji muzealnej odbywały się interesujące imprezy, na które przybywali bardzo licznie

nie tylko zielonogórzanie. Do najbardziej popularnych należały:

JAZZUJĄCE MUZEUM

– cykl spotkań artystycznych, trwający już drugi rok, cieszący się dużym zainteresowaniem, podczas których raz w miesiącu odbywały się recitale najwybitniejszych polskich pianistów jazzowych połączone z prezentacją wybranego dzieła z kolekcji Muzeum. W roku 2017 odbyło się 10 spotkań.

HISZPAŃSKA NOC W MUZEUM – 20 V 2017

– wielogodzinna impreza w gmachu Muzeum i przed, przybliżająca mieszkańcom miasta sztukę i kulturę Hiszpanii. Na zróżnicowany program Nocy złożyły się min.: widowisko plenerowe – happening *Kraina Ułudy* w wykonaniu Teatru Terminus a Quo, koncerty muzyki i tańca, konkurs wiedzy o Hiszpanii, pokaz kulinarny, wykłady o sztuce (*Tropem katalońskich surrealistów – Salvadora Dali i Joana Miró; Pablo Picasso – artysta wielu twarzy*), warsztaty plastyczne dla dzieci i dorosłych (*Kryza w strojach hiszpańskich dodawała dostojęstwa i ... trzymała sylwetkę w ryzach!?*) oraz prezentacje wystaw: *Jerzy Piotrowicz (1943-1999). W kręgu hiszpańskich mistrzów* (obrazy ze zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu, Towarzystwa Jerzego Piotrowicza oraz kolekcji prywatnej); *Miguel w Cervantesie. Teatr cudów – wystawa komiksu i ilustracji* (ekspozycja z Ambasady Hiszpanii w Polsce).

MUZEALNE SPOTKANIA Z CYKLU ARCYDZIEŁA MALARSTWA POLSKIEGO, w ramach których odbyły się:

– 19 IV 2017 – prezentacja obrazu Tadeusza Kuntzego *Franciszek Boucher* z kolekcji Muzeum Pałacu Króla Jana III Sobieskiego w Wilanowie, połączona z wykładem dr. Longina Dzieżyca poświęconym sylwetce twórcy obrazu oraz kuratorskim oprowadzaniem po Galerii Tadeusza Kuntzego. Wydarzenie przygotowane zostało z okazji 290. rocznicy urodzin znakomitego artysty, który należy do najświetniejszych ludzi sztuki pochodzących z Zielonej Góry.

– 28 IV 2017 – wykład Urszuli Kozakowskiej-Zauchy z Muzeum Narodowego w Krakowie pt. *Jacek Malczewski – młodopolski Pan Panów*, kuratorki wystawy *Jacek Malczewski 1854-1929 prace z kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie* prezentowanej w zielonogórskim Muzeum od IV do VI 2017.

ZIELONOGÓRSKIE ZADUSZKI – 9 XI 2017

– wieczór wspomnień o znanych zielonogórzanach, których pożegnaliśmy w minionym roku. Jego bohaterami były postacie, które na trwałe wpisały się w tożsamość naszego miasta, współtworząc osiągnięcia kulturalne i społeczne: Janusz Koniusz, Lesław Batkowski oraz Jan Muszyński. Cykl Zielonogórskie Zaduszki realizowany jest od 2008 i wieczór w 2017 roku był dziesiątą jego edycją.

SPOTKANIA Z KULTURĄ ŻYDOWSKĄ :

– *Obchody rocznicy Nocy Kryształowej* – 10 XI 2017,
– *Wieczór chanukowy* – 15 XII 2017,
– spotkania o historii i kulturze żydowskiej przygotowane przez Lubuską Fundację Judaica oraz inne organizacje

pozarządowe. W programie spotkań: wykłady, koncerty, wspólne śpiewanie i degustacje potraw żydowskich.

Wśród różnorodnych działań oświatowych zielonogórskiego Muzeum ważną rolę odgrywa edukacja muzealna adresowana do przedszkolaków oraz dzieci i młodzieży szkolnej. Wśród różnych jej form znaczącą rolę odgrywają lekcje muzealne. Z roku na rok ich liczba systematycznie wzrasta, co świadczy o dużym zainteresowaniu tą formą muzealnej edukacji. W roku 2017 odbyło się 121 lekcji dla przedszkolaków i uczniów, w większości placówek z Zielonej Góry, w których uczestniczyło 2627 dzieci.

Lekcje muzealne realizowane w oparciu o zabytki, mają charakter interdyscyplinarny, łączą różne treści związane z nauczaniem historii, plastyki, edukacji regionalnej, poszerzają wiedzę dzieci i uczniów na temat historii i dziedzictwa kulturowego naszego miasta, regionu i kraju, a także zapoznają z podstawowymi terminami i zjawiskami z zakresu sztuk plastycznych. Wśród pozostałych działań adresowanych do dzieci i młodzieży szkolnej w minionym roku największą popularnością cieszyły się:

- „Muzeoferie” – blok imprez w czasie trwania ferii zimowych, zrealizowany dzięki dofinansowaniu Miasta Zielona Góra,
- *Wakacyjne spotkania z sztuką i historią* – spotkania dla dzieci z letnich półkolonii,
- warsztaty edukacyjno-plastyczne pt. *Zwierzaki-składaki* pod kierunkiem znanego wrocławskiego artysty Tomasa Brody zorganizowane z okazji Dnia Dziecka (zrealizowane dzięki dofinansowaniu Miasta Zielona Góra),
- warsztaty plastyczne pod kierunkiem Krystyny Betiuk *Kryza w strojach hiszpańskich dodawała dostojęstwa i ... trzymała sylwetkę w ryzach!?* podczas Hiszpańskiej Nocy w Muzeum,
- *Pozdrowienia z Zielonej Góry* – projekt zrealizowano przy pomocy finansowej Miasta Zielona Góra w ramach programu Edukacja i Wychowanie, którego celem było zapoznanie najmłodszych zielonogórzan z historią i tradycjami naszego miasta. W ramach projektu odbyło się 30 spotkań, w których udział wzięło ponad 680 dzieci – uczniów szkół podstawowych i dzieci przedszkolnych z Zielonej Góry,
- *Bawmy się razem – Towarzystwo dzieciom* – impreza integracyjna z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka zorganizowana wspólnie z Zarządem Regionu Lubuskiego TPD w Zielonej Górze, podczas której gościliśmy w muzeum ok. 100 dzieci z woj. lubuskiego.

6. ZADANIA INWESTYCYJNE

W 2017 roku zielonogórskie Muzeum realizowało ważną inwestycję związaną z unowocześnieniem działalności podstawowej instytucji, zwłaszcza w zakresie dostępu publiczności do zasobów Muzeum. Dzięki środkom z Unii Europejskiej, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Lubuskie 2020, zrealizowano projekt pn. *Stworzenie portalu e-usług w Muzeum Ziemi Lubuskiej*. Projekt ten to nowa interaktywna oferta przygotowana dla zwiedzających, umożliwiającą poznanie całości działań

naszej instytucji oraz zwiększająca dostęp gości m.in. do wiedzy o historii i kulturze regionu. Zainstalowane nowinki technologiczne (infokioski, iBeacony, kody QR) oraz stworzony portal e-usług, w ramach którego funkcjonować będą e-bilety, elektroniczny system rezerwacji sal, system internetowej sprzedaży reprodukcji muzealiów, to innowacyjne usługi naszej placówki, które są odpowiedzią na zapotrzebowanie odwiedzających nas gości.

W 2017 roku prowadzone były działania związane z pozyskaniem środków na rozbudowę i modernizację MZL. Wkład własny 15% kosztów netto zapewnił Zarząd Województwa Lubuskiego. 24 października 2017 roku prof. dr hab. Piotr Gliński Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego podpisał decyzję o przyznaniu dofinansowania dla projektu pn. *Rozbudowa i modernizacja Muzeum Ziemi Lubuskiej ze środków Unii Europejskiej, z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, działanie 8.1 Ochrona dziedzictwa*

kulturowego i rozwój zasobów kultury. Umowa do tej decyzji została podpisana 29 grudnia 2017 roku.

Projekt zakłada dobudowę do istniejącego budynku około 2000 m² powierzchni użytkowej, na czterech poziomach oraz modernizację obecnego gmachu Muzeum Ziemi Lubuskiej.

Realizacja tego projektu przewidziana do końca 2019 roku umożliwi zielonogórskiemu Muzeum nie tylko pozyskanie dodatkowej przestrzeni wystawienniczej, ale również poprawi dostępność do dóbr kultury oraz wzbogaci działalność instytucji, która korzystnie wpłynie na rozwój życia kulturalnego miasta i regionu. W wyniku realizacji projektu powstaną dwie duże ekspozycje. Jedną z nich ukazywać będzie historię Zielonej Góry i regionu z uwzględnieniem osadnictwa na tych terenach po 1945 roku. Drugą prezentować będzie sztukę współczesną, a przede wszystkim dorobek sympozjów plastycznych Złotego Grona.

7. POZYSKIWANIE ŚRODKÓW FINANSOWYCH Z PROGRAMÓW UNII EUROPEJSKIEJ, FUNDACJI, FUNDUSZY, PROGRAMÓW OPERACYJNYCH I INNYCH ŹRÓDEŁ POZABUDŻETOWYCH

Lp.	Nazwa zadania	Źródło finansowania	Całkowity koszt zadania w zł	Kwota dofinansowania w zł
1.	<i>Ferie zimowe w muzeum w ramach zadań z zakresu „Edukacja i wychowanie”</i>	Miasto Zielona Góra	1100	1000
2.	Warsztaty edukacyjno–plastyczne <i>Zwierzaki-składaki</i> z Tomaszem Brodą Warsztaty <i>Pozdrowienia z Zielonej Góry</i>	Miasto Zielona Góra	2000	2000
3.	<i>Lubuska Wytwórnia Win</i> – organizacja wystawy	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	2000	2000
4.	Hiszpańska Noc w Muzeum	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	10 000	10000
5.	Organizacja wystawy z cyklu <i>Winnice lubuskie – Winnica Saint Vincent w Borowie Wielkim</i>	Zarząd Województwa Lubuskiego Towarzystwo Przyjaciół MZL	2000	2000
6.	<i>Jazzujące Muzeum</i>	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	13 000	13 000
7.	Modernizacja stałej wystawy - Muzeum Wina	Zarząd Województwa Lubuskiego Towarzystwo Przyjaciół MZL	4200	3000
8.	Organizacja wystawy z cyklu <i>My Zielonogórzanie, nasz lubuski dom – W. Kwaśniewicz</i>	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	3100	2700
9.	Wydanie publikacji „Studia Zielonogórskie”, t. 22, pod red. A. Toczewskiego	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	3600	3000
10.	Wydanie publikacji „Ziemia Lubuska”, t. 3 pod red. A. Maksymowicz	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	4000	4000
11.	<i>Zielonogórskie Zaduszki</i>	Miasto Zielona Góra Towarzystwo Przyjaciół MZL	4000	4000
12.	Katalog do wystawy <i>W drodze do niepodległości – Przystanek....</i>	Zarząd Województwa Lubuskiego	5000	5000
13.	Portal e-usług w Muzeum Ziemi Lubuskiej	Zarząd Województwa Lubuskiego	567 953	167 859
		Budżet środków europejskich na 31.12.2017		286 918
14.	Rozbudowa Muzeum Ziemi Lubuskiej	Zarząd Województwa Lubuskiego	18 267 538	160 880

8. INNE INFORMACJE

W 2017 roku:

Muzeum Ziemi Lubuskiej kontynuowało współpracę z instytucjami zagranicznymi, m.in.: Fundacją Księcia Pücklera w Bad Muskau, Haus Schlesien w Königswinter, Fundacją Park-Muzeum Księcia Pücklera i Zamek w Bränitz.

W ramach trwającej od kilku lat współpracy z Fundacją Park Księcia Pücklera w Bad Muskau, muzeum zorganizowało kolejną wystawę prezentującą polską sztukę współczesną. W Nowym Zamku w Parku Mużakowskim zaprezentowano wystawę *W naszym ogrodzie – malarstwo Joanny Janiak i Piotra C. Kowalskiego*, będącą czwartą ekspozycją zrealizowaną z cyklu *Topografia sztuki polskiej*.

Zielonogórskie Muzeum było nadal partnerem w dwóch programach związanych z polityką prorodzinną państwa: Zgrana Rodzina i Lubuska Karta Dużej Rodziny. Placówka nasza proponuje dla posiadaczy kart w tych projektach zniżki ułatwiające dostęp do dóbr kultury. Z Kartą Zgrana Rodzina odwiedziło nas w minionym roku 72 osoby, a z Kartą Dużej Rodziny było 46 zwiedzających.

MZL uczestniczyło w dwóch ogólnopolskich projektach: *Warszawskim Festiwalu Kultury Bez Barrier* i *Czytanie obrazów*. Ich organizatorem była warszawska Fundacja Kultury bez Barrier, z którą Muzeum współpracuje od kilku lat, a finansowane one były ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Zielonogórskie Muzeum jako jedyne z lubuskich placówek jest na portalu internetowym Fundacji czytanieobrazów.pl, na którym zamieszczone są opisy zabytków z wielu polskich muzeów i galerii, z audiodeskrypcją, tłumaczeniem na Polski Język Migowy i innymi udogodnieniami.

Muzeum Ziemi Lubuskiej kontynuowało współpracę z wrocławskim Ośrodkiem „Pamięć i Przyszłość” w zakresie upowszechniania dorobku historycznego i kulturowego stworzonego przez Polaków po II wojnie światowej, poprzez gromadzenie, opracowywanie i prezentowanie świadectw dziedzictwa materialnego i historycznego z terenu Środkowego Nadodrza.

9. STAN ZBIORÓW MUZEALNYCH Z UWZGLĘDNIENIEM POSZCZEGÓLNYCH DZIAŁÓW na 31 XII 2017

Lp.	Dział	Muzealia w sztukach
1.	Sztuki Współczesnej	6507
2.	Sztuki Dawnej	2535
3.	Winiarski	1574
4.	Historyczny	8537
	razem	19 153

10. REALIZACJA ZADAŃ

Lp.	Nazwa zadania	Ilość
1.	Wystawy w siedzibie	28
2.	Wystawy poza siedzibą	3
3.	Lekcje i pokazy muzealne	121
5.	Pozyskane eksponaty	138
6.	Frekwencja – ogółem zwiedzający	26 425

Z życia Muzeum – ważniejsze wydarzenia styczeń 2017 – grudzień 2017

STYCZEŃ 2017

13 I – Referat dr. Arkadiusza Cincio pt. *Od sekta do wina owocowego. Zielonogórskie winiarnie w latach 1945-1955* na ogólnopolskiej sesji naukowej pt. *Wino i historia* zorganizowanej przez Klub Historii i Kultury Wina przy Oddziale Warszawskim Stowarzyszenia Historyków Sztuki w Warszawie.

18 I – W ramach cyklu *Z pamiętnika podróżnika* spotkanie z Barbarą Kuraszkiewicz-Machniak i Dariuszem Machniakiem pt. *Środek świata – Ekwador*.

18 I – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii wykład Marty Gawędy-Szymaniak pt. *Życie i twórczość Franciszka Starowieyskiego*.

19 I – 64. koncert z cyklu *Wieczory muzyki kameralnej* – Koncert kolęd w wykonaniu uczniów i nauczycieli Państwowej Szkoły Muzycznej I i II st. w Zielonej Górze.

20 I – Przekazanie przez prof. Witolda Michorzewskiego do zbiorów Działu Historycznego MZL dokumentu z 10 VI 1840 roku dotyczącego przestrzegania regulacji wprowadzonych po śmierci króla Fryderyka Wilhelma III w Zielonej Górze, sygnowany podpisem Gremplera.

24 I – Referat dr. Anitty Maksymowicz pt. *Założenia i recepcja wystawy „A dookoła obcy świat”* na konferencji pt. *Obcy w swoim domu. O obchodzeniu się z wykoźnieniem i utratą ojczyzny* w Haus Schlesien w Königswinter.

25 I – Otwarcie wystawy pt. *100-lecie Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze 1917-2017*.

26 I – Recital jazzowy Wojciecha Pruszyńskiego i Piotra Chyły oraz prezentacja obrazu Alfreda Lenicy (1899-1977) pt. *Ruch jest atrybutem czerwieni*, 1969, z kolekcji MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

LUTY 2017

1-3 II – W ramach ferii zimowych pt. *Zimowe spotkania z historią i sztuką* – spotkania i warsztaty plastyczne pt. *Zima w malarstwie* dla dzieci z półkolonii ze Szkoły Podstawowej nr 22 i Szkoły Podstawowej nr 1 w Zielonej Górze oraz dzieci pracowników PGNiG.

8 II i 10 II – W ramach ferii zimowych pt. *Zimowe spotkania z historią i sztuką* – spotkania i warsztaty plastyczne pt. *Z kufra mojego pradziadka* dla dzieci z „Domu Harcerza” w Zielonej Górze oraz dzieci z miejscowości Czarna.

8 II – W ramach Studium o Wiedzy o Sztuce i Historii wykład dr. hab. Radosława Domke pt. *Ziemie Odzyskane na plakacie propagandowym*.

13 II i 14 II – Eliminacje okręgowe Olimpiady Artystycznej – sekcja historii sztuki dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

18 II – *Milonga dla zakochanych w tangu*.

22 II – Otwarcie wystawy pt. *Ikona. Oblicze wiary – XVIII-XX w. ze zbiorów Muzeum Ziemi Lubuskiej*. Podczas otwarcia wystawy koncert chóru żeńskiego *Polirytmia*.

23 II – Recital jazzowy Jarosława Buczkowskiego i Dawida Troczewskiego oraz prezentacja obrazu Kajetana Sosnowskiego (1913-1987) pt. *Układy równowartościowe*, 1979, z kolekcji MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

25 II – Koncert pt. *Karnawał wiedeński* w wykonaniu Mariusza Monczaka, Gajusza Kęski oraz Mikołaja Monczaka w ramach VIII Festiwalu *Karnawał w zieleni*.

28 II – Koncert pt. *Karnawał w rytmach hiszpańskich* w wykonaniu Mariusza Monczaka i Roberta Adamczaka w ramach VIII Festiwalu *Karnawał w zieleni*.

MARZEC 2017

3 III – Otwarcie wystawy pt. *Piotr C. Kowalski – Obrazy przejściowe Grünberg – Zielona Góra w Galerii Nowy Wiek*.

4 III – Koncert uczestników Warsztatów Waltorniowych.

10 III – Otwarcie wystawy pt. *Jerzy Fedro – Punkt widzenia 30/60*.

15 III – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii oraz Szkolenia dla metodyków, nauczycieli i uczniów wykład dr. Izabeli Korniluk i Grzegorza Wanatko pt. *100 lat Kościoła pw. Najświętszego Zbawiciela w Zielonej Górze*.

16 III – Przekazanie przez Tomasza i Grzegorza Juszkiewiczów do zbiorów Działu Sztuki Współczesnej MZL dwóch sygnowanych i datowanych rysunków autorstwa Franciszka Starowieyskiego (1930-2009): *Szkice aktów*, 1694, (1994), czarna kredka, papier, 29,5x42 cm;

Komin elektrowni w Kozienicach, 1683, (1983), ołówek, papier, 29,5x42 cm.

22 III – Otwarcie wystawy pt. *Zbigniew Horbowy. Magia szkła*. (30-lecie powstania galerii autorskiej w Muzeum Ziemi Lubuskiej).

23 III – Recital jazzowy Dominika Wani oraz prezentacja obrazu Andrzeja Urbanowicza (1938-2011) pt. *Oko -AAAHHH*, 1969, z kolekcji MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

26 III – W ramach „Tango Festiwal Zielona Góra 2017” – *Milonga z koncertem krakowskiego trio* – M. Lechowska i Tanguedia – „Noche de tango”.

29 III – Otwarcie wystawy pt. *Zielonogórski Underground w obiektywie Władysława Czulaka* w Galerii Twórców Galera oraz premiera książki pt. *Kronika Zielonogórskiego Rocka* autorstwa Aleksandry „Mrówki” Łobodzińskiej, Michała Cierniaka i Igora Myszkiewiczza.

29 III – Wykład Witalija Shupliaka pt. *Współczesna ikona w Polsce i na Ukrainie*.

KWIECIEŃ 2017

6 IV – Wykład Leszka Kani pt. *Muzealne ślady Złotego Grona* dla członków Koła Naukowego Instytutu Sztuk Wizualnych Uniwersytetu Zielonogórskiego.

6 IV – Recital jazzowy Adeli Konop, Macieja Afanasiewa i Karola Szymanowskiego oraz prezentacja obrazu Tadeusza Brzozowskiego (1918-1987) pt. *Protokolancka*, 1976/77, z kolekcji MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

19 IV – W ramach cyklu *Arcydzieła polskiego malarstwa*. prezentacja obrazu Tadeusza Kuntzego (1727-1793) pt. *Portret Franciszka Bouchera* z kolekcji Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie z okazji 290. rocznicy urodzin artysty oraz wykład dr. Longina Dzieżyca poświęcony sylwetce twórcy obrazu połączony z kuratorskim oprowadzaniem po Galerii Tadeusza Kuntzego.

26 IV – W ramach cyklu *Z pamiętnika podróżnika* spotkanie z Jarosławem Wnorowskim pt. *Kuba – ostatnie chwile autentyczności*.

26 IV – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii wykład dr. Longina Dzieżyca pt. *Ikona – oblicze wiary*.

27 IV – 65. koncert z cyklu *Wieczory muzyki kameralnej* w wykonaniu nauczycieli i uczniów PSM I i II st. w Zielonej Górze.

28 IV – Otwarcie wystawy pt. *Jacek Malczewski 1854-1929 – prace z kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie* w ramach cyklu *Arcydzieła polskiego malarstwa* oraz wykład kuratorki wystawy Urszuli Kozakowskiej-Zauchy z Muzeum Narodowego w Krakowie pt. *Jacek Malczewski – młodopolski Pan Panów*.

MAJ 2017

11 V – Recital jazzowy Lory Szafran i Bogdana Hołowni pt. *Droga do Ciebie*. Koncert piosenek Jerzego Wasowskiego i Jeremiego Przybory oraz prezentacja obrazu Jerzego Tchórzewskiego (1928-1999) pt. *Struktura*, 1962, z kolekcji MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

- 12 V** – Otwarcie wystawy pt. *Jerzy Piotrowicz (1943-1999) – W kręgu hiszpańskich mistrzów.*
- 13 V** – Koncert w ramach XIII Międzynarodowego Festiwalu Gitarowego.
- 8 V** – Referat Grzegorza Wanatko pt. *Przesiedleńcy z Akcji „Wisła” na Ziemi Lubuskiej na przykładzie wsi Niwiska* na konferencji pt. *Drogą pamięci i pojednania. W 70-tą rocznicę Akcji Wisła 1947-2017* w Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wlkp.
- 20 V** – *Hiszpańska Noc* w Muzeum Ziemi Lubuskiej
W programie: *Kraina Ułudy* – spektakl plenerowy w wykonaniu Teatru Terminus a Quo; *Kryza w strojach hiszpańskich dodawała dostojności i... trzymała sylwetkę w ryzach!?* – warsztaty plastyczne pod kierunkiem Krystyny Betiuk; *Tropem katalońskich surrealistów – Salvadora Dali i Joana Miró* – wykład Marty Gawędy-Szymaniak; otwarcie wystawy *Espasja. Reminiscencje hiszpańskie w twórczości Małgorzaty Bukowicz*; występ zespołu Creative Duo (Agnieszka Wierzbička i Anna Blum) – klasyczna muzyka hiszpańska na flet i harfę; *Temperament w butelce. Nie tylko Rioja i sherry* – wykład o winach hiszpańskich – dr Arkadiusz Cincio i Tomasz Kowalski; degustacja specjalistów kuchni hiszpańskiej przygotowanych przez uczniów Zespołu Szkół i Placówek Kształcenia Zawodowego w Zielonej Górze; *¡E viva España!* – konkurs wiedzy o kulturze i historii Hiszpanii; *Pablo Picasso – artysta wielu twarzy* – wykład Leszka Kani; występ zespołu Flamenco Trio: Barbara Cieślewicz – taniec, Juan Cardenas – śpiew, El Rizos – gitara; Ponadto wystawy specjalne: *Jerzy Piotrowicz (1943-1999) – W kręgu hiszpańskich mistrzów* – ze zbiorów Muzeum Narodowego w Poznaniu, Towarzystwa Jerzego Piotrowicza oraz kolekcji prywatnej; *Miguel w Cervantesie* – wystawa komiksu z Ambasady Hiszpanii w Polsce; *Jacek Malczewski (1854-1929) – prace z kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie* w tym obraz *Don Kichot i Sancho Pansa*; prezentacja kopii obrazu Diego Velázquez pt. *Triumf Bachusa.*
- 21 V** – Koncert uczniów Szkoły Yamaha.
- 24 V** – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii wykład dr. Arkadiusza Cincio pt. *Szkło artystyczne i użytkowe w zbiorach Działu Winiarskiego MZL.*
- 25 V** – 66. koncert z cyklu *Wieczory muzyki kameralnej* w wykonaniu uczniów i nauczycieli PSM I i II st. w Zielonej Górze.
- 25 V** – Referat dr Izabeli Korniluk pt. *Muzealna aktywność osób starszych* na konferencji pt. *20-lecie Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Skwierzynie* w Skwierzyńskim Ośrodku Kultury.
- 26 V** – Warsztaty plastyczne pt. *Zwierzaki-składaki* pod kierunkiem wrocławskiego artysty plastyka Tomasza Brody. W warsztatach wzięli udział uczniowie ze Szkoły Podstawowej nr 15 w Zielonej Górze.
- 31 V** – W ramach Szkolenia dla metodyków, nauczycieli i uczniów wykład dr Izabeli Korniluk i Grzegorza Wanatko pt. *Ciekawostki i nieznanne fakty z historii Zielonej Góry.*

CZERWIEC 2017

- 1 VI** – Z okazji Dnia Dziecka impreza integracyjna pt. *Bawmy się razem.* W programie m.in. otwarcie pokonkursowej wystawy dziecięcych prac plastycznych pt. *Dbam o piękno mego domu – Ziemi,* wręczenie nagród laureatom tego konkursu oraz konkursu poetyckiego pt. *Ja i cztery pory roku* zorganizowanych przez TPD w Zielonej Górze, a także występ zespołu muzycznego ze Szkoły Podstawowej nr 7 w Zielonej Górze.
- 7 VI** – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii wykład Leszka Kani pt. *Życie i twórczość Jacka Malczewskiego na kanwie wystawy artysty w MZL.*
- 8 VI** – Recital jazzowy – Piotr Budniak *Essential Group* oraz prezentacja rzeźby Mariana Kruczka (1927-1983) pt. *Majestat, 1977,* z kolekcji MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum.*
- 9 VI** – Otwarcie wystawy pt. *Lubuska Wytwórnia Win w Zielonej Górze.*
- 14 VI** – Otwarcie wystawy pt. *W naszym ogrodzie. Malarstwo Joanny Janiak i Piotra C. Kowalskiego* w Nowym Zamku w Parku Mużakowskim zorganizowanej przez Fundację „Park Księcia Pücklera Bad Muskau” oraz Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze.
- 14 VI** – Koncert zespołów kameralnych Państwowej Szkoły Muzycznej I i II stopnia w Zielonej Górze.
- 14 VI** – Referat Grzegorza Wanatko pt. *Posługa kapłańska ks. Michała Paślawskiego w parafii w Bledzewie (1949-1956)* (współautor – Grzegorz Urbanek) na konferencji pt. *Ziemia Międzyrzecka w przeszłości* w Międzyrzeczu.
- 21 VI** – W ramach cyklu *Z pamiętnika podróżnika* spotkanie z Tomaszem Warężakiem pt. *Grenlandia – wyprawa za koło podbiegunowe.*
- 21 VI** – Otwarcie wystawy fotograficznej Pawła Janeczarka i Anny Szafran pt. *Baletnica w oknie. Księża pierwsza.*
- 28 VI i 29 VI** – W ramach *Wakacyjnych spotkań z historią i sztuką* spotkanie i warsztaty dla uczestników półkolonii ze Szkoły Podstawowej nr 22 w Zielonej Górze oraz Szkoły Podstawowej w Starym Kisielinie pt. *Od patyka do elektronika – historia mierzenia czasu.*

LIPIEC 2017

- 5 VII** – W ramach *Wakacyjnych spotkań z historią i sztuką* spotkanie dla uczestników półkolonii z „Domu Harcerza” w Zielonej Górze pt. *Historia pieniądza.*
- 7 VII** – Udostępnienie wystawy pt. *Pracownia 72.* Wystawa prac studentów Pracowni Rysunku i Form Monumentalnych Wydziału Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie w Galerii Nowy Wiek.
- 6 VII** – W ramach *Wakacyjnych spotkań z historią i sztuką* spotkanie i warsztaty pt. *Żywe barwy witraża* dla dzieci z półkolonii ze Szkoły Podstawowej nr 22 w Zielonej Górze.
- 12 VII** – W ramach *Wakacyjnych spotkań z historią i sztuką* spotkanie i warsztaty dla dzieci z półkolonii ze Szkoły Podstawowej nr 22 w Zielonej Górze pt. *Co to jest muzeum.*

12 VII – Otwarcie wystawy pt. *Jacek Frąckiewicz – Malowidła*.

SIERPIEŃ 2017

23 VIII – Udostępnienie wystawy pt. *Jan Hus. 600 lat później*.

25 VIII – Otwarcie wystawy pt. *Imaginarium – malarstwo iluzjonistyczne Olega Shupliaka*.

WRZESIEŃ 2017

5 IX – Wręczenie dyrektorowi Muzeum Leszkowi Kani Nagrody Kulturalnej Miasta Zielona Góra.

6 IX – Otwarcie wystawy pt. *Dr Włodzimierz Kwaśniewicz – 70 lat z cyklu My zielonogórzanie. Nasz lubuski dom*.

8 IX – Otwarcie wystawy pt. *Winnica Saint Vincent w Borowie Wielkim. Le réve en bouteille/Marzenie w butelce z cyklu Winnice lubuskie. Wczoraj i dziś*.

9 IX – Referaty pracowników MZL na seminarium pt. *Założenia pałacowo-parkowe jako element dziedzictwa krajobrazu Środkowego Nadodrza* zorganizowanym przez Fundację Pałac Bojadła: dr Anitta Maksymowicz „Kto widział Muskau, ten spojrzął w głąb mojego serca” – książkę *Hermann von Pückler-Muskau i Park Mużakowski jako „krajobraz duszy”*; Jacek Gernat – *Zespół pałacowy w Bojadłach – rys historyczny i rola w krajobrazie wsi*.

13 IX – Premiera albumu komiksowego Igora Myszkiewicza pt. *Paprochy historii. Zielonogórskie podróże w czasie* oraz otwarcie wystawy rysunków autora stworzonych do tej publikacji.

13 IX – Otwarcie wystawy pt. *Zegary i pogodomierze z motywami łowieckimi* ze zbiorów Bogdana Kowalczę.

16 IX – *Milonga z Rysiami na pożegnanie lata*.

17 IX – Wykład dr. Longina Dzieżyca z okazji 25. Europejskich Dni Dziedzictwa pt. *Nowe elementy w krajobrazie dziedzictwa kulturowego ukształtowane przez zielonogórskie muzea w okresie ostatniego pięćdziesięciolecia*.

20 IX – W ramach Szkolenia dla metodyków, nauczycieli i uczniów wykład dr. Grzegorza Biszczanika pt. *Życie towarzyskie w przedwojennych zielonogórskich kawiarniach i restauracjach*.

22 IX – Referat dr Anitty Maksymowicz pt. *Agnieszka Wiśła i działalność Korpusu Pomocniczego Pań przy Stowarzyszeniu Weteranów Armii Polskiej w Ameryce* na międzynarodowej konferencji pt. *Polacy i diaspora w Ameryce Północnej* w Muzeum Emigracji w Gdyni.

27 IX – Udostępnienie wystawy *Wiesław Ramach – Spacer po anatomii*.

28 IX – Recital jazzowy Witolda Janiaka pt. *Jazzowe babie lato* oraz prezentacja obrazu Stanisława Fijałkowskiego pt. *17 VII 69, 1969*, z kolekcji MZL w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

29 IX – Zajęcia edukacyjno-warsztatowe pt. *Zielona Góra – nasze miasto* dla dzieci z Przedszkola Sióstr Elżbietanek w Zielonej Górze w ramach V Warszawskiego Festiwalu Kultury bez Barrier pt. *Nie bój się chcieć*.

IX-X – Warsztaty edukacyjno-plastyczne w ramach projektu pt. *Pozdrowienia z Zielonej Góry* dla uczniów szkół podstawowych w Zielonej Górze oraz dzieci z zielonogórskich przedszkoli. Odbyło się 29 spotkań.

PAŹDZIERNIK 2017

4 X – Zajęcia edukacyjno-warsztatowe pt. *Poznajemy Zieloną Górę* dla dzieci z Zespołu Szkół Specjalnych w Zielonej Górze w ramach V Warszawskiego Festiwalu Kultury bez Barrier pt. *Nie bój się chcieć*.

4 X – Koncert pt. *Muzyczna podróż śladami Tadeusza Kościuszko* w ramach obchodów roku Kościuszkowskiego w wykonaniu Mariusza Monczaka, Nadii Monczak i Wiktora Szymajdy.

7 X – Warsztaty plastyczne w ramach projektu pt. *Dawno temu na winnicy* zorganizowane w MZL przez Młodzieżowe Centrum Kultury i Edukacji „Dom Harcerza” w Zielonej Górze. W programie zwiedzanie Muzeum Wina oraz zajęcia plastyczne.

10 X – Koncert pt. *Muzyka i wino latynoamerykańskie*.

11 X – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii spotkanie z dr. Włodzimierzem Kwaśniewiczem pt. *Włodzimierz Kwaśniewicz – 70 lat*.

12 X – Recital jazzowy – *Artur Dutkiewicz Trio, Traveller* oraz prezentacja obrazu Jonasza Sterna (1904-1988) pt. *Kompozycja II, 1957*, z kolekcji MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

13 X – Referaty pracowników MZL na konferencji pt. *Wino w literaturze i kulturze* na Uniwersytecie Zielonogórskim: dr Izabela Korniluk – *Winiarskie akcenty na zielonogórskim papierowym pieniądzu zastępczym jako źródło do badań dziejów miasta*; dr Arkadiusz Cincio – *Zielonogórskie muzealnictwo winiarskie w latach 1922-2017*; Grzegorz Wanatko – *Od winiarni Briegera do cerkwi greckokatolickiej*.

15 X – W ramach V Festiwalu Kultury bez Barrier pod hasłem *Nie bój się chcieć*, w Międzynarodowy Dzień Białej Łaski spotkanie dla osób niewidomych i niedowidzących. W ramach spotkania zaprezentowano po raz pierwszy audiodeskrypcje do 10 zabytków ze zbiorów MZL.

18 X – Finisaż wystawy Wiesława Ramacha pt. *Spacer po anatomii*.

19 X – Spotkanie autorskie Stanisława Srokowskiego pt. *Wielkość i dramat polskich Kresów*.

20 X – Otwarcie wystawy pt. *Zbiok Czajkowski – Wypluwasz jeśli kwaśne* w Galerii Nowy Wiek.

20 X – Referat dr Izabeli Korniluk pt. *Szlakiem zielonogórskich atrakcji turystycznych* na IX Ogólnopolskiej Konferencji dla Nauczycieli Przedmiotów Zawodowych w Zespole Szkół Ekonomicznych w Zielonej Górze.

20 X – Referat dr Izabeli Korniluk pt. *Szlakiem patronów zielonogórskich rond* w ramach „Weekendowego Szlaku Naukowego” w MZL.

24 X – Referat dr Anitty Maksymowicz pt. *Polska społeczność w Rosières* na konferencji pt. *Emigracja zarobkowa z Polski do Francji od 1919 roku do współczesności* na Uniwersytecie Zielonogórskim.

24 X – Spotkanie pt. *Odbudujmy pomnik Winiarki Emmy*. Prelegenci: Leszek Kania – dyrektor Muzeum oraz przewodniczący Rady ds. realizacji form przestrzennych przy Prezydencie Miasta Zielona Góra, Igor Myszkiewicz – autor książki *Signum Temporis. Zielonogórskie pomniki i rzeźby plenerowe*, Artur Wochniak – rzeźbiarz oraz Tomasz Czyżniewski – dziennikarz, inicjator wpisania do Budżetu Obywatelskiego 2017 idei rekonstrukcji pomnika.

26 X – Konferencja naukowa pt. *Zielona Góra przeszłość, teraźniejszość i przyszłość. Część 2: Zielona Góra po 1989 roku* zorganizowana przez Polskie Towarzystwo Historyczne oddział w Zielonej Górze, Muzeum Ziemi Lubuskiej oraz Instytut Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego. W programie m.in. referaty pracowników MZL: Leszek Kania – *Sztuki wizualne w Zielonej Górze w okresie transformacji ustrojowej*; dr Longin Dzieżyc – *Główne kierunki działalności zielonogórskich muzeów po 1989 roku*; dr Alina Polak-Woźniak – *Udział kobiet we władzach lokalnych, życiu społecznym i oświatowym Zielonej Góry po 1989 roku*; dr Izabela Korniluk i Grzegorz Wanatko – *Patroni zielonogórskich rond*; Grzegorz Wanatko – *Aktywność mniejszości ukraińskiej w Zielonej Górze po 1989 r.*; dr Arkadiusz Cincio – *Lubuska wytwórnia win po 1989 roku*.

27 X – Otwarcie wystawy pt. *Teresa Miszkina – Przemijanie*.

LISTOPAD 2017

7 XI – Referat dr Anitty Maksymowicz pt. *Bieda na Ziemi Lubuskiej w pierwszych powojennych latach* na konferencji pt. *Na swoim? U siebie? Wśród swoich? – Pierwsze lata na Ziemiach Zachodnich i Północnych w Ośrodku „Pamięć i Przyszłość”* we Wrocławiu.

9 XI – *Zielonogórskie Zaduszki – wieczór wspomnień o zielonogórczanach*: Mirosławie Batkowskim, Januszu Koniuszu i Janie Muszyńskim. Podczas wieczoru koncert Kwartetu Filharmonii Zielonogórskiej.

10 XI – Otwarcie wystawy pt. *W drodze do niepodległości. Kanadyjski przystanek Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake (1917-1919)*.

10 XI – Obchody rocznicy Nocy Kryształowej. W programie m.in. wykład Andrzeja Kirmiela pt. *Noc Kryształowa w Grünbergu* oraz koncert żeńskiego chóru *Polirytmia*.

12 XI – *Milonga* – warsztaty taneczne.

15 XI – W ramach Szkolenia dla metodyków, nauczycieli i uczniów wykład dr Izabeli Korniluk i Grzegorza Wanatko pt. *Ciekawostki i nieznanne fakty z historii Zielonej Góry*.

16 XI – Recital jazzowy Adama Makowicza oraz prezentacja pracy Adama Marczyńskiego (1908-1985) pt. *6,8,10 zmienne (10 zmienne)*, 1969, z kolekcji MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

15 XI – Udział w wystawie pt. *1947 – Akcja „Wisła” na Łemkowszczyźnie*.

18 XI – W ramach XIV Dni Kultury Ukraińskiej konferencja z okazji 70-lecia Akcji „Wisła”, prezentacja rezultatów projektu pt. *To my* oraz spotkanie z Pawłem Smoleńskim autorem książki *Syrop z piołunu*.

18 XI – Koncert kameralny *II Impresje solo i w duecie* z cyklu „II Zielonogórskich koncertów wokalnych”.

22 XI – Otwarcie wystawy pt. *Halowe kościoły z XIV wieku na Śląsku*. Wernisaż połączony z prelekcją autorki dokumentacji prof. dr hab. inż. arch. Hanny Kozaczewskiej-Golasz.

23 XI – Prezentacja tomiku poezji *Wibracje* oraz spotkanie z jego autorką Haliną Sędzińską podczas wieczoru poetycko-muzycznego pt. *Zanim za horyzont*.

30 XI – Spotkanie poświęcone zabytkowym parkom. W programie: wystąpienie Leszka Kani, dr Barbary Bielini-Kopeć, prezentacja pięciotomowego dzieła dr. Folkwarta Wendlanda pt. *Ogrody i parki Brandenburgii* oraz wystąpienie arch. Agnieszki Kochońskiej na temat rewaloryzacji parku w Zatoniu.

GRUDZIEŃ 2017

6 XII – W ramach Studium Wiedzy o Sztuce i Historii wykład dr Anitty Maksymowicz pt. *W drodze do niepodległości. Kanadyjski przystanek Obóz Kościuszko w Niagara-on-the-Lake (1917-1919)*.

7 XII – Prezentacja obrazu Raffaella Schustera-Woldana (1870-1951) pt. *Jej wysokość cesarzowa Hermine*, ok. 1930-32.

14 XII – Recital jazzowy Idy Zalewskiej oraz prezentacja obrazu Jacka Rykały pt. *Proszę zamykać*, 1989, ze zbiorów MZL, w ramach cyklu *Jazzujące muzeum*.

15 XII – Wieczór Chanukowy – w programie m.in. opowieść o zwyczajach chanukowych – Andrzej Kirmiel oraz koncert pieśni żydowskich w wykonaniu zespołu śpiewaczego *Jarzębinki*.

15 XII – Orowadzanie kuratorskie po zmodernizowanej wystawie Muzeum Wina – dr Arkadiusz Cincio.

W roku 2017 w Muzeum Ziemi Lubuskiej odbyło się 121 lekcji muzealnych dla uczniów szkół zielonogórskich oraz dzieci przedszkolnych.

Opracowała: **Urszula Rogowska**

Wydawca: Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze

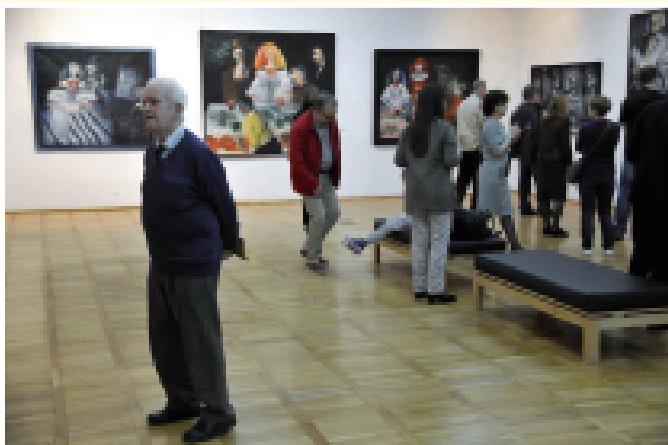
Redaguje zespół: Emilia Ćwilińska, Anitta Maksymowicz, Alina Polak-Woźniak, Zofia Zalewska
Zdjęcia: Alicja Błażyńska, Mariusz Kowalski; skanowanie, zdjęcia: Igor Myszkiewicz

Redaktor naczelna: Urszula Rogowska

Wydarzenia muzealne w 2017 r.

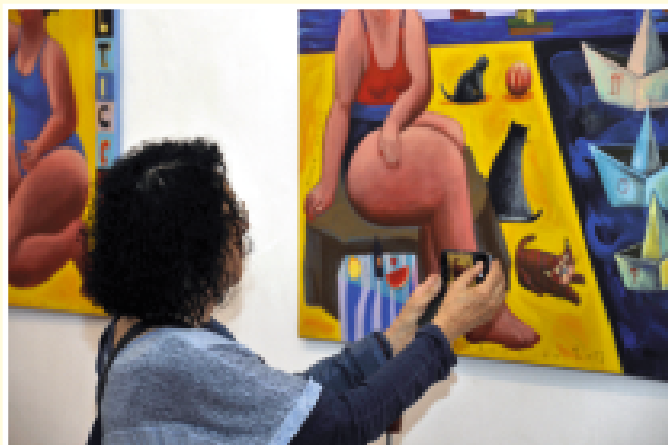
Piotr C. Kowalski, *Obrazy przejściowe. Grünberg – Zielona Góra*
3 III – 23 IV 2017

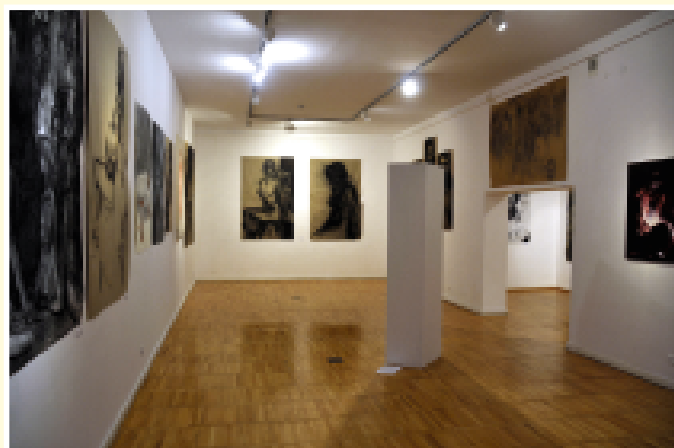
Jerzy Piotrowicz (1943-1999), *W kręgu hiszpańskich mistrzów*
12 V – 18 VI 2017

Paweł Janczaruk, Anna Szafran, *Baletnica w oknie. Księga pierwsza*
21 VI – 27 VIII 2017

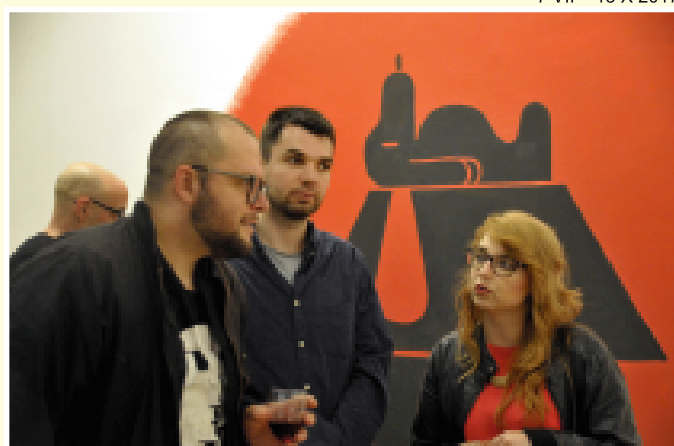
Jacek Frąckiewicz, *Malowidła*
12 VII – 20 IX 2017

Pracownia 72 – wystawa prac studentów Pracowni Rysunku
i Form Monumentalnych WKIRDS ASP w Warszawie
7 VII – 13 X 2017

Teresa Miszkina, *Przemijanie*
27 X 2017 – 28 I 2018

Zbiok Czajkowski, *Wypluwasz jeśli kwaśne*
20 X 2017 – 14 I 2018

Recital jazzowy Adama Makowicza
16 XI 2017

SOBOTA, 20 MAJA 2017

Patronat Honorowy:

Elżbieta Polak
Marszałek
Województwa Lubuskiego
www.lubuskie.pl

EMBAJADA
DE ESPAÑA
EN POLONIA

Ambasada
Królestwa Hiszpanii
w Warszawie

Janusz Kubicki
Prezydent
Miasta Zielona Góra

Mecenas i imprezy:

URZĄD MIASTA
ZIELONA GÓRA

URZĄD MARSZAŁKOWSKI
WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO

Polskie Górnictwo Naftowe
i Gazownictwo SA

Bank Zachodni WBK
Grupa Santander

WYŻSZA SZKOŁA BANKOWOŚCI

ELEKTROCIĘPŁOWNIA
"ZIELONA GÓRA" S.A.
Grupa EDF

GRUPA PGNiG

EVERYTHING COUNTS

KLIMATYZACJE BUDOWNICTWO

od 1956 r.

WZROST I EF. WYKONANIA

Gdzie i jak kupować
Twój Rynek.pl

SP. Z O.O.

technologia do usług

Waldemar MACEK
MVP

Współpraca:

DEPARTAMENT Kultury i Dziedzictwa Kulturowego Miasta

Współpraca medialna:

radio zielona góra

Współorganizator: Towarzystwo Przyjaciół Muzeum Ziemi Lubuskiej